A nemzetközi gazdasági kapcsolatok bővítésének
nélkülözhetetlen feltétele
a gazdasági információcsere.

A „Figyelő" negyedévenként megjelenő
angol nyelvű kiadványa

THE HUNGARIAN ECONOMY
A QUARTERLY ECONOMIC AND BUSINESS REVIEW

átfogóan és rendszeresen tájékoztatja
a magyar gazdasági helyzetről
a külföldi partnereket.

Az érdekelt magyar vállalatok
a külföldi piacokon
hirdetéssel ismertethetik meg
konkrét exportkínálatukat,
szolgáltatásaikat,
kooperációs ajánlatukat.

HIRDETÉSEK FELVÉTELE
a Hirlapkiadó Vállalat hirdetési osztályán.
Postacím: 1959 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

AZ AUTÓKER TÁJÉKOZTATÓJA

KORLÁTOZOTT MENNYISÉGBEN
KAPHATÓK TEREPJÁRÓ GÉPKOCSIK

IFA W 50 LA/K 3 SK
4,5 tonnás terepjáró,
(3 oldalra billenő).
A magas nyomású gumiabroncs
mérete: 9.00–20, 12 PR
Ára: 329 700 Ft
Szállítási határidő:
1978. II. félév

IFA W 50 LA/Z 3 SK ND
4,5 tonnás terepjáró,
(3 oldalra billenő).
Az alacsony nyomású
gumiabroncs mérete:
16–20 ND 14 PR
Ára: 344 000 Ft
Szállítási határidő:
1978. II. félév

IFA W 50 LA/Z 2 SK
4,5 tonnás terepjáró,
(2 oldalra billenő).
Az alacsony nyomású
gumiabroncs mérete:
16–20 ND 14 PR
Ára: 348 700 Ft
Szállítási határidő:
1978. II. félév

IFA W 50 LA/Z 2 SK HD
4,5 tonnás terepjáró,
(3 oldalra billenő).
A magas nyomású gumiabroncs
mérete: 9.00–20, 12 PR
Ára: 334 400 Ft
Szállítási határidő:
1978. I. félév

AUTÓKER

Az igényeket a rendelések
beérkezésének sorrendjében elégítjük ki.
Bővebb felvilágosítás: az

Autókereskedelmi Üzletágánál

1133 Budapest, Gogol u. 13.
Telefon: 294–288.

A KERESKEDELEM MUNKAERŐGONDJAIN
SEGÍT AZ ÁPISZ

Örömmel értesítjük Önt, hogy boltjainkban ismét kaphatók árazógépek.
Az árazógép ötszámjegyes, 999,99 Ft-ig bármilyen összeg feltüntetésére alkalmas. A gép ára kedvező: 2250 forint. A szalagutánpótlás megoldott. Egy-egy, kb. 1500 árucímkét tartalmazó tekercs fogyasztói ára 40,50 forint.
A gép rugózása könnyű. Teste műanyagból készült, így a súlya kb. negyede az eddig forgalomban levő árazógépeknek. Ezek a tulajdonságai, valamint az árazógépek egyértelmű, tiszta jelzése megkönnyíti az önkiszolgáló üzlet pénztárosának a munkáját, ezáltal növeli a pénztárak áteresztőképességét. Ugyanezen előnyös tulajdonsága révén az üzletekben a leltározási munka időtartamát is lerövidíti. Használatával jelentős munkaerő-megtakarítás érhető el, hiszen a gép azonos idő alatt a hagyományos kézi árazás többszörösére képes.
Árazógépeink megvásárolhatók az alábbi boltjainkban:

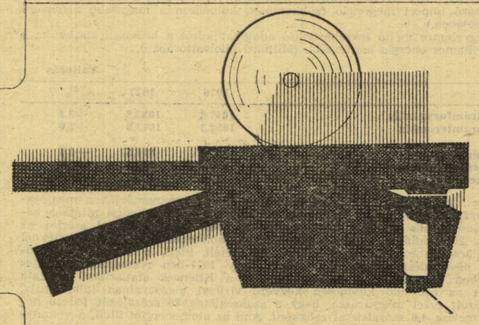

VI., Népköztársaság útja 3. Tel.: 226–347.
III., Bécsi út 88–92. Tel.: 887–467.
VIII., József krt. 11. Tel.: 142–602.
IX., Mester u. 21. Tel.: 138–244.
V., Bajcsy–Zsilinszky út 60. Tel.: 110–678.
V., Fehérhajó u. 12–14. Tel.: 173–793.

Várjuk szíves érdeklődését!

Alapvető követelmény: minőség és rugalmasság

Az V. ötéves terv a textil- és textilruházati iparra jelentős feladatokat ró: a termelés több mint 50 százalékos növelése mellett a szocialista exportot a tervidőszakban kb. másfélszeresére, a tőkés exportot több mint kétszeresére kell emelni. Az ágazat termelése 1980-ra várhatóan 80 milliárdot tesz ki. Az előző tervidőszakhoz képest a termelés ugyan valamivel kisebb mértékben nő, az exportfeladatok azonban mindkét relációban lényegesen nagyobbak.

Feszültségek az ipari háttérben

Az export dinamikus növelését az iparágnak olyan feltételek között kell teljesítenie, melyek mind belső, mind külgazdasági oldalról számos feszültséget tartalmaznak. Egyrészt az ipari háttér és a kapacitás adottságai jelentenek korlátokat, a külpiaci oldalról pedig a tervidőszak — valószínűleg — egészét jellemző nem túl kedvező konjunkturális feltételek. Bár a IV. ötéves terv fejlesztésének hatása a tervidőszak végén és a jelenlegi tervidőszak elején már éreztette hatását, egyes vertikumokban *feszültségek* is felléptek. Ezek elsősorban abból származtak, hogy az egyes szakágazatokban a fejlesztés időben és vertikumokban nem volt kellően összehangolt. Néhány ponton (mennyiségben, de főleg választékban, és minőségben) szűk kapacitások keletkeztek, melyeket az V. ötéves terv textilipari rekonstrukciója hivatott megszüntetni. Megszüntetésük, és ezzel a tőkés export áruösszetételi problémáinak megoldása a jelenlegi ötéves terv egyik kulcskérdése. Melyek ezek a problémák?

— *A méteráruipar* minőségi és választéki színvonala elmaradt a konfekcióiparhoz képest.

— *Érdekeltségi és szabályozó rendszerbeni ellentmondások* keletkeztek az ágazatat különböző vertikumai között, ami — a minőségi problémákkal együtt — a konfekcióipari bérmunka arányának felfutását idézte elő.

— *A kötszövött ipar* a jelentős modernizálás ellenére sem tudott lépést tartani minőségben és választékban a tőkés fogyasztói igényekkel. (A fejlett országokban széles fonalskálát, valamint a szintetikák korszerű feldolgozását igénylik.) Ugyancsak megoldatlan a kötött-hurkolt termékek konfekcionálása.

— *Gyorsaságban, rugalmasságban,* az áruszállításokhoz kapcsolódó *szolgáltatásokban* nem sikerült elérnünk azt a szintet, amit az igényes piacok követelnek.

E problémák megoldása elengedhetetlen az V. ötéves terv teljesítése érdekében. Nem kétséges azonban, hogy e megoldás csak fokozatos lehet, ami a dinamikus export növekedést esetenként feszíttett feladattá teszi.

A tervidőszak első 2 évének tapasztalata alapján már felmérhető a tervben előirányzott dinamika teljesítésének reálissága, továbbá az, hogy hol sikerült előre lépnünk és milyen feladatok várnak megoldásra 1978—1980 folyamán.

A szocialista országok igényei

Szocialista viszonylatban a forgalom tervszerűen alakult és a tervidőszak végére is a terv szerinti emelkedés valószínűsíthető. Ez azonban korántsem jelenti, hogy a forgalom problémamentes. A megváltozott feltételek elsősorban *a minőségi követelmények* szigorúbbá válása fejezi ki. A számunkra legnagyobb export piac, a Szovjetunió egyre-határozottabban elvárja, hogy az általa szállított kemény cikkekért, nyersanyagokért tőkés importjával azonos értékű (minőségű és választékú) fogyasztási cikkeket kapjon.

A textiltermékeknél a növekvő követelmények egyike a gyors divatkövetés. A tervidőszak első két esztendejében határozott előrelépés történt ezen a téren: javult a minőség, bővült a választék, jobb a szerviz mint korábban. Mindez az exportban érintett textilipari vállalatok és a Hungarotex közös erőfeszítésének eredménye.

Változatlanul meg vannak és bosszantóak a gondatlanságból, fegyelmezetlenségből eredő hibák; *a szerződéses fegyelem, a szállítások ütemessége sem kielégítő.*

1978-ban törekednünk kell ezek kiküszöbölésére, mert ez tipikusan az a terület, ahol jobb munkával, befektetések nélkül is eredmény érhető el.

Tőkés viszonylatban a forgalom eddigi dinamikája valamivel elmaradt attól, amit a terv meghatározásakor előirányoztunk. Az export volumene ugyan az előirányzott szerint realizálódik, az értéknövekmény azonban nem éri el a tervezett szintet. Ennek oka: az export áruszerkezetének átalakítása, a magasabb értékű, feldolgozottságú, jobb minőségű cikkek arányának növelése nem halad a kellő ütemben. Vannak ugyan részeredmények — pl. a leniparban a kikészítés terén, a kötszövött iparban a finomjersey-gyártás kifejlesztése — változatlanul sok azonban a megoldatlan kérdés (elsősorban a konfekcióipar méteráruval és kellékkel történő ellátásában). Ez szorosan összefügg a pamut-, a gyapjú- és a selyemipar gyártmányösszetételének korszerűsítésével, illetve annak elhúzódásával.

Kedvezőtlen konjunktúra

A forgalom növelésének fontos forrása az exportfejlesztő beruházásokból, a rekonstrukcióból, kooperációkból származó többletárualap. *Az új beruházásokból 1977-ben a bázishoz képest körülbelül fél milliárd forint értékű többletexport származott,* 1978-ban újabb kapacitások lépnek be.

A külpiaci konjunktúra az elmúlt esztendőben a vártnál kedvezőtlenebbül alakult, jelentős javulás 1978-ban sem várható. Az 1977. évi kedvezőtlen konjunkturális helyzetben mind a textilnyersanyagok, mind a késztermékek piacán a kereslet meghaladó kínálat volt jellemző, ezen belül azonban telítettebb volt a készáruk piaca. A pamutárak az év első hónapjaiban magas szintre emelkedtek, az év végére azonban több mint 25 százalékkal estek, majd kis mértékben újra emelkedtek. Jelenleg piaci helyzetük stabil, 1978-ban az ellátási helyzet nem lesz rosszabb, mint 1977-ben volt. Az árak az év hátralevő részében várhatóan kismértékben emelkednek.

A gyapjúpiacon, ahol az áringadozás kisebb volt, a tendencia 1977-ben és várhatóan 1978-ban is hasonló lesz a pamutéhoz. A keményrostok monopolhelyzetük következtében lényegesen kisebb piaci ingadozásnak voltak kitéve, ártendenciájuk 1978-ban is szilárdabb. A mesterséges szálasanyagok piacán viszonylagos stabilitás uralkodott, nem a keresleti, hanem inkább kínálati helyzetük miatt: a termeléskorlátozásokkal a nagy vegyiszálgyártó monopoliumok mesterségesen csökkentették a kínálatot. Az árszínvonal már 1977-ben is veszteséges volt a szálgyártók számára. 1977. végére, 1978. elejére azonban az árak nagymértékben csökkentek (cikkenként eltérően 2—13 százalékig). Az alacsony árszínvonalat a szálgyártók mélypontnak tekintik, és várhatóan mindent el fognak követni, hogy további árcsökkentésre ne kerüljön sor, sőt az év folyamán az árszínvonalat emelhessék. A szálgyártó kapacitások jelenlegi kihasználása Nyugat-Európában 70 százalék körüli és gyakran érkeznek hírek egy-egy gyár átmeneti, vagy végleges leállításáról is.

A készáruk piaca ugyancsak nehézségekkel küzdött 1977. során. A lanyha kereslet közepette az év második felében nőttek a vásárlók követelményei a minőséggel, a szállítási fegyelemmel szemben. Ennek ellenére 1976-hoz képest több termeléknél sikerült áremeléseket érvényesíteni. 1978-ra a konfekció és a kötöttáru termékeknél körülbelül 5 százalék körüli áremelést látunk realizálhatónak, méteráruknál ennél kisebbet. Az ez évi kötéseket 1977. augusztus-szeptemberben kezdtük előkészíteni és a nagy volumeneket a IV. negyedévben kötöttük. Január elején körülbelül *100 millió dollár értékű export kötésállománnyal* rendelkeztünk, ez valamivel kevesebb, mint az éves program fele. A kötésekkel szükségszerűen a naptár előtt járunk.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a piaci feltételekhez való gyors alkalmazkodás még mindig nehézkes, az áruszerkezet az eddigi kijelölt alapján csaknem azonos a korábbival, holott annak módosítását saját céljaink mellett egyes piacokon más tényezők is igénylik.

A kedvezőtlen konjunkturális helyzetben a fejlett tőkésországokban a protekcionista tendenciák erősödését tapasztalhatjuk, ezért országonként, cikkenként eltérő lehetőségeink vannak. Ezek optimális kihasználásához gyors helyzetfelismerésre, nagymértékű rugalmasságra és alkalmazkodásra van szükség.

Decker Gyula

***** KISLEXIKON

A nemzetközi áruegyezmények eszközrendszere

Az *ármegegyezés* minden nemzetközi áruegyezmény kulcsproblémája. Az exportőr indikatív ársávban állapodik meg. (Az indikatív ársáv az alsó és a felső árhatár kijelölését jelenti.) Az alsó árhatár az exportőrök érdekeit védi, amennyiben garanciát jelent számukra, hogy az áruegyezmény működésének időtartamán belül az árak az alsó árhatár alá nem esnek, a felső árhatár elvben védelmet jelenthet az importőrök számára, amennyiben az árak e határ fölé nem emelkedhetnek. Az ársáv szélességét az alsó és felső árhatár különbsége adja *nominális értékben.*

Az ársáv hatékonyságát az alsó és a felső árhatárok egymáshoz való viszonyából lehet megállapítani. (Az 1968. évi Nemzetközi Cukor Egyezmény példáján számítletve.)

$$\frac{(\text{felső árhatár} - \text{alsó árhatár}) \times 100}{\text{alsó árhatár}} = \frac{(5{,}25 - 3{,}25) \times 100}{3{,}25} = 61{,}538\%$$

Az ársáv szélessége lényeges kérdés, mivel nem előrelátó megállapítása esetén vagy más ok miatt az ár könnyen átszakíthatja vagy az alsó vagy a felső árhatárt és ekkor az áruegyezmény egész eszközrendszere megszűnhet működni. E korszakot a nemzetközi áruegyezmény, *inaktív* periódusának nevezik.

Nyersanyagok nemzetközi piacszabályozásának hagyományos eszközei: a *kvóták.* A kvótarendszer értelmezése nemzetközi áruegyezmények eszközeként kettős: jelentheti összegezve az adott nyersanyag vagy mezőgazdasági termény azon exportálható (megtermelhető) mennyiségét, amelynek exportjára (megtermelésére) meghatározott időszakban az exportőrök (termelők) együttesen jogot nyernek; vagy a meghatározott időszakra jóváhagyott termékmennyiség exportjának (vagy termelésének) szétosztását — beleértve a szétosztás elveit és módszereit — az exportjoggal felruházott tagok között. A kvótarendszer megállapítása tehát történhet az exportőrök és importőrök között, vagy az exportőrök között.

A kvótarendszer lényeges elemét jelenti az *alapexportkvóta,* melyet átlagos piaci feltételek figyelembevételével állapítanak meg és osztanak szét az exportőrök között. Ha az alapexportkvótaként meghatározott mennyiség reális, akkor piacbefolyásoló szerepe hatékony.

A nemzetközi áruegyezményekben részletesen meg kell állapodni abban is, hogy a piaci árak alakulásától függően az alapexportkvótát milyen mértékben használják fel. Amennyiben az árak emelkednek, akkor értelemszerűen az exportőröknek csökkentett exportkvótát jelent az alapexportkvóta. Az árak emelkedése esetén pedig az exportőrök kötelessége, hogy az alapexportkvótát bővítsék.

Az exportkvóták mellett a másik jelentős eszközt *a kiegyenlítő raktárkészletek jelentik.* Eltérően az exportkvótarendszertől, a kiegyenlítő raktárkészlet igénybevétele nem általános. A kiegyenlítő raktárkészlet szoros kapcsolatban van az indikatív ársávval: eladások és vásárlások eszközlésére az áralakulással párhuzamosan kerül sor. Ebben a formában a kiegyenlítő raktárkészlet feladata a napi áringadozások — ezen belül elsősorban a spekulatív jellegű áringadozások — korlátozása, esetleg megelőzése.

A kiegyenlítő raktárkészlet piacszabályozó jellegéből adódik, hogy a rendelkezésre álló pénzeszközökből rendszerint az alsó ártartományban eszközölnek vásárlásokat (ez a keresleti oldal befolyásolása), míg a rendelkezésre álló nyersanyagból a felső ártartományban eszközölnek eladásokat (ez a kínálati oldal befolyásolása). Az ilyen akciók következménye, hogy a kiegyenlítő raktárkészlet révén szükségszerűen árnyeresége tesznek szert. A kiegyenlítő raktárkészletet több nyersanyag vonatkozásában kívánja piacszabályozó eszközként használni az UNCTAD integrált nyersanyagprogramja.

A kvótarendszer és a kiegyenlítő raktárkészlet mellett egyéb kötelezettségvállalások is kiegészítik a piacszabályozási mechanizmust.

A *minimális raktárkészlet-tartási* kötelezettség előírásával az exportőrök egymással szemben vállalnak olyan kötelezettséget, hogy meghatározott mennyiségnél többet nem tartanak raktáron. Ezt a mennyiséget mezőgazdasági eredetű termékeknél rendszerint az év meghatározott napjára állapítják meg.

Az *importvállalási kötelezettség,* amely keretében az importőrök nyújtanak garanciát arra, hogy meghatározott mennyiségű terméket — esetleg előírt ütemezésben — átvesznek.

Magyar Gazdasági Napok Svájcban

Svájcnak mint külgazdasági partnernek magyar szemszögből mindenekelőtt azért van kiemelt jelentősége, mert az 1977-ben elért, kereken 460 millió svájci frankos forgalommal Svájc a nem szocialista viszonylatok között az NSZK, Olaszország és Ausztria után *negyedik* helyen áll.

Ezen túlmenőleg a svájci viszonylat súlyát még növeli, hogy a jelenlegi időszakban, amelyben a protekcionizmus irányzata egy sor államban átmenetileg erősödőben van, nagy jelentősége van annak is, hogy az 1974. január 1-e óta érvényben levő hosszú lejáratú kereskedelmi és fizetési egyezmény értelmében a két állam kölcsönösen a legnagyobb kedvezményt nyújtja egymásnak. A kapcsolatok további kibontakozását azonban lassítja, hogy a Közös Piac és Svájc közötti vámok eltörlése következtében a magyar ipari exportcikkekkel szemben vámhátrány érvényesül, ami a verseny élezódése következtében üzletkötések meghiúsulásához vezethet.

Végül, de nem utolsósorban Svájcnak mint külgazdasági partnernek a jelentőségét az is növeli, hogy egyike azoknak a nagyon kevés aktív licencmérleggel rendelkező országoknak, amelyek a korszerű technológia elismert szállítói; a magyar népgazdaság jelenlegi fejlődési szakaszában a gondosan kiválasztott licencek vásárlásának növelése és alkalmazásának meggyorsítása a nemzetközi versenyképesség egyik fontos tényezője.

A magyar vállalatok és svájci cégek között eddig megkötött 65 kooperációs egyezmény számos példát nyújt arra, hogy a technológiaátadás hogyan kapcsolható össze előnyösen a hosszú lejáratú ipari együttműködéssel.

Példának említhető a magyar gyógyszeripar egyezménye a CIBA—GEIGY-vel, a BROWN BOVERI és a Láng Gépgyár közötti együttműködés turbinák gyártásáról és értékesítéséről, valamint a SIBIR és a Jászberényi Hűtőgépgyár megállapodása. Nagyon sikeresnek bizonyult továbbá a Hermes és az IGV közötti kooperáció írógépek gyártásáról és értékesítéséről.

Az április 11–től 14-ig a Magyar Kereskedelmi Kamara által a Svájci Kereskedelemfejlesztési Központ közreműködésével Zürichben és Lausanne-ban rendezendő Magyar Gazdasági Napokon tartandó szakreferátumok legtöbb feladata, hogy a svájci partnernek további konkrét támpontokat adjanak a gazdasági és műszaki együttműködés fejlesztésére.

Előadások hangzanak majd el a többi között a magyar vállalatok és nyugati cégek közötti kooperációs egyezményekről beleértve a közös vállalkozásokat, valamint a magyar ipari szövetkezetek termelési és kooperációs lehetőségeiről. Ennek a témának a jelentőségét növeli, hogy a középüzemek fokozottabb bevonása a kooperációba a harmadik országok piacain történő együttműködés mellett különösen alkalmasnak tűnik a kooperációs kapcsolatok fejlődésének dinamizálására.

A svájci partnerek tájékoztatást kapnak még a licenszerződések működéséről és a magyar szabadalmi törvény alapelveiről, továbbá a vegyipari nagyberendezések, a számítástechnika, a szerszámgépipar és műszeripar terén fennálló együttműködési lehetőségekről.

A kooperációs kapcsolatok továbbfejlesztése jelentősen hozzájárulhat a külkereskedelmi mérlegben mutatkozó magyar passzívum leépítéséhez és a Svájcba irányuló magyar kivitel áruszerkezetének korszerűsítéséhez.

Dr. Biró Gerd

A román gazdaság a tervidőszak félidejében

A román gazdaságot 1976—1977. években is a dinamikus fejlődés jellemezte, két év alatt a nemzeti jövedelem 21,6 százalékkal nőtt. Az ipar évi átlagos növekedési üteme az elmúlt két évben 11,6 százalék volt. Az iparon belül az átlagot meghaladó ütemben fejlődött a kohászat, a gépgyártás és a vegyipar. A munkatermelékenység az iparban évente 8,3 százalékkal emelkedett, a termelés növekedésének 78 százalékát a termelékenység emelkedése biztosította.

A mezőgazdaságban 1976-ban kimagasló termelési eredményeket értek el. Az 1976. évi kontinentális szárazság Romániát nem sújtotta, mezőgazdasági termelése 17,2 százalékkal haladta meg az 1975. évi színvonalat. A gabonatermelés megközelítette a 20 millió tonnát, 4,5 millió tonnával haladta meg az 1975. évi termést. A román népgazdaság fejlődésének főbb mutatói 1976. és 1977. évekre, továbbá az 1978. évi terv előirányzatai a következők:

A népgazdaság fejlődésének főbb mutatói (százalékban)

	Az 1976—1980 évi ötéves terv évi átlagos növekedési üteme	1976 évi tényleges növekedési ütem	1977 évi tényleges növekedési ütem	1978 évi terv
Nemzeti jövedelem	10,0—11,0	10,5	8,6	11,0—11,5
Ipari termelés	10,2—11,2	11,5	12,5	10,6
Ebből:				
Gépipar	11,8—12,6	12,2	13,2	15,3
Vegyipar	15,2—16,5	16,1	13,9	15,2
A szocialista ipar munkatermelékenysége	8,5— 9,0	8,8	9,8	9,0
Mezőgazdasági termelés	5,1— 7,6[1]	17,2[2]	—2,3[2]	6,9—16,1[2]
Beruházások	12,9[1]	5,2[2]	11,3[2]	16,9[2]
Külkereskedelmi forgalom	13,7—15,0	14,5	14,8	19,1
A lakosság reáljövedelme	6,2— 7,0	9,5		7,9

[1] Öt év átlaga az előző öt évhez képest
[2] Az előző öt év százalékában

A román gazdaság vezető ágazata az ipar — amely a nemzeti jövedelem 47—48 százalékát állítja elő — 1976 és 1977 években dinamikusan fejlődött és összetermelése 1977-ben elérte a 754 milliárd lejt. Az elmúlt két évben az ötéves terv eredeti előirányzatához képest az ipar 38 milliárd lej többlettermelést ért el.

Az ipari termelésen belül a gépipar és a vegyipar részesedése 1977-ben elérte a 45,1 százalékot. Néhány fontosabb ipari termék termelésének növekedése az alábbi:

	1976	1977	Az ötéves terv 1978 évi előirányzata	1978 évi terv
Villamosenergia (milliárd kWó)	58,3	59,9	65,0—67,7	64,5
Kőolaj, millió t	14,7	14,7	15,1	15,1
Földgáz, milliárd m3	29,8	28,8	26,8	26,8
Acél, millió t	10,7	11,5	13,6—14,5	12,1
Alumínium félgyártmány és alumínium ötvözetek, ezer t	207	208	215— 218	210
Műtrágya (aktív hatóanyagban) ezer t	1869	1981	3800—4010	3100
Makromolekuláris alaptermékek, ezer t	465	543	800— 884	756
Mű- és szintetikus szálak, rostok, ezer t	178	114	190,9	188
Cement, millió t	12,5	13,9	16,6—16,8	16,2

Az ipar 1978-ban 10,6 százalékkal növeli termelését. Az ipari összteremelés értéke a terv szerint 1978-ban 822 milliárd lej, 22 milliárd lejjel haladja meg az ötéves terv időarányos előirányzatát. Az 1978. évi terv megkülönböztetett hangsúlyt helyez a nyers- és alapanyagok termelésének növelésére, a kokszolható szén, lignit és színesfém ércek termelésének jelentős növelésével számol.

A gazdasági stratégiában központi helyet elfoglaló gépipar továbbra is gyors ütemben (15,3 százalék) fejlődik. A vegyipari termelés 15,2 százalékos növelésén belül a műtrágya, a növényvédő szerek, műanyagok és műgumi termelése dinamikusabban fejlődik.

A mezőgazdaság 1976-ban 19,8 és 1977-ben 18,6 millió tonna gabonatermést ért el. Az elmúlt két esztendő során a gabonatermelés évi 4 millió tonnával haladta meg az előző öt évben elért átlagot. Növekedett a zöldségfélék, a gyümölcs és szőlő, a napraforgó, cukorrépa és más ipari növények termelése is. Néhány fontosabb mezőgazdasági kultúra termelésének alakulása az alábbi:

A növénytermesztés fejlődésének alakulása Ezer t

	1971—1975 évek átlaga	1976 évi termelés	1977 évi termelés	1978 évi terv
Gabona	14 814	19 794	18 531	23 200
Ebből:				
Búza és rozs	5 450	6 779	6 540	7 385
Kukorica és cirok	8 356	11 707	10 103	13 215
Napraforgó	761	806	807	1 133
Cukorrépa	4 758	6 900	6 249	8 500
Szántóföldi zöldség	2 554	3 313	3 065	4 300
Gyümölcs	1 696	1 340	1 393	2 130
Szőlő	1 262	1 493	1 464	1 776

A mezőgazdaságban az elmúlt években fokozódott a növénytermesztés és az állattenyésztés modernizálásának a folyamata. Figyelemre méltóak az öntözés fejlődésének eredményei: 1976-ban 236, 1977-ben pedig 125 ezer hektárral bővítették az öntözött területet, amely 1977 végén meghaladta az 1,8 millió hektárt. Növekedett az állatállomány is. Néhány fontos állattenyésztési termék termelése azonban nem érte el a tervezett szintet.

A terv 1978-ra — normális időjárási viszonyokat feltételezve — 135—146 milliárd lej árutermelési előirányzatot tartalmaz, amely 6,9—16,1 százalék növekedést jelent. A tervfeladatok között szerepel a termőföld ésszerű művelése, a földalap intenzív használata. (Kettős termesztés 1,6 millió hektáron.) Fontos helyet foglal el a célkitűzések között az ország takarmánybázisának a növelése, többek között a kettős takarmánytermesztés kiterjesztésével.

Az 1978. évi terv a beruházási program végrehajtására 212,5 milliárd lejt irányoz elő, 16,8 százalékkal többet, mint 1977-ben. A beruházások 84 százalékát az anyagi javak termelésének fejlesztésére fordítják: az összes beruházás 56 százalékát az ipar és 11 százalékát a mezőgazdaság kapja.

A külkereskedelmi áruforgalom 1977-ben elérte a 69,8 milliárd valutalejt. Az elmúlt évet kiegyensúlyozott külkereskedelmi mérleg jellemezte. A kivitel 34,9 milliárd, a behozatal értéke ugyancsak 34,9 milliárd valutalej volt. 1977-ben 20 együttműködési egyezményt kötöttek. Jelenleg 8 vegyes termelő vállalat működik romániai székhellyel, 28 vegyes termelő és forgalmazó társaság más országokban. Bővült Románia gazdaságkereskedelmi kapcsolata a KGST-országokkal (Románia külkereskedelmi forgalmában a KGST-országok részesedése 1976-ban 39 százalék volt.) Az 1978. évi terv a nemzetközi kereskedelembe való intenzívebb bekapcsolódással számol. A külkereskedelmi forgalomban vo'umenét 81,8 milliárd valutalejben állapította meg a terv, ez az előző évhez képest 19,1 százalékos növekedést jelent.

M. R.

SZOVJETUNIÓ

A gazdaságirányítás korszerűsítése és az egyensúly*

Égetően szükséges a *célprogramos módszer* fejlesztése és széles körű alkalmazása. A hatékonyság fokozása ugyanis megköveteli a társadalmi termelés arányainak oly módon való megváltoztatását, hogy biztosítsák *a végtermék elsődleges növekedését. Ennek érdekében az ágazatközi megközelítési módszernek kell a tervezésben a fő helyre kerülnie.* A népgazdasági tervek kiemelt programjai világosan meghatározzák a végső (cél) mutatókat és előírják azok megvalósításának pontos határidejét. E központi programoknak nem a közbenső szakaszok teljesítését kell tükrözniök, hanem mindig a végső eredményeket, azaz az egyes társadalmi szükségletek kielégítésének mértékét. Az új megközelítési mód tehát *specifikus feltételeket igényel a teljesítményi mutatók* (illetve mutatószámrendszer) vonatkozásában. Így pl. nem tekinthető célmutatónak az építési-szerelési munkák volumene, helyesebb mutató az előirányzott kapacitás elérésének vagy a tervezett beruházási volumen által előidézett terméknövekedésnek a számonkérése.

A megrendelő feltételei szerint

Amikor a beruházásokat eloszt'ják az egyes termelő ágazatok között, akkor az elsődleges cél mindig a végső felhasználók (ipari vállalatok, mezőgazdasági termelőegységek, a szolgáltatási szféra és a lakosság) igényeinek a kielégítése. A közbenső termékeket előállító ágazatok terveit azonban o'y módon alakítják ki, hogy a fogyasztó gazdaságilag és pénzügyileg nem tud a döntésekre hatni. A központi tervező szervezetnek ugyanakkor nehéz a gazdasági partnerek közötti kapcsolat minden apró részletére kiterjednie. A beruházásoknak a célprogramok közötti „szétosztása" mindenesetre másképpen fog alakulni, ha *a terv hivatalmat meghatározza a kiemelt népgazdasági programok körét, továbbá ezek értékét és finanszírozási forrásait. E forrásokat célszerű lenne azoknak a szervezeteknek a rendelkezésére bocsátani, amelyek a program teljesítéséért felelősek.* Többiek „osztanak el" a megrendeléseket a munkálatokban részt vevő gazdasági ágazatok és termelési egységek között, majd a határidő teljesítéstől és a termék minőségétől függően fizetnének.

A partnerek tehát mintegy helyet cse-

A „hajtószíj" a szabályozórendszer

Az egyensúlyi és arányossági követelmények kiélezik a *pénzügyi szervezés* megbízhatóságának és hatékonyságának kérdéseit a célprogramok megvalósítása minden szakaszában. Mellesleg: jelenleg a népgazdasági pénzügyi tervek csak „hozzávetőlegesek", prognózis jellegűek, tehát nem kötelező érvényűek. A termelési egyesülések és a népgazdasági ágazatok beruházási és forgóeszköz-keresletе állandóan nő és gyakran meghaladja összerű felhasználásuk lehetőségeit. Ez egyenesen következik abból, hogy *nem kielégítő mértékű a pénzügyi és az anyagi erőforrások összehangolásának tervszerűsége.* A gazdasági szakemberek gyakran mondják: „Lennének csak anyagi erőforrásaink, a pénzt megtaláljuk . . .". A gazdaságban lévő „felesleges" pénz gyengíti a tervcélkitűzések és az önálló elszámolással kapcsolatos gazdasági ösztönzők hatékonyságát. Ha a naturális mutatók egymáshoz kapcsolódnak és egységes rendszer alkotnak, akkor a pénzügyi terveknek is kölcsönösen kapcsolatban kellene állniok azokkal, továbbá tartósaknak lenniök. Ellenkező esetben az összehangoltság hiánya állandó akadálya lesz a hatékonyság növelésének. *Szükség van olyan egységes távlati pénz- és hiteltervre is, amely a népgazdasági terv részét képezi.* Ilyen terven kell alapulnia az ágazatokban és az egyesülésekben is a pénzügyi eszközök felhasználásának. Ennek folytán jelentősen növekszik majd a gazdasági ösztönzők hatása az irányítási rendszerben.

A tervegyensúly csak a *gazdasági normatíva rendszer* (a szabályozó rendszer): költségvetési befizetések, bankhitel, árak stb. aktív felhasználása mellett biztosítható, az eddigi gazdaságirányítási tapasztalatok is ezt igazolják. A szabályozó rendszer a „hajtószíj" a terv és annak végrehajtói — az önálló elszámolás alapján dolgozó egyesülések és a vállalatok — között, vagyis ez teremt kapcsolatot a népgazdasági érdekek és az egyes kollektívák érdekei között. Ezeknek az öt évre kialakított normatíváknak a terv részévé kell válniok és kötelező erővel kell vezérelniök a tervező szerveket a termelési programok meghatározásában, illetve a bankokat és a pénzügyi szerveket hitelnyújtásaik és a beruházási eszközök szétosztása alkalmával.

Központi elosztás helyett saját tervek

Gyakran előfordul egyébként, hogy egymástól függetlenül „él" a terv és az ár. Ez az alapvető oka annak, hogy nincsen összhang az egyes kollektívák érdekeltsége és a társadalmi érdekeket kifejező központi állami célkitűzések között. A termelői árak nem mindig jelzik megbízhatóan, hogy milyen termékre van az államnak szüksége. Ezért távlati és *az ötéves tervekben külön fejezetet kell ezentúl szentelni az áraknak, s az árakat nemcsak akkor kell változtani, amikor lényegesen módosulnak a ráfordítási költségek, hanem akkor is, ha a kereslet változik.*

Megérett annak szükségessége, hogy ne naturális mutatókat hagyjanak jóvá, mint amilyen például a bruttó termelési volumen, ezek ugyanis a közbenső és az anyagigényes termékek kibocsátására ösztönzik a gazdálkodó egységeket. *A tiszta termékmutatót* célszerű alkalmazni: ha ennek alapján számítják ki ugyanis a termelőtevékenységet és a béralapot, akkor nemcsak az előmunkával való takarékosságot, hanem az anyag-megtakarítást is ösztönzik.

Napjaink legfontosabb feladata annak biztosítása, hogy *a terv, a gazdasági emelők és az ösztönzők komplex módon hassanak a termelés hatékonyságára és a végső népgazdasági eredmények alakulására.* Ennek megvalósítási módja: a teljesen önálló elszámolás megteremtése és bevezetése a hatalmas gazdasági egyesüléseknél is az öt évre szóló stabil gazdasági normatívák és a legfontosabb tervmutatók alapján. *Az egyesülések munkaprogramjának kiindulópontja tehát az ötéves tervidőszakra rögzített normatívákkal és a hosszú lejáratú szerződésekkel alátámasztott ötéves* terv legyen — állapítja meg a Pravda cikkei. *A vállalatok ösztönzési alapját célszerű függővé tenni a megrendelések teljesítésétől és a tiszta* (könyv szerinti) *nyereségalakulástól.* Az öt évre kötött (hosszú lejáratú) gazdasági szerződések lehetővé teszik, hogy *az egyesülések maguk határozzák meg éves programjukat,* ezen belül *a termelés éves mennyiségét és a részletes termékösszetételt.* Ily módon *fokozatosan visszaszorul az anyagi erőforrások központi elosztásának gyakorlata* (ami nem eléggé hatékony), javulnak a szállítók és a fogyasztók közötti közvetlen kapcsolatok és bővül a termelőeszközök nagykereskedelmi forgalma.

A termelési eredményekért vállalt felelősség fokozása érdekében helyes lenne, ha az egyesülések folyó termelésüket és beruházásaik nagy részét saját eszközeikből és a finanszírozásból finanszírozná — állapítják meg a szerzők.

Az anyagi ösztönzés tökéletesítésével összefüggő lényeges kérdés továbbá az alapbér szerepének növelése a végső eredmények fokozása érdekében. A béralapot a hosszabb távon ható normatívák és a tiszta termék alapján kell képezni. A normatívák feladata, hogy biztosítsák és ösztönözzék a termelékenység és az átlagbér növekedésének tervszerű arányát. A gazdálkodó egységeknek meg kellene adni azt a lehetőséget, hogy nagyobb mértékben alkalmazzák *a progresszív bérszerési formákat. Magasabb béreket és bértarifákat elsősorban azoknál a vállalatoknál lenne célszerű alkalmazni, ahol magasabb termelékenységet értek el, s ennek következtében nagyobb béralapot képeztek.* A normatívák stabilitásának biztosítása érdekében a béralap-megtakarítás egy részét tartalékolás céljából a vállalatoknál kellene hagyni.

A szerzők a cikket azzal a gondolattal zárják, hogy — véleményük szerint — szükség van arra, hogy a gazdaságirányítási rendszer tökéletesítése érdekében hosszú távú komplex programot dolgozzanak ki, s hozzákezdjenek annak következetes megvalósításához.

* Fedorenkónak, Perlamutrovnak, Petrakovnak és Sztarodubrovszkijnak — a moszkvai Pravdában (1978. III. 23.) megjelent cikke alapján.

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

A szovjet külkereskedelem 1977-ben

Egy év alatt több mint tíz százalékkal emelkedett a Szovjetunió külkereskedelmi forgalma. Tavaly a forgalom összértéke elérte a 63 milliárd 353 millió rubelt. Ezen belül az export növekedése volt a dinamikusabb, értéke elérte a 33 milliárd 256 millió rubelt. A szovjet külkereskedelmi forgalom 52,5 százaléka a KGST-tagállamokkal lebonyolított kétoldalú kereskedelem volt.

Csak kis mértékben, nem egészen egy százalékkal emelkedett a Szovjetunió külkereskedelmi forgalma a tőkés országokkal. Ezen belül a szovjet import valamelyest csökkent — 10,8 milliárdra esett vissza —, az export kisebb mértékben emelkedett, nagyjából egymilliárd rubellel nőtt, elérte a nyolcmilliárd 817 milliót.

Jelentősen, több mint 13 százalékkal bővült a kereskedelem a fejlődő országokkal. A forgalom értéke meghaladta a nyolcmilliárdot.

Jubilál a tyumenyi olajmező

Egymilliárd tonna olajat adott eddig a szovjet és a külföldi fogyasztóknak az ország legjelentősebb olajlelőhelye, a tyumenyi körzet. A jubileumi szállítmányt, az egymilliárdos jelzéssel ellátott olajszállítmányt ünnepélyesen Indira Gandhi indiai miniszterelnök asszonynak, a tyumenyi olajmező kiaknázása alig 15 évvel ezelőtt, 1964-ben kezdődött meg, s termelése az első évben alig haladta meg a 200 ezer tonnát. Jelenleg az idei terv előirányzata már 250 millió tonna, s az ötéves tervidőszak végére a termelés meghaladja az évi 300 millió tonnát is. Jellemző, hogy a szintén igen jelentős tatárföldi olajmezőknél 15 év alatt még csak a százmilliomodik tonnához juttatták el a kiaknázás megkezdése után — tyumeny ennél sokszorosan gyorsabb ütemben fejlődött.

Lengyel—finn szabadkereskedelmi megállapodás

Lengyelország egyik jelentős, nem szocialista kereskedelmi partnere Finnország. Kétoldalú megállapodás alapján április elsején életbe lépett az a szerződés, amelynek célja a lengyel—finn szabadkereskedelmi övezet létrehozása, a vámok 1985-ig való fokozatos eltörlése.

Nyugati gazdasági csúcs

Bonnban bejelentették, hogy a nyugatnémet kormány meghívására július 16—17-én az NSZK fővárosában tartják a vezető nyugati országok állam- és kormányfőinek gazdasági csúcsértekezletét. A vendéglátó NSZK, Franciaország, Olaszország, Japán, Kanada, Nagy-Britannia és az Egyesült Államok mellett a Közös Piac is képviseltei magát.

A gazdasági csúcs feladata, hogy az érintett országok közös döntéseket hozzanak egy gyorsabb világméretű gazdasági növekedés elősegítésére, az energia és kereskedelempolitikai, a nemzetközi valutahelyzettel összefüggő kérdések megoldására, valamint a fejlett ipari államok és a fejlődő országok együttműködésének javítására.

Olasz idegenforgalom

A Rómában nyilvánosságra hozott adatok szerint Olaszországot 1977-ben majdnem 15 millió turista kereste fel, 6,4 százalékkal több, mint 1976-ban.

Szovjet—iráni gázvezeték

Teheránban szovjet—iráni megállapodást írtak alá, amelynek értelmében a szovjet fél részt vesz a transz-iráni főgázvezeték második leágazása 500 kilométeres szakaszának építésében. E gázvezeték teljes hossza mintegy 1400 kilométer.

A Kangan (Irán) és Asztara (Szovjetunió) közötti gázvezetéken, amelyet 1930 végén helyeznek üzembe, Irán évente több mint 17 milliárd köbméter földgázt továbbít a Szovjetunióba. Ezt a földgázt a Szovjetunió európai részének déli körzeteiben hasznosítják majd. A Szovjetunió a maga részéről egyenlő értékű földgázmennyiséget szállít majd Csehszlovákiába, a Német Szövetségi Köztársaságba, Ausztriába és Franciaországba.

VW-üzem az USA-ban

A Pennsylvania államban levő New Stantonban megkezdte működését a Volkswagen Művek amerikai üzeme, a „Volkswagen Westmoreland".

Az 500 millió nyugatnémet márka beruházással épített üzem a jövő évtől kezdve évenként 200 ezer Rabbit (GOLF) típusú gépkocsit fog előállítani, 4—5 ezer személyt foglalkoztatva.

Jugoszlávia—Közös Piac

A Jugoszlávia és a Közös Piac között folytatott tárgyalások, amelyek célja egy új egyezmény megkötése volt (az augusztusban lejáró jelenlegi egyezmény helyett), nem vezettek eredményre. A jugoszláv delegáció — hangoztatta a közös közlemény — megállapította, hogy a Közös Piac jelenlegi irányvonala nem teszi lehetővé annak a politikai akaratnak a konkretizálását, amelyet a belgrádi deklaráció a két partner kapcsolatainak szorosabbá fűzéséről hangoztatott.

Energiatakarékossági értekezlet

Mintegy 90 delegátus részvételével Tokióban megkezdődött a Nemzetközi Energia Ügynökség (IEA) értekezlete. A tanácskozás résztvevői az energiatakarékossági politikával összefüggő kérdéseket vitatnak meg.

Az EGB évi ülésszaka

Megnyílt Genfben az Egyesült Nemzetek Európai Gazdasági Bizottságának rendes évi ülésszaka, amely április 22-ig tart.

Az ülésszak munkájában 32 európai ország, valamint az Egyesült Államok és Kanada képviselői vesznek részt, akik áttekintik az Európai Gazdasági Bizottság (ECE) egész tevékenységét, amelyet a gazdasági együttműködés érdekében fejtett ki. A vita alapját az a beszámoló alkotja majd, amelyet az Európai Gazdasági Bizottság ügyvezető titkára készített.

PERISZKÓP

A fellendülés vége?

1975 áprilisában *Michael Evans,* a Chase Econometrics gazdaságkutató és előrejelző intézet igazgatója prognózisában az USA konjunktúrájának középtávú kilátásaival foglalkozott. Megállapította — ebben akkortájt már csaknem minden szakértő egyetértett —, hogy az 1974—75-ös recessziónak vége, az elkövetkező időszakban a GNP reálértékének növekedése 5 százalék felett lesz. Az inflációs ráta azonban — ellentétben jó néhány előrejelzéssel — Evans szerint nem sikerül majd tartósan a 3—4 százalékos sávba visszanyomni. 1978-ban — így Evans — az amerikai gazdaság egy újabb visszaesés felé tart.

Evans nézeivel nem állt egyedül, a konkurrens gazdasági előrejelző szolgálat, a Data Resources ugyancsak felvetette — ők 1978 elejére — egy enyhébb visszaesés lehetőségét. 1978-at illetően, bár aligha hivatkoznak mostanában a szakértők az idézett 1975-ös véleményekre, az Egyesült Államok gazdasági közértét kétségkívül a közeli visszaeséstől való félelem jellemzi. A Mc Graw-Hill könyvkiadó és gazdaságkutató vállalat 13 ország üzletemberei között végzett felmérést és úgy találta, hogy a középtávú kilátásokat az amerikai vállalatok kedvezőtlenül ítélik meg. Az amerikai nyilatkozók rövidtávon bizakodóbbak voltak. 1979-re azonban véleményük szerint a konjunkturális helyzet lényegesen rosszabbodik majd, a rövid- és hosszúlejáratú kamatlábak jelentősen emelkedni fognak. Az inflációról a vállalati vezetők úgy vélekedtek, hogy valószínűleg növekedni fog, legjobb esetben a jelenlegi szinten marad. A kormány által előrejelzettnél alacsonyabb gazdasági növekedést és magasabb inflációs rátákat tart valószínűnek az üzleti körök fontos képviseleti szerve, a Business Council is.

Legalábbis meglepő, mi magyarázza az üzleti körök pesszimista hangulatát akkor, amikor az Egyesült Államok gazdasági növekedése 1978-ban a kormány szerint 4,7 százalékot ér el, tehát jóval meghaladja az OECD 3,5 százalékos átlagát. Ez év januárjában a munkanélküliségi ráta 6,3 százalékra esett, tehát az elmúlt három évben a legalacsonyabb. A személyi jövedelmek növekedése változatlanul folytatódik és az úgynevezett „végső eladások" 1977 negyedik negyedévében több iparágban jelentős készletleépítéshez is vezettek. A készletek csökkenése pedig annak a lehetőségét teremtette meg, hogy 1978 első felévében a termelés egyik hajtóereje éppen a készletfeltöltés legyen.

A bizató hírek ellenére az üzleti hangulat fontos barométere, a Dow Jones ipari részvényárfolyam-index február közepére 760-ra esett vissza, tehát az év eleje óta 70 pontot esett. Szakértők az amerikai gazdasági életben megmutatkozó „skizofréniát" több tényezővel magyarázzák. 1978 első hónapjaiban a kemény tél és az elhúzódó szénbányász-sztrájk miatt az üzleti körök egy része pesszimistán ítéli meg a gazdaságnövekedés perspektíváit, nézetük szerint az országos méretekben egyre inkább érezhető szénszűke előbb-utóbb az autógyártásra is hat, ennek globális hatásai — a gépkocsigyártás a GNP 15 százalékát adja a kapcsolódó ágazatokkal együtt — felmérhetetlenek. Más nézetek arra mutatnak rá, hogy az 1975 júniusa óta tartó fellendülés motorja a fogyasztói kereslet volt, a beruházási tevékenység mind a mai napig stagnál. Januárban viszont visszaesés a kiskereskedelmi eladások és csökkent az új gépkocsik értékesítése. A gépkocsieladások lanyhulása voltaképpen már a tavalyi év téli hónapjaiban is érzékelhető volt.

A korábbi hónapokban a konjunktúra egyik erősségének tekintették a lakásépítkezést, januárban a megkezdett építkezések száma 29 százalékkal zuhant. Aggodalomra ad okot a dollár helyzete is, az üzleti körök egy része valószínűnek tartja, hogy a valuta nemzetközi értékcsökkenése a fokozódó olajimport és a kereskedelmi mérlegdeficit következtében folytatódni fog.

A bevházók bizalmatlanságát a perspektíva iránt nem kis részben az magyarázza, hogy a Carter-kormány egyelőre még nem tudott átfogó és meggyőző gazdaságpolitikai programot a gyakorlatban megvalósítani, az energiatörvényt ellenállás fogadta a Kongresszusban és valószínűleg hasonló sorsra jut az adócsökkentés és adóreform csomagterve is.

Részletesebben kell foglalkozni az infláció kérdésével. 1975-ben Evans azt írta, hogy 1977—78-ra az áremelkedés ütemét nem sikerül a 3—4 százalékos sávba visszaszorítani, hanem az 6 százalék felett lesz. A kormány elképzelései szerint ez évben 6,0—6,5 százalékos áremelkedést várnak, ebből a szempontból a Chase Econometrics igazgatója „talált".

Az infláció magas üteme szükségképpen megtörné a jelenlegi fellendülést, a következmény csakis a recesszió lehet. Ezek a vélemények napjainkban meglehetősen gyakorta hangoznak el az USA-ban, divatosnak is mondhatóak. Azt sem lehet kizárni, hogy egynémely gazdasági vezető politikai okokból, a Carter-kormány közvetett bírálataként hangoztat pesszimista prognózisokat. Tény azonban: a fellendülés már csaknem három éve, 1975 júniusában kezdődött. Sokkal tovább egyetlen meglélénkülés sem tartott a második világháború után.

(G. Sz.)

A munkaidő-kihasználás ellenőrzése*

A vállalatok anyagi és pénzügyi erőforrásait szigorú normák szabályozzák, felhasználásukat pedig rendszeresen soklépcsőben ellenőrzik. A *munkaidő-felhasználásnál* viszont gyakran nem veszik figyelembe a veszteségeket: itt nincs hatható ellenőrzés, és legtöbbször senkit sem vonnak felelősségre a pazarlásért.

Az Oroszországi Föderáció üzemeinek egy csoportjában vizsgálatot végeztek, s kiderült, hogy egy év folyamán minden munkás 35 munkanapja elvész. A legnagyobb veszteséget a műszakon belüli állásidők okozzák: évente 31 napot.

A veszteség különösen nagy a segédmunkásoknál, akiknek az aránya a munkaerő összlétszámán belül gyakran eléri a 40—50 százalékot. A *„Vörös textilmunkás"* kombinátban a vetülékek szállításával foglalkozó munkások munkaidejének 40 százalékát haszontalanul töltik el.

Miért ilyen alacsony a szervezés színvonala, miért jelentkeznek ilyen érzékelhető veszteségek a munkaidő kihasználásában?

Az eredményes vezetési döntések bázisa a gyors, szakszerű és jó információ. A munkaidő felhasználásával kapcsolatos információk összegyűjtését és feldolgozását azonban sok esetben fölvállról veszik. Némely vezető még csak nem is gondol arra, hogy megszervezze e téren is a szükséges információáramlást.

Ebben a vonatkozásban érdekes az *„Októberi Forradalom"* lenszövőgyár kísérlete. Az ellenőrzés hiánya miatt az időbéres segédmunkások bizonyos része itt is haszontalanul vesztegette el munkaidejének csaknem a felét. De amint a felmérést végző csoport nyíltan hozzálátott a munkaidő fényképezéséhez, a munkaidő hasznos kitöltésének az aránya (minden egyéb intézkedés nélkül!) másfélszeresére ugrott. Maga az ellenőrzés puszta ténye késztette az embereket rendszeresebb munkára. Ahol viszont nincs meg a kellő ellenőrzés, egyes munkások távolléte a normában megengedett idő 10—15-szörösére emelkedett.

De az is lehetséges, hogy az ember helyén van, mégsem csinál semmit. A munkaidő hatékony kihasználásának a fokát a *munkaszervezéssel összefüggő* tényezők sokasága határozza meg. A munkaidő szabályozása komplex probléma, amelynek megfelelő megoldása határozza meg végső soron a termelés hatékonyságát. Éppen ezért szükséges a munkaidő-felhasználásra vonatkozó információk összegyűjtése, feldolgozása és elemzése.

A munkaidő-veszteség elleni harc módszerei ismeretesek, de alkalmazásuk iránt nincs kellő érdeklődés, tehát lényegében ez a folyamat továbbra is irányíthatatlan. Ideje gazda módjára megközelíteni ezt a fontos kérdést; kötelező nyilvántartást kell kidolgozni a munkaidő-veszteségről, így a műszakon belüli veszteségről is, függetlenül ezek időtartamától. Komolyan el kell gondolkodni a munkaidő szabályozásával foglalkozó szakemberek képzéséről, továbbképzéséről. Meg kell állapítani a munkaidő-pazarlás miatti felelősségre vonás szigorú rendjét. És végül, mozgósítani kell a társadalmi erőket a munkaidő-veszteségek elleni harcra.

(E.)

* A Szocializtyicseszkaja Industrijában (SZU) megjelent cikk alapján.

LICENCIAVÁSÁRLÓK FIGYELMÉBE!

A VBKM ÉRTÉKESÍTÉSRE FELAJÁNLOTT SZABADALMAI

A VBKM-ben a feltalálók találmányi megoldásainak jelentős részét a gyártmányokban hasznosítják. Vannak azonban olyan találmányi megoldások, amelyeknek hasznosítása különféle okokból nem jött létre. Ezek a megoldások szellemi értéket képviselnek, ezért ajánljuk azokat az érdeklődők figyelmébe. Az alábbiakban közöljük az értékesítésre szánt találmányok listáját, lajstromszámát, címét és rövid tartalmát.

160.611. lajstromszám:
„GOLYÓS RETESZELÉS VILLAMOS ÉRINTKEZŐK KIKAPCSOLÁSI SEBESSÉGÉNEK NÖVELÉSÉRE"

A megoldás egy golyós, rugós reteszelő szerkezet, amely alkalmas rúdszerű mozgatások bizonyos helyzetben történő rögzítésére, különösen villamos kapcsolók mozgatásánál.

167.800. lajstromszám:
„KAPCSOLÁSI ELRENDEZÉS PERIODIKUSAN VÁLTOZÓ ÜZEMI JELLEMZŐK MEGBIZHATÓ MENETKÖZBENI FELÜGYELETÉRE, CELSZERŰEN ELEKTROSZTATIKUS SZŰRŐRENDSZEREKBEN VALÓ ALKALMAZÁSHOZ"

A találmány tárgya olyan kapcsolási elrendezés, amelynek segítségével az üzemi jellemző pillanatértékét nem statikus küszöbértékkel, hanem a mindenkori megelőző – félperiódus üzemiunka állapot – összehasonlításával vizsgálják.

165.639. lajstromszám:
„KÉSZÜLÉK, ÁLLAPOTVÁLTOZÁS ÉRZÉKELÉSEN ALAPULÓ BIZTONSÁGI BERENDEZÉSEK ÁLLAPOTJELZŐINEK FELÜGYELETÉRE"

A találmány tárgya olyan készülék, amelynek segítségével az állapotváltozás érzékelésén alapuló biztonsági berendezéseknél megbízhatóan elvégezhető az állapotjelzők, pl. termikus védelmi berendezéseknél a hőmérsékletérzékelők felügyelete.

163.967. lajstromszám:
„VÁLTAKOZÓÁRAMÚ ELEKTROMÁGNESSEL KIALAKÍTOTT REZGŐ SZERKEZET, ELŐNYÖSEN VILLAMOS CSENGŐKHOZ"

A találmány tárgya olyan váltakozóáramú, elektromágneses rezgő szerkezet, amely lehetővé teszi a horgony rezgésszerű mozgásának fenntartását és megszakítását, anélkül, hogy ehhez az elektromágnes áramkörét meg kellene szakítani. Ilyen eszközre több helyen is szükség lehet, egyik legelterjedtebb hasznosítása a villamos csengők területén lehetséges.

158.634. lajstromszám:
„KAPCSOLÁSI ELRENDEZÉS HŐMÁSÍTOTT ASZIMMETRIA ELLENI VÉDELEMRE, SZIGETELETLEN VILLAMOS FOGYASZTÓHOZ"

A találmány a védőkapcsolás félvezető hőérzékelő elemekkel, valamint összegező áramváltóval kombinált villamos szerkezetek túlmelegedés, fáziskimaradás és aszimmetria védelmére.

157.945. lajstromszám:
„ELRENDEZÉS VILLAMOS MÁGNESKAPCSOLÓKHOZ A NYOMÓGERENDSZER VEZETÉSÉRE ÉS A LEPATTANÁS (PRELL) CSÖKKENTÉSÉRE"

A találmány elrendezés villamos mágneskapcsolókhoz a mozgórendszer vezetésére és a lepattanás csökkentésére, aminek az a lényege, hogy a mozgóérintkezőket hordozó mozgórendszernek a működtetőkar, és a mozgórendszer találkozása helyén két részből: dugatyúból és hengerből álló csillapító szerkezeti része van.

158.960. lajstromszám:
„SZIKRAKÖZ TÚLFESZÜLTSÉGLEVEZETŐHOZ"

A találmány a túlfeszültséglevezetőben alkalmozható szikraközre vonatkozik, és a túlfeszültséglevezető megszólalási feszültségének csökkentését, valamint a maradék feszültségének csökkentését célozza.

161.795. lajstromszám:
„MOZGÁSÁTVIVŐ SZERKEZET ELEKTROMÁGNESES KONTAKTOROK RÉSZÉRE"

A találmány tárgya mozgásátvivő szerkezet olyan elektromágneses kontaktorokhoz, amelyek működtető mágnese és a mozgó érintkezőket hordozó tagok között a mechanikai kapcsolatot mozgásátviteli karrendszer létesíti.

A találmány szerinti mozgásátvivő szerkezetnél a következő lényeges előnyökkel lehet számolni: feleslegessé válik a több helyen való utólagos beállítás és több beállító szerkezet alkalmazása; igen egyszerű kivitelű és a kitűzött feladatot a legegyszerűbb módon, az összes kedvező tulajdonságok mellett oldja meg.

155.513. lajstromszám:
„ÁRAMVEZETŐ CSATLAKOZÁS VILLAMOS KÉSZÜLÉKEKHEZ"

Villamos készülékeknél gyakran szükség van olyan áramvezető csatlakozásra, ami karbantartás vagy csere esetén könnyen és gyorsan oldható, üzemközben viszont jó érintkezést és rögzítést biztosít. A legismertebb áramvezető csatlakozások az izzólámpáknál, olvadó biztosítóknál stb. alkalmazott dugaszos, csavarmenetes, bajonettzáras, kengyeles, csatos foglalatok.

A találmány az áramvezető csatlakozásoknak olyan megoldását adja, amely a jó érintkezésen kívül lehetővé teszi az igen pontos axiális és radiális rögzítést is.

155.514. lajstromszám:
„OLTÓKAMRA TERHELÉSSZAKASZOLÓKHOZ ÉS KAPCSOLÓKHOZ"

A terhelésszakaszolók és a terheléskapcsolók legfontosabb szerkezeti eleme az ívoltó kamra.

A találmány a terhelésszakaszolók és terheléskapcsolók ívoltó kamráinak olyan megoldását adja, amelynél a külső szigetelési távolság a megszakítási folyamat alatt állandóan növekszik, így kisebb szerkezeti méreteket eredményez és a főérintkezők közelében is egyszerűen elhelyezhető.

165.554. lajstromszám:
„KÉSZÜLÉK CSŐVEZETÉKEBEN VALÓ FOLYADÉKÁRAMLÁS INTENZITÁSÁNAK ÉRZÉKELÉSÉRE ÉS AZ INTENZITÁS ADOTT KÜSZÖBÉRTÉKETŐL FÜGGŐEN BEAVATKOZÓJEL ADÁSÁRA"

A műszaki gyakorlatban sokszor előfordul, hogy a csővezetékben áramló folyadék áramlási intenzitásának előírt mértéke a biztonságos üzem feltétele.

A találmány egy áramlásőr, amely – megtartva a korábbi lebegő testes kivitelek előnyeit – kis hely- és súlyigényű, valamint olcsó.

156.771. lajstromszám:
„RUGÓERŐTÁROLÓS HAJTÓSZERKEZET KAPCSOLÓ-KÉSZÜLÉKEKHEZ"

A találmány a rugóerőtárolós hajtószerkezetnek olyan megoldását adja, amelynél sikerült a működtetéshez szükséges nyomatékot tovább csökkenteni, azáltal, hogy az energia tárolása és az energia felhasználása a rugók nem ugyanazon végpontjainak (befogási pontjainak) elmozdulásával történik.

156.215. lajstromszám:
„CSATLAKOZTATÓ SZERKEZET VILLAMOS VEZETŐHOZ"

A jelenlegi vezetékösszekötők, sorozatkapcsok hátrányaitól mentes a találmány, öntisztító vezetőcsatlakoztató szerkezet.

A találmány abban van, hogy az öszszekötendő vezetékek és a vezetékeket összekötő áramvezető közötti átmeneti ellenállás csökkentése érdekében az áramvezető sín vezetővel érintkező felületén olyan domborzat van, amelynek egymás után következő gerincvonalai a vezetéket a felülethez szorító erőre merőleges síkkal felváltva pozitív, illetve negatív szöget zárnak be.

165.161. lajstromszám:
„RÖGZÍTŐ SZERKEZET SZERELVÉNYTESTEKNEK SZERELVÉNYLAPHOZ ÉS (ILLETVE) EGYMÁSHOZ VALÓ ERŐSÍTÉSÉRE"

A találmány tárgya olyan rögzítő szerkezet szerelvénytesteknek szerelvénylaphoz és (illetve egymáshoz való erősítésére, amely szerkezetben legalább egyes rögzítő elemek rugókkal kényszerkapcsolt reteszelemek.

160.017. lajstromszám:
„RÖGZÍTŐSZERKEZET SZERELVÉNYEK RÖGZÍTÉSÉRE, KÜLÖNÖSEN VILLAMOS SZERELVÉNYEK RÖGZÍTÉSÉRE ALKALMAS RÖGZÍTŐ SZERELŐLAP NYÍLÁSÁBAN VALÓ RÖGZÍTÉSÉRE"

A találmány rögzítőszerkezet szerelvények rögzítésére, különösen villamos szerelvények, pl. műszerek, kapcsolók, nyomógombok rögzítésére szerelőlap nyílásába. A találmány lényege, hogy a rögzítendő szerelvényen rugalmas nyelv, vagy nyelvek vannak elrendezve, mégpedig úgy, hogy egyik végükön a rögzítendő szerelvényhez vannak rögzítve, másik végük pedig a rögzítendő szerelvénytől eltávolítottan van elrendezve.

167.690. lajstromszám:
„CSATLAKOZÓ SZERKEZET VILLAMOS HÁLÓZATHOZ, ELŐNYÖSEN ÁRAMSINRENDSZEREKNÉL ALKALMAZOTT, SZAKASZOLÓ JELLEGŰ BERENDEZÉSEK"

A találmány tárgya olyan csatlakozó szerkezet villamos hálózathoz, amely különösen olyan esetekben alkalmazható, amikor az érintkezők terhelhetőségét nemcsak a sztatikus érintkezőnyomásnak a névleges áramerősséggel való összefüggésével kell meghatározni, hanem szerepet játszik a zárlati igénybevételekre való méretezés is.

170.235. lajstromszám:
„VEZÉRLŐKÉSZÜLÉK SÍK PÁLYÁN KÉT IRÁNYBAN, ELŐRE ÉS HÁTRA MOZGATHATÓ TESTEK, PL. MAGASRAKTÁRI FELRAKÓGÉPEK, MEGFOGÁSI TARTOMÁNYON BELÜLI CÉLPONTBA VALÓ FINOMVEZÉRLÉSÉRE"

A találmány tárgya olyan vezérlőkészülék, amelynek segítségével szállítóberendezéseknél a mozgatandó test mozgása adott megfogási tartományon belül úgy vezérelhető, hogy a megállapítás pontosan a kitüntetett célpontban történjen.

A mozgatandó test felületén – egy síkban – négy, egyezően kialakított sugárérzékelő elem, pl. fotódióda, oly módon van elrendezve, hogy szabályos négyzség sarkait alkotják, s a négyzség súlypontjában sugárforrás van. Az állványzaton a célpont által meghatározott helyeken visszaverő felületek vannak elrendezve, amelynek alakja e szabályos négyszöghöz hasonló, de az oldalak fele olyan hosszúak, mint a sugárérzékelők által határolt négyszög oldalai. A sugárérzékelők kimenetei legalább négybemenetű és négykimenetű logikai hálózat bemeneteire csatlakoznak, s e hálózat kimenetei csatlakoznak a hajtómű működtető kapcsolóira.

Az érdeklődők részletesebb tájékoztatást kaphatnak a Villamos Berendezés és Készülék Művek Iparjogvédelmén, Budapest II., Ganz u. 16., telefon: 353–961.

Kulcsrakész berendezések kivitele

A Komplex Nagyberendezések Export Import Vállalata mezőgazdasági gépeket, élelmiszeripari egyedi gépeket, komplett nagyberendezéseket exportál. 1968-ig általában az volt a gyakorlat a komplett berendezéseknél, hogy a Komplex vállalta az áruszállítást és a szerelést. A vevővel kötött szerződésben az szerepelt, hogy a leszállított berendezéshez az energia és a nyersanyag rendelkezésre bocsátása a vevő feladata, ezzel a kockázat megoszlott az eladó és a vevő között.

A világpiacon bekövetkezett változások — a fejlődő országoknak az az igénye, hogy *kulcsrakész berendezéseket* kapjanak, mert a szereléshez megfelelő szakemberek nem állnak rendelkezésre — indokolták, a korábbi gyakorlat módosítását és kulcsrakész létesítmények megvalósítására kellett vállalkozni.

Termesztési rendszerek és tartósítóüzemek

Emellett a világpiaci igények a mezőgazdasági és élelmiszeripari gépeknél a vertikálisan is komplettebb szállítások irányába tolódtak el. Lényegesen nőtt a zárt mezőgazdasági *termesztési rendszerek exportjának* aránya a hozzátartozó feldolgozó és tartósító üzemekkel együtt. Sok esetben egy-egy terület teljes élelmiszergazdasági hasznosításának megszervezése és megvalósítása az igény.

Annak ellenére, hogy az élelmiszergép-gyártó vállalatok exportfejlesztő hitelből nem végeztek beruházást, sikerült az új követelményekhez igazodva az exportot folyamatosan növelni.

Az exportfejlesztő beruházásokhoz a Komplex élelmiszeripari berendezések importjával kapcsolódott. A Kaposvári Vágóhíd 83 millió DM értékű importját és a Martfűi Növényolajgyár berendezéseinek közel 13 millió DM-es importját a Komplex bonyolítja le.

Ez a két beruházás még a megvalósulás állapotában van és a tervek szerint a vágóhíd mintegy 33 millió dollárral, a növényolajgyár 60—80 millió dollárral járul majd hozzá évente az ország dollárelszámolású exportjához.

Bázispiacok

Az export folyamatos növelését, az exportpiacokhoz való rugalmas alkalmazkodást szelektív piacpolitikával, *bázispiacok* kialakításával sikerült elérni. A piac megszerzésén túl a piac megtartásában is jelentős eredményeket ért el a Komplex Algériában, Irakban, Iránban és Nigériában. Ehhez nagyban hozzájárult a kezdetben kötött szerződések maradéktalan teljesítése, az új igények időben történő felismerése (pl. kulcsrakész üzemek létrehozása).

Algériában az új 4 éves terv első éve 1978. A Komplex szempontjából fontos témákban várható döntés: így az algériai *hűtőprogram* jóváhagyására és a szerződések megkötésére kerülhet sor. A mintegy 10 millió dolláros beruházás a tejipari és a húsipari vállalatok hűtőházigényét is tartalmazza. Ebbe a programba több hűtőház szállításával kíván a Komplex bekapcsolódni. Jó kilátásaik vannak sütődék és silók szállítására, mintegy 54 millió dollár értékben. Irakban 3 db 6000 db/óra teljesítményű kulcsrakész *baromfi vágóhídra* adott a vállalat mintegy 27 millió dollár értékben ajánlatot, a konkrét tárgyalásokra 1978-ban kerül sor. Várható még ebben az évben 3 db 200 tonna teljesítményű malomra és nagykapacitású sütődére tenderkiírás.

A sok megkezdett beruházás befejezésének biztosítása érdekében az iraki hatóságok jelentősen korlátozták az új beruházások kezdését. Az elmúlt években mintegy 50 db kisteljesítményű malmot exportált a Komplex Irakba, és a beruházási korlátozások enyhülése esetén reális lehetőség van újabb malmok exportjára.

Nigériában jelenleg tárgyalások folynak egy kb. 10 millió dollár értékű beruházásról, amely egy *konzervgyár* és az annak nyersanyagbázisát biztosító *termesztési rendszer* exportjára vonatkozik. Ebben az évben magas szintű delegáció utazása várható Magyarországról, és lehetőség mutatkozik állami nagyberuházásokba való bekapcsolódásra, elsősorban a mezőgazdaságban.

A Bampurban (Irán) létesítendő *datolyafeldolgozó* üzemre kiírt tenderen a 11 millió dolláros ajánlattal a Komplex az első helyen áll. Az éles konkurenciaharc következtében a versenyképesség csak úgy biztosítható, ha az ajánlatot a helyi alvállalkozók igénybevételével építik ki. Szintén Irán részére a makui 10 ezer hektáros farm fejlesztésére készített a Komplex ajánlatot. A mintegy 15 millió dolláros beruházás első lépésként elkészült az 500 000 dollár értékű ajánlat, amely a kísérleti termesztésre vonatkozik. Az iráni partnerekkel korábban kötött — 6000 hektáros területfejlesztésre vonatkozó — szerződés alapján lehetőség van az évi 2 millió broiler kibocsátású baromfi farmhoz további létesítmények, így baromfivágóhíd és -hűtőház szállítására is.

Elegendő árualap

Jugoszláviában a mezőgazdaság részére KCR típusú daruk szállítására várható 1978-ban szerződéskötés. A Komplex ebben az évben kezdi meg a *Rába—Steiger traktor bevezetését a jugoszláv piacra.* Jugoszláv részről a Poljabanka és a Generalexport, magyar részről a Külkereskedelmi Bank között tervezett megállapodás keretében szerintelepek, hűtőházak és silók szállításával kíván a Komplex közreműködni.

Ajánlatot adott a vállalat Egyiptom részére komplett baromfitartó létesítményre 12 millió dollár értékben és 10 kisebb szövetkezeti baromfi farmra összesen 4,5 millió dollár értékben.

A Komplex Külkereskedelmi Vállalat export szállításai több évig tartó beruházásokhoz kapcsolódnak. Így az 1978-as reális piaci lehetőségek szervesen kapcsolódnak az előző évek eredményéhez és átnyúlnak az 1978. utáni évekre.

Levonható az a következtetés, hogy az 1978. évi 1,5 milliárd forint értékű dollár elszámolású kötésállomány még növekedni fog.

Annak ellenére, hogy a Komplex ipari partnerei exportfejlesztési beruházásokat nem valósítottak meg, a vállalat exporttervéhez az ipar megfelelő árualappal rendelkezik, a termelő partnerek exportkészsége követi a piaci igényeket.

Kiss István

Együttműködés a Kubai Köztársasággal

A Kubai Köztársaság a forradalom győzelme után gyors ütemben fejlődött. 1961—1965. között a bruttó nemzeti termék évi növekedési üteme 1,9 százalék volt, 1966—1970. között 3,9 százalék, 1971. és 1975. között pedig több mint 10 százalék. A forradalom előtti időszakhoz képest 1975-ben az acéltermelés 10-szeresére, a nikkelbányászat 2-szeresére, a villamosenergiatermelés 2,5-szeresére, a gépipar termelése 3-szorosára növekedett. Több mint 17 000 km közutat és egyéb utat építettek, 1,7-szer többet, mint a forradalom előtt. A népi hatalom éveiben többszázezer család költözött új, komfortos lakásokba. Az iskolaépítés ütemét tekintve Kuba az első helyet foglalja el Latin-Amerikában.

A Kuba és a szocialista országok közötti együttműködés fejlődésében minőségileg új szakaszt jelentett, hogy az ország 1972-ben belépett a KGST-be.

A KGST-tagországok célként tűzték maguk elé a gazdaságfejlettségi szintek fokozatos közelítését és kiegyenlítését. Meghatározták azokat a területeket, amelyeken a KGST-tagországok és a Kubai Köztársaság együttműködése a leggyümölcsözőbb lehet.

A *Szovjetunió* és Kuba gazdasági kapcsolatainak jellegéről és méreteiről az alábbi adatok tanúskodnak: 1976-ig a Szovjetunió gazdasági, pénzügyi és műszaki segítségnyújtásával 239 létesítményt építettek és rekonstruáltak Kubában. A vállalatok a teljes ipari termelés több mint 10 százalékát állítják elő, ezen belül a teljes hengeresárutermelés 50 százalékát, a villamosenergia-termelés 32 százalékát. A szovjet—kubai kormányközi megállapodás értelmében a Szovjetunió számottevő műszaki segítséget nyújt Kubának az építőanyag- és építőipar fejlesztéséhez. A megállapodás az ágazatok 23 létesítményének építését és rekonstrukcióját irányozza elő.

Sikeresen fejlődik Kuba együttműködése a többi KGST-tagországgal is. Segítségükkel 1970 végére több mint 80 népgazdasági létesítmény épült, az utóbbi években pedig már újabb 140 létesítményen dolgoztak, beleértve az újak építését és a meglevők bővítését.

Kuba egyik alapvető gazdasági problémája a cukortermelés további fejlesztése. A forradalmat követő első években a Szovjetunióval folytatott együttműködés keretében megkezdődött a cukorgyárak rekonstrukciója. Szovjet műszaki segítséggel nádkombájnüzemet építettek, amely évente 600 gépet fog előállítani; rekonstruálják és bővítik a cukornád-szállításhoz szükséges pótkocsikat gyártó üzemet. (Az üzem kapacitása évente 3000 pótkocsi lesz.)

Bolgár segítséggel épül a műtrágyaszóró gépeket, aratógépeket, kultivátorokat, pótkocsikat, tárcsás ekéket és egyéb berendezéseket gyártó üzem.

Lengyelország a farostlemez-gyárak rekonstrukciójához és egy cukornádmaradékot feldolgozó új gyár építéséhez nyújt segítséget. Együttes erővel folyik a Santa Clara-i papírgyár korszerűsítése is.

A KGST-tagországok erőfeszítéseinek egyesítésére jó példa Kuba nehéziparában a nikkel-kobalt termelő vállalatok létesítésében való együttműködés. (Kuba rendelkezik a világon a legnagyobb nikkelérckészlettel.)

A program megvalósítása — melyhez a KGST-tagországok szállítják a gépeket és berendezéseket — lehetővé teszi, hogy Kuba évente 130 000 tonnára növelje nikkeltermelését. Ez elősegíti a szocialista országokba irányuló nikkelexport bővítését.

Kuba jelenleg óriási építési terület: 1976—80-ban az építési beruházások volumene az előző ötéves tervhez képest több mint kétszeresére, az ipari beruházások volumene pedig több mint 2,8-szeresére nő.

Nagy jelentőségűek a kubai gazdaság számára azok az 1976—1980-ra szóló egyeztetett intézkedések, amelyek cukorgyárak, színesfém-, kőolajfeldolgozó és kohászati üzemek, villamosenergia-állomások, vasutak és közutak építését irányozzák elő. A tervek szerint, többek között Cienfuegosban építenek kőolaj-feldolgozó üzemet, Havanna tartomány keleti részében hőerőművet, Nicaróban kohászati üzemet, Havanna környékén évente 2000 lakás kapacitású házgyár létesítését tervezik.

VILÁGGAZDASÁGI

***** KISLEXIKON

Az árufuvarozás nemzetközi szervezetei II.

A Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet (ICAO, International Civilian Aviatio) 1944-ben, a Chicagoi Egyezmény keretében hozták létre. Az egyezmény második része szabályozza az ICAO feladatait, működését.

Az ICAO jelenleg az ENSZ szakosított szervezeként működik. Feladatként a légiközlekedés fejlődésének, biztonságának elősegítését, az egyes országok jogainak megkülönböztetés nélküli biztosítását, általában a nemzetközi polgári repülés sokoldalú fejlesztését jelöltték meg. Az ICAO munkája során műszaki, jogi és szervezési ajánlásokat dolgoz ki a légiközlekedési szabályok egységesítésére, segítséget nyújt a fejlődő országok légiközlekedésének kiépítéséhez.

Az ICAO 27 tagú tanácsában a legnagyobb légiközlekedéssel, a repülési berendezések fenntartásában leginkább érdekelt és a legnagyobb földrajzi kiterjedéssel rendelkező 9—9 ország vesz részt. Az ICAO-nak jelenleg 130 ország, köztük hazánk is tagja.

Nemzetközi Légifuvarozási Szövetséget (IATA; International Air Transport Association) 1945-ben Havannában hozták létre az 1919-től működött hasonló nevű szervezet utódjaként. Lényegét tekintve nemzetközi kartell, amely a légifuvarozási vállalatok közötti verseny korlátozását tűzi ki célul. Feladatai is ennek a célkitűzésnek felelnek meg:

a) a részt vevő légitársaságok fuvarozási feltételeinek egységesítése, mindenekelőtt a nemzetközi légifuvarozási tarifák kialakítása, a tarifakedvezmények és a kínált szolgáltatások egységesítése;

b) a nemzetközi forgalomban részt vevő légitársaságok együttműködésének kialakítása (lásd az IATA vonalközi forgalmi tipusegyezménye, egységes fuvarozási okmányok, ügynöki hálózat stb.);

c) a vállalatok közötti rendszeres konzultációk, tapasztalatcserék kereteinek biztosítása az IATA által rendezett konferenciákon, értekezleteken.

Az IATA keretében a tarifakérdéseket a regionális konferenciákon alakítják ki, amelyeket évente kétszer rendeznek meg. A három regionális konferencia közül az

1. Észak-, Közép- és Dél-Amerikára,
2. Európára, Afrikára, Közel-Keletre,
3. Ázsiára, Ausztráliára és Óceániára terjed ki.

A regionális forgalmi értekezleteken a döntéseket egyhangúlag hozzák, minden tagnak vétójoga van. Az IATA határozatait a Traffic Manuelben, a Forgalmi Közlönyben teszik közzé.

A MALÉV jelenleg nem tagja az IATA-nak, azonban bizonyos szerveinek a tevékenységében részt vesz.

Az IATA-n belül működik egy ún. ügynöki szervezet. Ezen ügynöki szervezetnek a nemzetközi szállítmányozók nagy többségükben tagjai. A szállítmányozó akkor lehet IATA-ügynök, ha az IATA feltételeknek mindenben meg tud felelni, illetve ha aláveti magát az előírt követelményeknek.

★

A KGST Közlekedési Állandó Bizottságának V. Légiközlekedési Szekciója 1959-ben alakult. A tagországok légiközlekedésének fejlesztését, az együttműködés elmélyítését, a feltételek egységesítését tűzte ki célul. Tevékenységének középpontjában eddig a műszaki kérdések állnak, de kidolgozta a tagországok légitársaságai egyes nemzetközi díjtételrendszerét is.

Nemzetközi javítószolgálat a kőolajiparban

Magyarország 1978-ra jelentette be, hogy milyen mértékben kíván részt venni a KGST Kőolaj- és Gázipari Állandó Bizottság által létesített Nemzetközi Javító Szolgálat munkájában. Az együttműködés célja, hogy a résztvevő országok *közös erővel, összehangoltan végezhessék el kőolajfeldolgozó üzemeik nagyjavítását,* illetve egymást kisegítve küzdjék le a nagyobb, a helyi erőkkel el nem hárítható üzemzavarokat. Az együttműködésben részt vevő országokban ugyanis viszonylag kevés kőolajfeldolgozó üzem működik, karbantartásukhoz nem érdemes külön-külön mindenütt önálló szakembergárdát fenntartani. Annál kevésbé, mert ha csak nagyobb üzemzavarok nem következnek be, évente mindössze annyiszor 10—12 napot kellene ezeknek a brigádoknak rendeltetésszerű munkával eltölteniük, ahány üzem abban az évben „megérik" a nagyjavításra. Munkaidejük túlnyomó része készenléti szolgálatban telnék el.

A Nemzetközi Javító Szolgálat keretében a résztvevő országok évenként előre egyeztetik feldolgozó üzemeik nagyjavításának időpontját és hogy ehhez melyik baráti országtól, hány és milyen szakmájú javító-szerelő szakembert kaphatnak kölcsön. Az adott munkához ily módon összeállított gárda mindig a legjobb szakemberekből áll. Így a munka rövid idő alatt és magas színvonalon készül el. A nemzetközi brigád tagjai számára egy-egy ilyen közös munka kitűnő tapasztalatcsere, jó alkalom új eljárások, technológiák megismerésére. Az együttműködés *az alkatrészek kölcsönös rendelkezésre bocsátására is kiterjed.*

A Nemzetközi Javító Szolgálat nem az egyetlen gyümölcsöző együttműködés a szénhidrogéniparban. Néhány témának éppen Magyarország a koordinátora. Példa erre a kőolaj- és gázkitöréseknél keletkező tüzek felszámolására szervezett együttműködés. Az 1968 végén Algyőn bekövetkezett gázkitörés lángjainak elfojtása óta ugyanis Magyarország kitűnően felkészült az ilyen gáz- vagy olajfáklyák eloltására. Nemcsak jól szervezett riasztóhálózat és a legjobb szakemberek gárdája áll rendelkezésre, hanem a megfelelő berendezések és a gazdag alkatrészraktárak is. Ez a brigád a többi szocialista országnak is segítséget nyújt. 1976-ban például egy csehszlovákiai égő gázkitörést a magyar szakemberek a riasztástól számított két napon belül megszüntettek.

Ugyancsak Magyarország koordinálja a *nagy mélységű kútgeofizikai* együttműködést. Hazánkat erre különleges földtani adottságai teszik alkalmassá. A Kárpát-medencében ugyanis a Föld középpontja felé haladva a hőmérséklet nem a világátlagnak megfelelően több mint 30, hanem körülbelül 20 méterenként emelkedik egy fokkal. Így a magyarországi 4000—4500 méteres fúrásoknál alkalmazott műszerek károsodás nélkül viselik el a másutt csupán 6000—7000 méteres mélységben uralkodó hőmérsékletet és nyomást is.

A lengyel gazdaság a tervidőszak félidejében

A társadalmi-gazdasági feladatok végrehajtása során 1976—77-ben több súlyos problémával került szembe a lengyel gazdaságirányítás. A fejlődés belső tényezőinek változása között első helyen említendő a mezőgazdasági termelés fejlesztési feltételeinek romlása és a gazdálkodás hatékonyságának a tervezettnél kisebb mértékű javulása. A külső feltételek között első helyen említhető a tőkés országokban tapasztalható recesszió és dekonjuktúra következményeinek a külkereskedelemre gyakorolt kedvezőtlen hatása. A gazdasági fejlődés belső és külső feltételeik romlása következtében az elmúlt két évben nem sikerült a nemzeti jövedelem tervezett növekedési ütemét elérni.

Az *eredmények* közül figyelemre méltó, hogy 1976—1977-ben biztosították a foglalkoztatást valamennyi munkaképes korba lépő fiatal számára. Az elmúlt két évben 1,2 millió lengyel állampolgár lépett munkába és több mint félmillió új munkahelyet hoztak létre.

Az ipari termelés két év alatt 20 százalékkal emelkedett, a mezőgazdaság teljes termelése ugyanakkor néhány százalékkal csökkent, s ennek következtében csökkent a nemzeti jövedelem növekedési üteme is. A LEMP Központi Bizottsága 5. és 6. plénumán értékelte Lengyelország társadalmi-gazdasági fejlődésének új feltételeit és programot fogadott el a nehézségek felszámolására, valamint a VII. pártkongresszuson kitűzött társadalmi célok megvalósítására.

Az életszínvonal javításáért

A lengyel népgazdaság fejlődésének főbb mutatói 1976. és 1977. évekre, továbbá az 1978. évi terv előirányzatai a következők:

A lengyel népgazdaság fejlődésének főbb mutatói (százalékban)

	Az 1976—1980. évi terv előirányzott évi átlagos növekedési ütem	1976. évi tényszám	1977. évi tényszám	1978. évi terv
Nemzeti jövedelem	7,0 — 7,3	7,0	5,6	5,4
Ipari termelés	8,3 — 8,5	10,0	8,6	6,8
Mezőgazdasági termelés	2,8 — 3,0	— 1,1	0,8	5,8
Ebből: növénytermesztés	-	5,4	— 7,5	6,3
állattenyésztés	3,0 — 3,4	— 8,2	12,7	5,1
Beruházások	-	3,0	2,5	5,9
Külkereskedelmi forgalom	8,2	9,2	-	-
Ebből: kivitel	-	7,6	11,4	10,0
behozatal	-	10,7	5,5	4,0
Reáljövedelem	3,0 — 3,4	-	2,3	4,0

Az 1978. évi terv a fő feladatokat az alábbiakban határozza meg:

— további előrehaladást kell elérni a népgazdaság lehetőségeivel összehangolt társadalmi célok elérésében, különösen az életkörülmények javításában (bérek és reáljövedelmek növelése, az áruellátás és a szolgáltatások javítása, a lakás és kommunális építkezések növelése, a munkakörülmények javítása);

— tovább kell mélyíteni az ipari termelés szerkezeti változásait (növelni a bel- és külpiacra való termelést, csökkenteni a beruházási célokat szolgáló termelést, növelni a kereslet és kínálat közötti összhangot, fejleszteni a kisipari termelés különböző formáit);

— növelni kell a gazdálkodás hatékonyságát a termékminőség javításával, az önköltség csökkentésével; felül kell vizsgálni az anyagfelhasználási normákat és a gazdaság műszaki színvonalához kell igazítani; a kooperációs szerződéses fegyelmet erősíteni kell, javítani kell a munkaszervezést, a munkaerő-gazdálkodást;

— csökkenteni kell a népgazdaságra nehezedő beruházási terheket, át kell alakítani a beruházási program szerkezetét oly módon, hogy mérsékelni kell az új beruházások számát és a beruházási tevékenység költségszintjét, prioritást kell biztosítani a lakásépítkezéseknek és az élelmiszergazdaság beruházásainak.

Az 1978. évi terv szerint a megtermelt nemzeti jövedelemnek 5,4 százalékkal, a felosztható nemzeti jövedelemnek pedig 3,4 százalékkal kell növekednie, aminek a fogyasztási alap 3,6 százalékos növekedését kell biztosítani. A terv a nettó beruházási költségeknek a nemzeti jövedelemből való 24 százalékos részesedésével számol. A lakosság pénzjövedelmei és a társadalmi juttatások alapján a reáljövedelem 4.0 százalékos növelését irányozza elő a terv. A szocialista szektorban az átlagos reálbér-növekedés 1,8 százalékos lesz. A mezőgazdasági dolgozók jövedelme mintegy 7,5 százalékkal fog növekedni. Május 1-től az eddigi minimális havi 1400 zlotys béreket 1600 zlotyra emelték. Ez az intézkedés mintegy 570 ezer dolgozót érint. Ugyancsak május elsejétől mintegy 400 ezer olyan dolgozó bérét emelik, akiknek fizetése csak kis mértékben haladja meg a jelenlegi minimális béreket. Ezek a bérpolitikai intézkedések az összfoglalkoztatottak több mint 8 százalékát érintik. Az áruval és a szolgáltatásokkal való ellátás javítása érdekében a kiskereskedelmi árualapokat 9,8 százalékkal, ezen belül az élelmiszerek és élvezeti cikkek kínálatát 8,2 százalékkal, az egyéb cikkek kínálatát pedig 10,9 százalékkal növelik.

A termelési szerkezet átalakítása

Az ipar alapvető feladata 1978-ban a strukturális változások meggyorsítása a belföldi és a külföldi piacokra történő termelés maximális növelése érdekében. A minőség javítása és a termelés hatékonyságának javítása mellett az 1978. évi terv nagy figyelmet fordít a belföldi kooperációs kapcsolatok erősítésére, a szerződéses fegyelem javítására.

A lengyel mezőgazdaság az elmúlt három esztendőben rendkívül kedvezőtlen időjárási viszonyok között gazdálkodott. Ennek következtében sem 1976-ban, sem 1977-ben nem teljesítette a népgazdasági tervet. Az ötéves terv első évében a mezőgazdasági teljes termelés 1,1 százalékkal volt az 1975. évi szint alatt és 1977-ben is mindössze 0,8 százalékkal nőtt 1976-hoz képest, vagyis lényegében az 1975. évi szinten mozgott. 1978-ra a terv a mezőgazdasági teljes termelés 5,8, ezen belül a növénytermesztés 6,3 és az állattenyésztés 5,1 százalékos növekedésével számol.

A beruházások növekedési üteme 1977-ben valamelyest csökkent, a gazdaság szocialista szektorában 1976-hoz képest mindössze 2,5 százalékkal nőtt. A terv szerint a beruházások volumene 1978-ban kb. 6 százalékkal emelkedik. A LEMP Központi Bizottsága 5. és 6. plénumán hozott határozatokkal összhangban a beruházási tevékenységben elsőbbséget biztosítanak az élelmiszergazdaság fejlődését szolgáló fejlesztéseknek, a lakásépítésnek, valamint a bel- és külföldi piacon keresett termékeket előállító termelő fejlesztéseknek.

Lengyelország külkereskedelmi forgalma 1976. és 1977. években az ötéves tervben előirányzott ütemnél gyorsabban növekedett. Az elmúlt két év export-, illetve importdinamikája eltérően alakult. 1976-ot dinamikus importnövekedés (10,7%) 1977-et pedig a dinamikus exportnövekedés (11,4) és visszafogott importnövekedés (5,5) jellemzett. Az eltérő tendenciák a fizetési mérlegpozíció javításra szolgáló törekvésekre utalnak. Az 1978. évi terv a kivitel 10 és a behozatal 4 százalékos növekedésével számol.

M. R.

SZOVJETUNIÓ

Az ásványi nyersanyagok komplex hasznosítása*

Az ásványi nyersanyagok komplexuma elnevezés alatt azoknak az összefonódó ágazatoknak az együttesét értjük, amelyek az ásványi eredetű nyersanyagok és energiahordozók feltárását, kitermelését, dúsítását, szállítását, feldolgozását, a geológiai és bányászati gépek és berendezések gyártását végzik. A komplexum jelentőségét a szovjet népgazdaságban az mutatja, hogy a nehézipari termékek kilenctizedének, a fogyasztási cikkek egyötödének, az építőipari termelés túlnyomó részének, az exportra kerülő termékek kétharmad részének ez az elsődleges nyersanyagforrása.

Drágább a kitermelés

Az ásványi nyersanyagok termelésének komplexuma a Szovjetunióban gyors ütemben bővül. Húsz év alatt (1953-tól 1975-ig) a geológiai kutatás ráfordításai négyszeresükre, a *kőolaj* termelése hétszeresére, a *földgázé* harminckettőszeresére, a *széné* 1,8-szeresére, a *vasércé* 3,2-szeresére nőtt. A bányaipari termelés értéke 1961-től 1975-ig 7,7 milliárd rubelről 29,9 milliárd rubelre, azaz, 3,8-szeresére bővült. A gyors fejlődés azonban nehézségeket és ellentmondásokat szült, amelyek kedvezőtlenül érintik a bányászati ágazatok és az egész nehézipar hatékonyságát.

Az ásványi nyersanyagok készletei nem újulnak meg. A legjobb lelőhelyek kimerülésével át kell térni a kevésbé gazdaságos, az ország távolabbi, nehezen megközelíthető vidékein fekvő lelőhelyek hasznosítására. *Egyre több eszközt kell fordítani* az új lelőhelyek feltárására, az új termelési körzetek infrastruktúrájának kialakítására, a rosszabb minőségű ásványok dúsítására. Mindez növeli a termelési költségeket és az árakat. *1975-ben a bányaipari vállalatok termelői árszintje 72 százalékkal haladta meg az 1965. évi színvonalat.* A termelői árak 1967-es rendezését követő nyolc év alatt a földgáz önköltsége megduplázódott, a kőolajé 41 százalékkal, a vasércé 24 százalékkal, a mangánércé pedig 22 százalékkal nőtt.

Az utóbbi években a szén termelésének önköltsége nőtt, ugyanakkor a szén átlagára a minőség romlása következtében csökkent. Emiatt a szénbányászat *veszteséges* ágazattá vált. A bányászat önköltségének és alapigényességének növekedése, jövedelmezőségének csökkenése elkerülhetetlenné teszi számos ásványi eredetű nyersanyag és energiahordozó *termelői árának rendezését.* Ez megteremti a bányászati ágazatok fejlesztéséhez szükséges közgazdasági feltételeket, egyidejűleg azonban az önköltséget növeli az ásványi nyersanyagok felhasználóinál.

Milyen legyen a mechanizmus

A bányaipar eszöz- és munkaigényes. A bányászati költségek és beruházások emelkedése befolyásolja az egész népgazdaság hatékonyságát. *Nő a nemzeti jövedelem „ásványigényessége".* 1965-ben a nemzeti jövedelem egy rubelére 5,3 kopejka értékű bányaipari termelés jutott, 1975-ben már 8 kopejka, tehát tíz év alatt 51 százalékos volt a növekedés.

Az ásványi nyersanyagok komplexumának hatékonyabbá tételéhez át kell térni az ásványi eredetű nyersanyagok hasznosításának *extenzív* módszereiről az *intenzív* módszerekre, *a bányaipari termékek hasznos elemeinek teljes kinyerésére és komplex hasznosítására,* az ásványok bányászatában és feldolgozásában a hulladék nélküli technológiákra.

Az intenzív módszerekre való áttérés során el kell érni az új készletek feltárásának és értékelésének hatékonyabbá tételét, a kitermelés során a lelőhelyek készleteinek maximális hasznosítását, a kitermelés és a dúsítás során a veszteségek csökkentését. Az ásványi nyersanyagok feldolgozásánál a *hulladékok nélküli* technológia csökkenti a termelés anyagigényességét és energiaigényességét. Ez a feltárásban, a kitermelésben és a feldolgozásban feltételezi új géprendszerek és technológiák bevezetését. Mindehhez olyan *közgazdasági feltételeket* kell teremteni, amelyek maximálisan ösztönzik az ásványi nyersanyagok teljes kinyerését és komplex feldolgozását.

Olyan „gazdasági mechanizmust" kell tehát kialakítani, amely a végső népgazdasági eredményekre, a nemzeti jövedelem „ásványigényességének" csökkentésére irányul. El kell érni, hogy a közbenső, bruttó mutatók szerepe csökkenjen, megszűnjék a tárcasovinizmus a tervezésben és a gazdasági ösztönzésben. A *mechanizmusnak komplexnek kell lennie,* egységbe kell fognia és összesze kell hangolnia valamennyi gazdasági szabályozót és ösztönzőt, a tervezést, a finanszírozást, az árképzést, a gazdasági ösztönzést, a bérezést és a premizálást.

A nyersanyagkészletek feltárásának szakaszában a mechanizmusnak két alapvető kérdést kell megoldania: a feltárási tevékenység hatékonyságának a végső eredményeken való lemérését, és a feltárt készletek helyes gazdasági értékelését.

Az első kérdés megoldásához a geológiai vállalatok tevékenységét *nem a rendelkezésükre bocsátott pénz felhasználásának mértékén, hanem a feltárt és előkészített készletek mennyiségén, a gazdaságilag már hasznosított körzetekben felárt új lelőhelyek nagyságán kell lemérni.* A kutatás és a feltárás minőségét javítani kell, megbízhatóbb geológiai adatokra kell törekedni, ezért a vállalatokat gazdaságilag is felelőssé kell tenve. A feltárást úgy kell megszervezni, hogy minél több kísérleti létesítményt át lehessen adni a kitermelő vállalatoknak.

Az új lelőhelyek gazdasági értékelésénél *a mai termelői árakról* célszerű lenne áttérni megfelelő módszerekkel számított *limitárakra.*

Az ásványi nyersanyagok *kitermelésének* szakaszában a legfontosabb feladat az ásványok kibányászásának teljesebbé tétele. Most a kőolajnak mintegy a fele, a kálisó kétharmada, a szén egyötöde, az ércek hasznos komponenseinek jelentős része a mélyben marad, vagy a meddőhányóra kerül. A kőolajat kísérő földgázt nehol még mindig elégetik.

Az éves és az ötéves tervek tartalmazzák az ásványok teljes kinyerésének feladatát. Ebben gazdaságilag érdekeltté kell tenni a bányavállalatok kollektíváit, 1975-ben felülvizsgálták a geológiai munkák fedezésére szolgáló illetéket, bővítették azoknak az ásványi nyersanyagoknak a körét, amelyek után az illetéket fizetni kell, együttal növelték az illeték mértékét. Ekkor vezették be először a kitermelési veszteségek csökkentésére irányuló ösztönzőket. Ha a vállalatok a normatív veszteséghez képest csökkentik a veszteséget, több nyereséghez jutnak. Ha a veszteségek meghaladják a normatív veszteséget, a vállalatoknak magasabb illetéket kell fizetniük, ami csökkenti a gazdasági ösztönzési alapok képzésénél figyelembe vehető nyereséget.

A takarékosság ösztönzése

A továbblépés érdekében egyrészt bővíteni kell azoknak az ásványoknak a körét, amelyek után ezeket az illetékeket fizetni kell, másrész a megemelt illeték nagyságának meghatározásánál a népgazdaságnak okozott károkból kell kiindulni. Ugyanakkor előnyösebb helyzetbe kell kerülnie azoknak a vállalatoknak, amelyek a normatívánál kisebb veszteségekkel dolgoznak. Arra kell törekedni, hogy *az ásványkincsek nagyobb mérvű kinyeréséből származó nyereség a vállalatoknál maradjon,* s felhasználható legyen a veszteségek csökkentésében részt vevő dolgozók ösztönzésére.

Megengedhetetlen, hogy *tárcaszemlélet* következtében az ásványok hasznos összetevőinek csak egy részét nyerjék ki. Ennek felszámolására kötelező tervfeladatokat kell előírni, minden hasznos alkotórész komplex kinyerésére, s ehhez a szükséges eszközöket is biztosítva. Bővíteni kell azoknak a hasznos komponenseknek a körét, amelyeket az árképzésnél figyelembe vesznek, a normán felüli veszteségek utáni megemelt illetéket ki kell terjeszteni a kísérő komponensekre is. A komplex kinyerés szempontját a műszaki fejlesztésnél is érvényesíteni kell.

Az ásványi nyersanyagok *feldolgozásában* a feldolgozóipar, az építőipar, a mezőgazdaság vállalatait érdekeltté kell tenni termelésük anyagigényességének és energiaigényességének csökkentésében.

A tervezéstől az árképzésig

A jelenlegi tervezési, árképzési, gazdasági, ösztönzési mechanizmus nem szolgálja kellőképpen az anyagköltségek csökkentését. A tonnában megadott értékesítési tervet, a termelékenység emelésének tervét könnyebb teljesíteni, ha több nyersanyagot használnak fel, ha drágábbak és nehezebbek a termékek.

E tarthatatlan helyzet felszámolásához át kell térni a termelés és a termelékenység tervezésében, a terviteljesítés értékelésében az *egyezményes nettó termék mutatójára,* tehát az anyagköltségekkel csökkentett termelésre. Így pontosabban felmérhető a kollektívák tényleges hozzájárulása a végtermékhez, a nemzeti jövedelem növekedéséhez. Az árképzésnél figyelembe vett jövedelmezőségi normatívákat a vállalati költségekhez kell viszonyítani (az önköltséget csökkentve a nyersanyagok, fűtőanyagok, az energia, a máshonnan származó részegységek költségével). Így a vállalatok érdekeltté válnak kevésbé anyagigényes termékek előállításában. Szigorú és rendszeresen felülvizsgált anyagfelhasználási normákat kell kialakítani, ösztönözni kell a normán aluli anyagfelhasználást és szankcionálni a normán felülit.

Meddő és hulladék

A Szovjetunió bányaipara évente mintegy 13 milliárd tonna kőzetet termel ki, ezen belül a szénbányászat több mint 2 milliárd tonnát (ebből a szén hányada 20 százalék körüli). A *meddő kőzeteknek* csak 1 százalékát hasznosítják, a többit felhalmozzák, több ezer hektár földet foglalva el. Csak az Uralban mintegy 2 milliárd köbméter ipari meddő halmozódott fel. A vas- és színesfém-kohászat hulladéka és salakja hatalmas mennyiségű értékes komponenst tartalmaz. A hőerőművek salakját egyáltalán nem hasznosítják. A végső felhasználóig a kitermelt természetes anyagoknak csak jelentéktelen része jut el. Mindez meggyorsítja a készletek kimerülését, a környezet szennyeződéséhez, az ásványi nyersanyagok és a belőlük készült termékek drágulásához vezet.

A végső felhasználásban, a fogyasztásban is maximálisan hasznosítani kell másodlagos nyersanyagokként a hulladékot. A háztartási eszközök, vegyipari termékek, edények és üvegek stb. formájában a lakossági fogyasztásba kerülő ásványi nyersanyagok hányada is csökkenő. Ösztönözni kell nemcsak ezeknek az erőforrásoknak takarékos felhasználását, hanem a hulladékok visszajuttatását is a fogyasztásból a termelésbe. A hulladékmentes *termelési* technológiát hulladékmentes *fogyasztásnak* kell követnie.

— m — f

* A Planovoje Hozjajsztvoban megjelent cikk alapján.

Rekord az autógyártásban

A tőkés autógyárak az 1974—75. évi olajkrízis által előidézett visszaesést viszonylag gyorsan kiheverték. Az 1976. évben beindult termelésnövekedés az elmúlt évben is folytatódott. A Német Autógyárak Szövetségének összesítő adatai szerint 1977-ben kereken 41 millió gépkocsi, mégpedig 30.8 millió személygépkocsi és 10,1 millió egyéb gépkocsi gördült le futószalagról. Az 1973. évi maximumot, ezzel 2,5 millióval, vagyis 6,4 százalékkal túlhaladták. A növekedést különböző okok idézték elő: az USA-ban és az NSZK-ban a belföldi kereslet nőtt, Franciaország és Japán exportját fokozta és ennek következtében növekedett a termelés.

A termelésre vetítve Japán exportját 47,3 százalékról 51,2 százalékra, Franciaország pedig 48,4-ről 50,3 százalékra növelte. Az NSZK-ban az exporthányad 52,8-ról 51,8-ra csökkent. Olaszország és Nagy-Britannia exporthányada 1976. évhez viszonyítva változatlan maradt. (46, illetve 40 százalék.)

A világ gépjárműtermelése (millió darab)

	1976	1977
USA	11,5	12,7
Japán	7,8	8,5
NSZK	3,9	4,1
Franciaország	3,4	3,5
Szocialista országok	2,9	3,0
Kanada	1,6	1,8
Nagy-Britannia	1,7	1,7
Olaszország	1,6	1,6
Latin-Amerika	1,5	1,4
Spanyolország	0,9	1,2
Ausztrália	0,5	0,4
Svédország	0,4	0,3
Egyéb	0,7	0,7
Összesen	38,3	40,9
Gépjárműkivitel		
Japán	3,7	4,4
NSZK	2,0	2,1
Franciaország	1,6	1,8
Olaszország	0,7	0,8
Nagy-Britannia	0,7	0,7
Spanyolország	0,2	0,3
Svédország	0,2	0,1

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Észak—déli autósztráda

Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága 33. közgyűlésén külön szakmabizottság foglalkozik az európai közlekedés és szállítás kérdéseivel, illetve a kialakítandó együttműködés lehetőségeivel. A tanácskozás résztvevőinek egyöntetű értékelése szerint az európai együttműködés új fejezetét jelenti az a határmos, az EGB által kidolgozott és elindított vállalkozás, amelynek értelmében megépül a lengyelországi Gdanskból kiinduló, Isztambulon át a Közel-Keletre, illetve tovább, Közép-Ázsiába vezető új autóvonal. Az új autópályán, amelynek tervezési költségeihez pénzügyi támogatást nyújt a szervezet fejlesztési alapja, illetve, amelynek határokon belüli szakaszait az érintett országok maguk építik — egységes előírások és közlekedési paraméterek lesznek érvényben.

Az Észak-Déli autósztráda megépítése konkrét megvalósítását jelenti annak a Helsinkiben megfogalmazott felhívásnak, hogy a kontinens országai működjenek együtt az európai közlekedési és szállítási infrastruktúra kiépítésében.

Tengerjogi konferencia

Intenzív szakaszához érkezett az ENSZ III. tengerjogi konferenciájának Genfben folyó ülésszaka. Az ülésszak munkájának meggyorsítására kisebb tárgyaló csoportokat hoztak létre, amelyekben az úgynevezett nyitott kérdéseket vitatják meg, illetve készítik elő elfogadásra. A konferencia célja a közös megegyezéssel kialakított, átfogó tengerjogi egyezmény kidolgozása, a tanácskozás résztvevői számára ugyanis nem ismeretlenek azok a veszélyek, amelyek a tengerjog végleges és átfogó hiányából adódnak. Ha nincs egyetemesen elfogadott egyezmény, akkor az egyes országok egyéni érdekeiknek megfelelő magatartást igyekeznek kialakítani a tengereken, veszélyeztetve ezzel a hajózás szabadságát és biztonságát, csakúgy, mint a tengerfenék kincsének ésszerű kiaknázását, a tengerek biológiai állagának megőrzését és még számos, a világ országait közvetlenül és közvetve érintő kérdést.

Japán mérlegtöbblet

A Japán Pénzügyminisztérium bejelentette, hogy az ország külkereskedelmi mérlegében a március 31-én véget ért 1977-es pénzügyi évben 20,5 milliárd dollár többlet mutatkozott. Az 1976-os pénzügyi év mérlege 11,1 milliárd dollláros többlettel zárult.

Az 1977-es pénzügyi évben a fizetési mérlegben 12,1 milliárd dollár többlet mutatkozott. Ez majdnem négyszerese az előző pénzügyi év mérlegtöbbletének.

Egyiptomi munkások arab országokban

A kairói Munkaerő-Gazdálkodási Minisztérium közlése szerint az év elején 600 ezer egyiptomi dolgozott az arab országokban. Közülük legtöbben Szaúd-Arábiában tevékenykedtek. Líbiában, Katarban, Egyesült Arab Emírségekben, Irakban, Kuvaitban, Szudánban, Algériában és a Jemeni Arab Köztársaságban ugyancsak dolgoztak egyiptomiak.

PERISZKÓP

Indonézia javuló helyzete

A tavalyi év kedvezően zárult Indonézia külkereskedelme szempontjából, az ország kivitele rekordszintre, 10,4 milliárd dollárra nőtt, 23 százalékkal haladva meg az 1976-os értéket. Indonézia kedvező külkereskedelmi teljesítménye egybeesett azzal, hogy az ország rendezte a pénzügyi problémái miatt korábban hírhedté vált állami olajvállalat, a Pertamina ügyeit, s így nemzetközi pénzügyi körökben Djakarta hitelképessége helyreállt. Az infláció, a hivatalos statisztikák szerint, tavaly mérséklődött, és már csaknem egyszámjegyű, miközben a bruttó nemzeti termék növekedési üteme változatlanul meghaladja az 5 százalékot. Az ország hivatalos tartalékai 2,7 milliárd dollárra rúgnak, ez öthónapi import finanszírozására elegendő.

Két évvel korábban, amikor a *Pertamina* adósságaival együtt az állam külföldi tartozásai 18 milliárd dollárt tettek ki, a hivatalos tartalékok csupán hatheti behozatalt fedeztek. Napjainkra azonban a külföldi tartozások összege is lényegesen csökkent, hivatalos források szerint „mindössze" 8 milliárd dollárt tesz ki. A adósságszolgálat becslések szerint a devizabevételek több mint 15 százalékát emészti fel. Kétségtelen azonban, hogy az ország hitelképessége javult, s további hitelek most már — 1976-ban és 1977-ben ez nem volt lehetséges — felvehetők.

Indonéziának külföldi forrásokra nem a folyó kiadások fedezésére van szüksége, ezt a problémát az olajár négyszeresére való emelkedése megoldotta. Számítások szerint az országnak évente 2 milliárd dollárra van szüksége fejlesztési célokra. A gazdaságpolitika központi problémája ugyanis az, hogy fel kell készülni arra az időszakra, amikorra az olajforrások kimerülnek. Ez a feldolgozóipar arányának dinamikus növelését igényli. Az ágazat jelenleg csak 11 százalékát adja a bruttó hazai összteremelésnek.

Úgy tűnik, hogy azok a mammut projektumok, melyeket Indonézia az elmúlt öt évben megkezdett, nem voltak mindig szerencsés indíttatásúak. A műtrágyakomplexum létesítésére a hazai mezőgazdasági igényei indokolták, a belső felhasználás megszervezése azonban akadozik, így a gyár dömpingáron kénytelen exportálni. A beruházások befejezése rendszeresen késik, ami a költségeket növeli, 1980-ra feltehetően elkészül majd 2 milliárd dolláros költséggel az ország legnagyobb acélműve, amely várhatóan mindössze félmillió tonna acélt tud termelni. A feldolgozóipar fejlődéséhez hozzájárulhatna a külföldi beruházók intenzívebb részvétele, azonban az Indonéziában eszközölt külföldi beruházások 1977-re jelentősen csökkentek és 100 millió dollárral maradtak el az országból kivitt, hazautalt nyereség összegétől. (Az utóbbi időben bizonyos jelek arra mutatnak, hogy a multinacionális vállalatok érdeklődése a Pertamina-eset rendezése óta ismét növekszik Indonézia iránt, de csupán a nyersanyagkitermelő szférában. A Rio-Tinto Zinc koncessziót szerzett rézkutatásra, az Alcoa bauxitot talált.)

Az ország gazdasági életének változatlan problémája a korrupció és a mezőgazdaság helyzete. A foglalkoztatottak kétharmada az élelmiszer-szektorban dolgozik, a földművelés viszont a bruttó hazai terméknek csak 36 százalékát adja. Indonézia az évek során a világ legnagyobb rizsimportőrjévé vált, a mélyponton levő rizsárak emelkedése így könnyen zavarba hozhatja Djakartát.

A gazdaság gyenge pontjai mellett azonban két tényező középtávon bizakodásra ad okot. Először is az ország sikeres születés-szabályozási programot hajtott végre, a természetes szaporodás évi 2 százalékra esett vissza a tíz évvel ezelőtti 3,2 százalékról. Ha az eredmények nem átmenetiek, akkor a csökkenő szaporodás előbb-utóbb az élelmezési gondok enyhülésében is tükröződni fog. Az exportjövedelmek emelkedése pedig a nemrégiben feltárt földgázkészletektől várható, a bizonyított nyersanyaglelőhelyek igen tekintélyes, kitermelése és exportja évente mintegy 200 millió dollár bevételt biztosíthat majd.

G. Gy. — Sz. P.

Integráció a számítástechnikában*

A szocialista államok kialakították a számítástechnikai eszközök fejlesztésének egységes műszaki politikáját. Összehangoltan folytak a tudományos kutató és fejlesztő munkák.

Az elmúlt több mint nyolc évben számos siker született. Létrejött a harmadik generációs elektronikus számítógépek egységes rendszere. Megkezdődött a fenti rendszerhez tartozó 11 modell ipari gyártása. A rendszer összesen 160 berendezését fejlesztették ki és gyártják. Ezzel körülbelül 40 ezer kutató és fejlesztő mérnök, valamint 300 ezer munkás foglalkozik. Több mint 400 ezer matematikus, mérnök és technikus üzemelteti az elektronikus számítógépeket.

Az újonnan gyártott számítástechnikai eszközök lehetővé teszik, hogy a tudományos-műszaki, mérnöki és gazdasági feladatok széles körének megoldását, a bonyolult technológiai folyamatok automatizált irányítását, a vállalatok és a népgazdasági ágazatok irányításához szükséges információk automatikus feldolgozását. Bizonyos lemaradás mutatkozik azonban a nagy és szupernagy kapacitású elektronikus számítógépek gyártásában, a perifériális berendezések nómenklatúrája és minősége még nem elégíti ki a fogyasztók igényeit.

A mini-elektronikus számítógép-rendszernek négy modelljét fejlesztették ki. Kettő sorozatgyártása 1977 végén megkezdődött, s megkezdődik a szükséges perifériális berendezések gyártása is.

A tudományos-kutató munka az 1976—1980-ra elfogadott terv alapján folyik. A terv szerint ki kell dolgozni az *automatizált irányítási rendszerek* alrendszereit, a tervező, szerkesztő és technológiai munkát automatizált rendszereit, biztosítani kell az alkalmazott programokat.

Az automatizált irányítás 15 alaptípus-alrendszerét dolgozták ki az iparvállalatok számára. Ezek sorába tartozik: a termelés műszaki előkészítésének irányítási (Bulgária), az álláeszközök kihasználása (Magyarország), az adatbank irányítási rendszere (NDK), a termelés önköltségének számbavétele (Lengyelország), a termelés minőségének irányítása (Románia), a termelés operatív irányítása (Szovjetunió), a munka- és bérgazdálkodás (Csehszlovákia). 111 alkalmazott programcsomagot próbáltak ki nemzetközi méretekben, ebből 62-t bevettek az együttműködő országok közös alkalmazott programtárába.

A tervezés automatizált rendszereinek együttes kidolgozásában, amely 1975-ben kezdődött, jelenleg a KGST tagországok 137 szervezete, ezen belül 43 szovjet szervezet vesz részt.

Az automatizált rendszerek alkalmazása a gépiparban a tervezés és szerkesztés egyes szakaszainak időtartamát harmadára-ötödére, a technológiai folyamatok tervezését ötödére-tizedére, a tőkeráfordítást 10—30 százalékkal csökkenti, a tervek műszaki-gazdasági mutatóit 15—25 százalékkal javítja.

A harmadik generációs elektronikus számítógépek nagy sorozatban történő gyártása megkövetelte komplex kiszolgálás — a számítóközpontok tervezése, berendezésellátás, szerelés, indítás, üzembe helyezés, alkatrészellátás kiépítését.

A szolgáltató létesítmények, szervezetek tevékenységét a kormányközi bizottságban kidolgozott normatív műszaki dokumentációk koordinálják és szabályozzák.

Folyamatban van a számítástechnikai eszközök fejlesztésében, gyártásában és alkalmazásában megvalósuló sokoldalú nemzetközi specializációról és kooperációról szóló, 1990-ig érvényes egyezmény előkészítése.

* M. Rakovszkijnak a Pravdában (Szovjetunió) megjelent cikke alapján.

AZ
IRODAGÉPTECHNIKA VÁLLALAT

A KÖZÜLETEK MEGRENDELÉSÉRE

MOST AZONNAL SZÁLLÍTJUK
AZ Ascota 314-ES TÍPUSÚ
HÁROMMŰVELETES,
SZALAGKIÍRÓS
SZÁMOLÓGÉPEKET

új ára: 4870 Ft

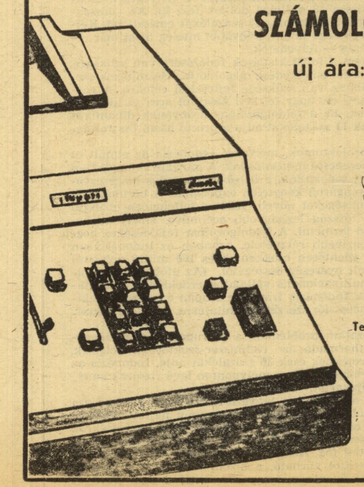

Részletes tájékoztatás
és megrendelés-felvétel

30

Kereskedelmi Főosztály
Budapest V., Bécsi u. 8.
Levélcím: 1369 Budapest,
Postafiók 314.
Telefon: 184–899 és 173–935.

A NIKEX NEHÉZIPARI
KÜLKERESKEDELMI VÁLLALAT
információs irodával vesz részt az április 25-től 28-ig
Békéscsabán másodízben megrendezendő
rendezvénysorozaton, amelynek címe:
ÉPÍTŐIPARI SZÁLLÍTÓ- ÉS ANYAGMOZGATÓ GÉPEK
FEJLESZTÉSI TENDENCIAI A KGST ÁLLAMOKBAN
Ebből az alkalomból meghívjuk Önt

A KGST ÁLLAMOK ANYAGMOZGATÓ-
ÉS SZÁLLÍTÓGÉPEINEK BEMUTATÓJÁRA

PROGRAM:

Április 25. (kedd) 15 óra: a KGST államok gyakorlati gépbemutatójának megnyitása.

Április 26. (szerda) 15–17.30 óra: szovjet, csehszlovák, bolgár nap és gyakorlati gépbemutató.

Április 27. (csütörtök) 15–17.30 óra: lengyel, román, NDK nap és gyakorlati gépbemutató.

Április 28. (péntek) 15–17 óra: magyar nap és gyakorlati gépbemutató.

A bemutatók részvevői megtekinthetik
a NIKEX importprofiljába tartozó gépek széles skáláját.
A rendezvénysorozat lehetőséget nyújt az érdeklődőknek
információk beszerzésére, műszaki fejlesztési irányzatok
megismerésére.
Vállalatunk szakemberei a szükséges géptípus
kiválasztásában, további információk beszerzésével
és műszaki és kereskedelmi tárgyalások megszervezésével is
segítséget nyújtanak az érdeklődőknek.

BUDAPEST
1948–1978

78

NIKEX NEHÉZIPARI KÜLKERESKEDELMI VÁLLALAT
1016 Budapest, Mészáros u. 48–54.
Telefon: 852–111, 851–122.
Telex: 22–6406, 22–4971.

PÁLYÁZATI
FELHÍVÁS

A Budapesti Vegyiművek
(TOVÁBBIAKBAN BVM)
pályázatot hirdet
a tetraklórbenzolgyártás melléktermékeként
keletkező évenként körülbelül 2000 tonna,
különböző mértékig klórozott
– diklórbenzol, triklórbenzol,
tetraklórbenzol, pentaklórbenzol,
hexaklórbenzol – keverék
hasznosítására.

Tájékoztatásképpen közöljük, hogy a fenti poliklórozott benzol keverékével a BVM toxikalógiai vizsgálatot végeztetett és ezen vizsgálat alapján kitűnt, hogy a poliklórozott benzolkeverék önmagában vagy ásványolajjal és (vagy 150–350 °C forrásponton ásványolaj-párlattal, mint oldó és vivőanyaggal biocid hatású. A vizsgálatok feltárták, hogy ezen hatásánál fogva védelmet nyújt a faanyagokat károsító mikroorganizmusok, valamint inszekták ellen.

A poliklórozott benzolkeverék tehát – az említett tulajdonságok következtében – alkalmas faanyagok impregnálására. A MÁV fatelítő üzeme jelenleg is hasznosítja vasúti talpfák impregnálására.

A BVM pályázati felhívásának az a célja, hogy a poliklórozott benzol keverékének
a) a fentiekkel azonos területen a felhasználási volumenét növelje,
b) más területen való felhasználására vagy elhelyezésére keressen megoldást.

A pályázatoknak tartalmazniok kell:
– a felhasználás területét,
– a felhasználás, valamint elhelyezés mennyiségét,
– a felhasználó vállalat nyilatkozatát az átvételről,
– az elszállítás ütemét.

Az a) és b) szerinti hasznosítások nem zárják ki egymást.

A BVM az a) szerinti volumennövelés esetén évenkénti 800 tonna feletti felhasználás után tonnánként 50 forint,
a b) szerinti, új területen való felhasználás, illetve elhelyezés esetén már az első tonna után

TONNÁNKÉNT 50 FORINT PÁLYADÍJAT TŰZ KI

azzal a feltétellel, hogy az átvétel a budapesti (Illatos út 19–23.) gyártelepen történik és az elszállításról az átvevő vállalat gondoskodik.

A pályadíjat a tárgyévet követő egy hónapon belül fizeti a BVM a kiszállított mennyiség után, 5 évig.

A pályázatokat 1978. december 31-ig kell az Újítási és Iparjogvédelmi Irodának megküldeni.

Cím: Budapesti Vegyiművek
1097 Budapest, Illatos út 19–23.
Telefon: 573–122, 194-es mellék.

A pályázatokat szakzsüri bírálja el 60 napon belül, és az eredményt az elbírálást követően 15 napon belül közli a pályázókkal.

A poliklórozott benzol keverékére vonatkozó – a pályázatban nem közölt – jellemző adatokra a pályázó kérésére írásos összeállítást ad az Újítási és Iparjogvédelmi Iroda.

Budapesti Vegyiművek Igazgatósága

Külkereskedelmi ármozgások '77

1977-ben nemzetközi kereskedelmünk árai — kereskedelmi árfolyamon, forintban számolva, — emelkedtek. A cserearány azonban — az 1976. évi 2 százalékos javulás után —, 3,4 százalékkal romlott. A rubelben elszámolt forgalmunkban a cserearány a „csúszó árely" következtében mindkét évben romlott: 1976-ban 2 százalékkal, 1977-ben 3 százalékkal. A tőkés devizákban lebonyolított forgalom árai 1976-ban számunkra kedvezően alakultak. Az árfolyamváltozásokat is figyelembe véve a behozatali árak jóval nagyobb mértékben csökkentek, mint a kiviteli árak, így a cserearány kb. 6 százalékkal javult. 1977-ben elsősorban a mezőgazdasági termékek jelentős áremelkedése miatt a cserearány csaknem 4 százalékkal romlott.

Az 1977. évi külkereskedelmi árindexek és cserearánymutatók
(1976 = 100)

	Rubel-elszámolások	Dollár- és egyéb elszámolások	Összesen
Behozatal	106,4	107,7	107,0
Kivitel	103,2	103,6	103,4
Cserearánymutató	97,0	96,2	96,6

Az elmúlt hét évben a rubelelszámolású behozatal árai 38 százalékkal, a kiviteli árak 16 százalékkal nőttek, a cserearány 16 százalékkal romlott. A tőkés devizákban elszámolt behozatal árszínvonala 62 százalékkal, míg a kiviteli árak csaknem 30 százalékkal emelkedtek. A cserearány 20 százalékkal romlott.

A rubelelszámolású forgalom

A KGST-tagországok egymásközti kereskedelmében érvényes szerződéses rubelárak a megállapodások szerint 1977-ben tovább emelkedtek. Az úgynevezett csúszó árbázis alapján — több évre elosztva a tőkés világpiaci áremelkedések hatását — az előző öt év tartósnak tekinthető tőkés főpiaci árváltozásainak megfelelően a behozatali árak nagyobb mértékben emelkedtek mint a kiviteli árak. Behozatalban legnagyobb mértékben az energiahordozók ára emelkedett, 18 százalékkal meghaladva az előző évi szintet. Ezen belül a nagyvolumenű kőolaj ára 23 százalékkal, a gázolajé 25 százalékkal, míg a szén, a földgáz, a villamos energia ára 7—12 százalékkal emelkedett. Az energiahordozók kiviteli ára is hasonlóan magas volt, azonban az energiahordozó kivitel alig érte el a rubelelszámolású kivitel fél százalékát. A többi árucsoport áremelkedése a behozatalban és a kivitelben egyaránt viszonylag kiegyenlített volt.

A világpiaci ármozgások 1977-ben számunkra kedvezőtlenül alakultak, mivel a behozatalban nagy volumenben szereplő termékek (pl. kávé, kakaó, fehérjetartalmányok) ára emelkedett, míg a jelentős volumenű exportcikkeink (pl. vas- és fémipari félkészítmények, búza) árszínvonala 1977 folyamán alacsony volt. A dollárért és egyéb tőkés devizáért *importált* termékek árszínvonala az egész év átlagát tekintve 7,7 százalékkal haladta meg az 1976. évit. 1977-ben 7 százalékkal emelkedett az energiahordozók ára, lényegében a nyersolaj áremelkedését tükrözve. Az anyagokat 3,6 százalékkal vásároltuk drágábban az előző évinél. Jelentősebb ármozgást (az 1977. évi árindexet árjelben közöljük) az alábbi termékeknél tapasztaltunk: cellulóz (89); nyersgyapot (125); nyersgumi (123); nyers marhabőr (124); nyers réz és féltermék (84); finomított kohóón (141); ónozott acéllemez (107); foszforműtrágya (104); pamut- és pamutipusú fonál (112); cellulóz alapú selyem (107).

A dollárárak változásai

A behozatal mintegy 20 százalékát alkotó élelmiszerek és élelmiszeripari anyagok volumene kismértékben, árszínvonala 27 százalékkal emelkedett 1976-hoz képest. Ez a jelentős áremelkedés a nagyforgalmú cikkek magas tőkés világpiaci árainak következménye.

	1977. évi árindex, (1976 = 100)
Nyers kávé	169
Kakaóbab	149
Növényolajipari takarmány	127
Normál és finomított cukor	98
Állati eredetű takarmány	136

Kávéból a magas árak ellenére 12 százalékkal, a növényolajipari takarmányokból és az állati eredetű takarmányokból a jelentős áremelkedés mellett 10—11 százalékkal vásároltunk többet az előző évinél.

A tőkés devizákért *exportált* termékek 1977. évi árszínvonala jóval kisebb mértékben nőtt mint a behozatalé, csupán 3,6 százalékkal volt magasabb, mint az előző évben. Bár a forgalom áralakulása behozatalban és kivitelben nagyjából kiegyenlített volt, a behozatali és kiviteli árindex közötti különbséget az élelmiszer import magas árszínvonala és az élelmiszer exportnak, a búza alacsony ára miatti kisebb mértékű áremelkedése idézte elő.

A tőkés devizákért értékesített anyagok és félkészítmények árai a behozatali anyagáraknál valamivel kisebb mértékben, 1,8 százalékkal emelkedtek, a volumen 10 százalékkal nőtt.

Az anyagkivitel kb. egynegyedét alkotó több mint 10 milliárd forint értékű vas- és fémipari félkészítmények ára az alacsony tőkés világpiaci árak következtében 6 százalékkal csökkent, ebből adódott az anyagkivitel — a behozatalénál valamivel — alacsonyabb árszínvonala.

(A fontosabb exportált anyagok 1977. évi árindexe a következő volt: papírfa: 116; kalcinált timföld 103; kohó- és tömbösített alumínium: 118; melegen hengerelt rúd- és idomacél: 90; hengerelt acéllemez és szélesszalag: 94; melegen hengerelt acélcső: 88; etilén: 95; nyersvas: 85; gyógyszeralapanyag: 102.)

A növekvő árindexű anyagok közül jelentősen nőtt a papírfa, a kohó- és a tömbösített alumínium export volumene.

A kivitelben egyharmados aránnyal részesedő élelmiszerek, élőállatok, élelmiszeripari anyagok árszínvonala 2,8 százalékkal haladta meg az előző évit, a volumen ugyanakkor 14 százalékkal nőtt. A KGST-országokban nagy volumenben és dollárért exportált búza ára több mint 20 százalékkal volt alacsonyabb, mint 1976-ban és ezt alig ellensúlyozta az egyéb jelentős volumenű termékek 2—19 százalékos áremelkedése. A dollár elszámolású exportban jelentős cikkeink árindexei az előző évihez viszonyítva, a következőképpen alakultak: búza: 78; kukorica: 82; vágómarha- és borjú: 112; nyerssertéshús: 98; vágójuh: 109; húsnyúl: 102; paprikaőrlemény: 110; napraforgóolaj: 106; szőlőbor: 111; nyers marha- és borjúhús: 114; szalámi: 102; étkezési sertészsír: 104; vágott baromfi: 104; libamáj: 167, friss tojás: 119. A dollárelszámolású kivitelben a legjelentősebb mértékű — 7,6 százalékos — árszínvonal emelkedés a fogyasztási iparcikkeknél következett be.

Dr. Marton Ádám

VILÁGGAZDASÁGI
***** KISLEXIKON

Az árufuvarozás nemzetközi szervezetei III.

A *Kormányközi Tengerészeti Tanácskozó Szervezet* (IMCO — Inter-Governmental Maritime Consultative Organization) 1958-ban alakult. Az ENSZ szakosított szervezete. Megalakítását még 1948-ban határozták el, azonban 21 állam ratifikálása volt szükséges az egyezmény hatálybalépéséhez. Székhelye London. Tagjainak száma mintegy 80, köztük az európai szocialista országok is. Legfelső szerve a kétévenként ülésező közgyűlés, amely a 18 tagú tanácsot és a 16 tagú *Tengerészeti Biztonsági Tanácsot* választja meg.

A szervezet célja a kormányok közötti rendszeres együttműködés kialakítása a nemzetközi kereskedelmi hajózás műszaki és egyéb kérdéseiben, különös tekintettel a hajózás biztonságára. Tevékenysége kiterjed a kölcsönös tájékoztatásra tengerhajózási kérdésekben, a kormányok és hajózási vállalatok indokolatlan korlátozó intézkedéseivel szembeni fellépésre. Az IMCO letéteményese „az élet biztonsága tárgyában" és „a tenger szennyezettségéről" szóló nemzetközi egyezménynek. Céljainak megvalósítása érdekében nemzetközi konferenciát hív össze, egyezménytervezeteket dolgoz ki, információcserét szervez a tagok között.

★

A *Hajótulajdonosok Nemzetközi Társulását* (INSA — International Shipowners' Association) 1970-ben hozták létre a szocialista országok hajótulajdonos szervezetei. Az INSA-ban tömörült hajótársaságok 1976-ban 2,2 millió BRT hajóteret képviseltek. Jelenleg szovjet, bolgár, magyar, NDK-beli, lengyel, csehszlovák, jugoszláv, indiai és kubai hajótársaságok vesznek részt a szervezetben Székhelye: Gdynia.

A társulás legfőbb szerve a kétévenkénti közgyűlés, amely a tanácsot, az állandó bizottságok elnökét választja meg. A tanács az INSA végrehajtó szerve. A hat állandó bizottság a társulás munkaszervei.

A társulás nem kormányszervezet, tagja lehet bármely hajótulajdonos szervezet. A szervezet tevékenysége során sokrétű mechanizmust hozott létre a tagok együttműködésének tökéletesítésében, új együttműködési formák kifejlesztésében; részt vett a vegyes fuvarozások dokumentumtervezetének (KOMBIDOK) kimunkálásában a BIMCO-val együttműködve, elkészítette a vonalhajózási tarifák egységesített általános feltételeinek tervezetét az UNCITRAL keretében részt vett a hágai szabályok felülvizsgálatában, az új egyezménytervezet elkészítésében, összegezte a hajók korrózióvédelmének tapasztalatait stb. A szervezet 1971 óta konzultatív státust élvez az UNCTAD-ban, 1973 óta az IMCO-ban.

★

Hajóbérleti Koordinációs Iroda a KGST Közlekedési Állandó Bizottságának kezdeményezésére 1963-ban alakult. Székhelye: Moszkva. A szállítmányozó és hajóstársaságok képviselői állandó, operatív szerveként tevékenykedik. Feladata a tagországok hajótér-kapacitása jobb kihasználásának elősegítése, a hajóbérlés koordinálása a vonalhajózásban, közös vonaljáratok létrehozása, a fuvarpiac vizsgálata és a fuvarozási okmányok egységesítésében való közreműködés.

EXPORT-IMPORT

A Magyar Hajó- és Darugyár ajánlata 60 tonnás úszódaru 3 millió dollár, melyet a Bombay Port Trust cégnek adott be, a 16 ajánlattevő közül az első helyen áll.

★

A Konsumex vállalat 500 ezer dollárért vásárolt bőrkabátot, illetve 200 ezer dollárért különböző fehérneműket Indiából.

★

A Chemolimpextől a Hindustan Photo Films 1978-ra 100 ezer m² fekete-fehér filmet rendelt kb. 250 ezer dollár értékben.

★

A Nikex 500 db görgősvéső alkatrészre (250 ezer dollár), 40 db vasúti kerékpártengelyre és 1500 db abroncsra (259 ezer dollár), valamint a calcuttai metróhoz légkamrák szállítására (370 ezer dollár) kapott rendeléseket.

★

Pakisztáni forgalmunk 1977-ben gyorsan nőtt, az összforgalom megközelítette a 15 millió dollárt, melyből 8,9 millió dollár volt a kivitel értéke. (Ez kereken 2,5-szerese az előző évinek.)

★

A Transelektro vezérigazgatója az iraki ipar- és ásványügyi miniszterhelyettessel szerződést írt alá a State Organization Electricity részére szállítandó 6 db 132 kV-os transzformátor alállomásra 15,6 millió dollár értékben. Szállításaink és az alállomások kivitelezése 1978—79-re várható.

★

A Terimpex 1300 tonna bárányhús szállítására kötött keretszerződést Jordániával. Az egységárat — 1978. március 31-ig — tonnánként 2550 dollárban rögzítették. Ezen az áron a kötés értéke 3,3 millió dollár.

★

Szíriában a Chemolimpex 1978. évi szállításra 300 ezer dollár értékű szerződést írt alá gumiabroncsra.

★

A Terimpex első negyedéves szállítására 5500 db élőmarhát adott el Libanonba tonnánként 1200 dolláros FOB áron.

★

A Transelektro 1250 ezer dollár értékű rendelést kapott a bejrúti erőműtől alkatrészek szállítására.

★

A Mavad fél év alatt 7 kamionnyi vadkacsát exportált Kuvaitba 350 000 dollár értékben.

★

A Bábolnai Állami Gazdaság a Kuvait United Poultry Companyval kötött 2 éves szerződés keretében januárban 120 000 db 16 hetes tojójércét szállított. A szállítások márciusban folytatódnak a helyi fogadási feltételektől függően. Ugyancsak Bábolna látja el kiküldöttjén keresztül a farm vezetését is.

★

Az Elektroimpex egyiptomi ügyfeleivel Budapesten szerződést írt alá 220 000 dollár értékű ébresztőóra és 80 000 dollár értékű szemüveglencse szállítására.

★

A Mogürt 21 db Rába tehergépkocsit adott el egyiptomi partnerének.

★

Algériából közel 700 000 dollár értékű lucerna-pelletre kapott megrendelést az Agrimpex.

ELADÓ

0,4 m³-es, E 304 V. típusú
MOCSÁRJÁRÓ
KOTRÓGÉP,

0,7 m³-es, K 606-os típusú
LÁNCTALPAS KOTRÓGÉP,

0,5 m³-es, EO 3322-es
típusú
GUMIKEREKŰ
RAKODÓGÉP,

T 100-as típusú
DOZER,

6,0 m³-es
NYESŐLÁDA

A gépek üzemelés közben
megtekinthetők
a Dunaújvárosi Vízi Társulatnál
2400 Dunaújváros,
Papírgyári út 30.

Telefon: 16–997.

Ügyintéző: Tagaji József.

A bonni gazdasági csúcs után

Bonnban 48 órás tárgyalás után egy úgynevezett „stratégiai közlemény" aláírásával végződött a világ hét vezető tőkés országának gazdasági csúcstalálkozója. Sorrendben ez volt a negyedik gazdasági csúcs. Akárcsak az előbbieken (1975 november Rambouillet, 1976 június Puerto Rico, 1977 május London), ezen a gazdasági csúcson is az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország, az NSZK, Olaszország, Japán és Kanada államfelitve kormányfői vettek részt.

A bonni gazdasági csúcs megítélésénél természetszerűen a záróközleményből kell kiindulni. A nyilvánosságra hozott okmány öt fejezetre tagolódik: 1. gazdasági növekedés, foglalkoztatottság és infláció, 2. energia, 3. külkereskedelem, 4. kapcsolatok a fejlődő országokkal, 5. nemzetközi pénzügyi politika.

A kompromisszum két oldala

Az első fejezet elvi deklarációval kezdődik, amely szerint csökkenteni kell a munkanélküliséget, harcolni az infláció ellen, enyhíteni a fizetési mérleg kiegyensúlyozatlanságát, és fokozott szilárdságot teremteni a tőkés pénzpiacokon. Ez a fejezet ugyanakkor országokra bontva is *bizonyos kötelezettségeket tartalmaz.* Az említett fejezetben Nagy-Britannia és az Egyesült Államok mindössze arra vállalt kötelezettséget, hogy harcolnak az infláció ellen. Ugyanebben a fejezetben viszont az NSZK vállalta, hogy gazdaságnövekedését ösztönző járulékos intézkedéseket foganatosít, mégpedig a bruttó társadalmi összetermék egy százalékát kitevő mértékben. Ez a gyakorlatban 12 milliárd nyugatnémet márka volumenű gazdaságösztönzésnek felel meg. Japán ugyanebben a fejezetben vállalta, hogy 1978-ra a múlt évinél körülbelül 1,5 százalékkal magasabb gazdasági növekedést ér el. Ez 7 százaléknak felelne meg. Kanada 1978-ra 5 százalékos gazdaságnövekedést igért, Franciaország az infláció elleni fokozott harcot, Olaszország pedig 1979-re a gazdasági növekedés 1,5 százalékos növekedését, mégpedig inflációs hatások nélkül.

Mint látható, az első fejezetben *mindenekelőtt az NSZK és Japán tett engedményeket.* A nyugatnémetek mindeddig makacsul ellenálltak annak a sokoldalú nyomásnak, hogy ösztönözzék a jelenleg mindössze évi 2,3 százalékos ritmusban növekvő gazdaságot. Ellenállásuk lényeges oka az volt, hogy mind gazdasági, mind politikai okokból fenn akarták tartani rendkívül alacsony, 3,5 százalékos szinten mozgó inflációs rátájukat. Az NSZK és Japán részéről elfogadott ösztönző intézkedések elvben kiszélesítik a belső piacot, és ilymódon a feltételezések szerint csökkentik a két ország rendkívül magas és a többi partnerek számára zavaró külkereskedelmi mérlegfeleslegét.

A második, energiapolitikai fejezet voltaképpen a kompromisszum másik oldalát tartalmazza. Ebben — nyilvánvalóan a Nyugatnémetország és Japán részéről tett konjunktúraélénkítő *igéretek* ellentételeként — *az Egyesült Államok vállalt komoly kötelezettségeket.* Partnereinek álláspontja — és a tényszámok — szerint ugyanis az Egyesült Államok ki nem elégítő energiagazdálkodása következtében nagymértékű az olajbehozatal. A partnerek szerint ez az alapvető oka az Egyesült Államok rendkívül magas (1977-ben 30, 1978-ban feltételezhetően 35 milliárd dolláros) külkereskedelmi deficitjének és a dollár gyengeségének. Ennek megfelelően az Egyesült Államok arra kötelezte magát, hogy 1985-ig csökkenti olajimportját és ugyanebben az időszakban a széntermelést 66 százalékkal növeli. Összességében az amerikai energiaigény növekedési ütemét a bruttó társadalmi összetermék növekedéséhez képest erőteljesen korlátozni kell. Washington arra is kötelezettséget vállalt, hogy az Egyesült Államokban termelt nyersolaj árát 1980-ig a világpiaci színvonalra emeli. Végül: az Egyesült Államok és Kanada megígérte, hogy megfelelő mértékben teljesíti Nyugat-Európába irányuló urán-szállítását.

Külkereskedelem és pénzügyek

A harmadik fejezet voltaképpen arra szorítkozik, hogy a világkereskedelem helyzetével és problémáival foglalkozó úgynevezett „Tokio-menet" során vezető szerepet játszó hét ország megbízottait felszólította a tárgyalások december 15-ig történő befejezésére. A legáltalánosabb elvi értelemben mindössze annyit szögeznek le, hogy „a jelenlegi világgazdasági problémákat nem lehet megoldani a protekcionizmusba való nyílt vagy burkolt visszazuhanással". Az ehhez csatlakozó negyedik fejezetben a fejlődő országoknak fokozottabb segítséget ígértek.

Végül az ötödik, pénzügyi kérdésekkel foglalkozó szakasz leszögezi: a nemzetközi pénzügyi szervek a devizapiacok rendezetlen viszonyai között továbbra is megfelelő intervenciókat hajtsanak végre. A csúcsértekezlet üdvözli a Közös Piac korábbi, brémai kezdeményezését egy közös nyugat-európai pénzügyi politika kidolgozására. Ugyanakkor elvi értelemben leszögezi a közlemény, hogy az átváltási árfolyamok stabilitása csak akkor érhető el, ha „a jelenlegi nagy fizetési mérlegtöbblettel, illetve mérleghiánnyal kapcsolatos problémák megoldásában haladás történik . . ."

Megállapítható, hogy a megelőző három tőkés gazdasági csúcshoz viszonyítva a bonni záróközlemény annyiban jelent haladást, hogy *országokra bontva és mennyiségileg is meghatározva foglalja össze a kötelezettségeket.*

A Bonnban kitűzött célok realitásáról végső soron csak a tények mondhatnak ítéletet. Arra mindenesetre emlékeztetni kell, hogy *a legutóbbi londoni csúcsértekezlet* (amely á hét ország számára átlagban öt százalékos gazdaságnövekedést, az infláció és a munkanélküliség csökkentését, valamint a fizetési mérlegek kiegyensúlyozására irányuló törekvést írta elő) *egyetlen célkitűzése sem teljesült.*

Konjunkturális háttér

A bonni csúcsértekezleten vállalt kötelezettségekkel kapcsolatban a jelenlegi konjunkturális helyzet, valamint a folyamatban lévő legfontosabb gazdasági tárgyalások alapján a következő vázlatos megjegyzések tehetők.

1. Ami a gazdasági növekedést illeti, az Egyesült Államok éppen a júliusi csúcs küszöbén hajtott végre gazdaságpolitikai irányváltozást. Ennek lényege az, hogy alacsonyabb (3,5 százalék körüli) növekedési rátára törekszenek, amely szükségszerűen azzal a kockázattal jár, hogy a jelenlegi 5,7 százalékról a munkanélküliség aránya egy éven belül 6,3 százalékra növekszik. A gazdaságpolitikai fordulat oka az inflációs nyomás erősödése. 1978-első öt hónapjában a fogyasztói árak indexe évi rátában számolva több mint tíz százalékkal nőtt, és a januárban prognosztizált 6,1 százalékos inflációval szemben erre az esztendőre már 8 százalékos inflációs ütemmel számolnak. Az Egyesült Államok tehát ilyen körülmények között semmiképpen sem láthatja el a gazdasági növekedés motorjának szerepét.

Ami ebben a vonatkozásban az NSZK és Japán részéről tett engedményeket illeti, azoknak igen komoly korlátai vannak. Az NSZK-ban eredetileg 1978-ra és 1979-re mindössze évi 2 százalékos gazdaságnövekedést vártak 3,5 százalékos infláció mellett. A jelenlegi ösztönzési ígéretek, valamint a nyugatnémet belgazdaság egyes szektorai által igényelt járulékos lépések (adócsökkentés) a számítások szerint legfeljebb egy százalékkal növelhetik a gazdaságfejlődés ütemét. Ennél erőteljesebb növekedés már olyan inflációs tényező lenne, amelyet az NSZK aligha vállalhat. A japán gazdaság számára is az infláció tényező jelenti a problémát. A tavalyi 8 százalékos inflációs ütemet az eredeti elképzelések szerint idén 6 százalék alá akarták lenyomni. A gazdaságfejlesztés nagyobb ösztönzése és a belső piac egyidejű megnyitása az import előtt, jelentősen fokozhatja az inflációt. Ilymódon Japán részéről is megvannak az említett ígéretek gazdasági korlátai.

2. Egyelőre semmi jel nem mutat arra, hogy az Egyesült Államok teljesíteni tudná az energiakérdésekkel foglalkozó fejezetben vállalt kötelezettségeit. Ennek egyik alapvető oka az, hogy a kongresszus mindeddig nem fogadta el Carter energiagazdálkodási törvényjavaslatát. A Bonnban tett kötelezettségek viszont ennek a törvényjavaslatnak az elfogadásától és gyakorlati keresztülvitelétől függnek. Különösen kérdéses, hogy (tekintettel az idei részleges választásokra, valamint az 1980-as elnökválasztásra) az amerikai kormány képes lesz-e megvalósítani a belföldön termelt olaj árának világpiaci szintre történő emelését. Ez ugyanis fogyasztói szinten lecsapódva a fűtőolaj és a benzin áremelkedését jelenti.

3. Legnyilvánvalóbbak a bonni záróközlemény gyengeségei a kereskedelmi kérdésekben. Az eredeti terv az volt, hogy a GATT keretein belül folytatott genfi tárgyalásokon Strauss amerikai kereskedelmi főmegbízott, Usiba japán külkereskedelmi miniszter és Haferkamp, a Közös Piac brüsszeli főbiztosságának elnökhelyettese már kompromisszumos kerettervet terjeszt a bonni csúcsértekezlet elé. Ezt a célkitűzést nem sikerült megvalósítani, a GATT megbeszéléseket a tervezettnél korábban félbeszakították. A *Neue Zürcher Zeitung* megjegyzése szerint „a bonni csúcsértekezlet elé terjesztett dokumentum végül is azt tükrözte, hogy nincs a Tokio-menet tárgyalásainak egyetlen olyan fejezete sem, amelyben végérvényes megállapodás született volna."

Valójában éppen ezeken a tárgyaláson kellett volna létrehozni azokat a gyakorlati feltételeket (export szubvenciós kódex, a mezőgazdasági kivitel Washington által igényelt szabadabbá tétele stb.), amelyeken a bonni ígéretek jórésze nyugszik. Az a tény, hogy ezt egyelőn kérdésben sem sikerült megtenni, jelzi: *a bonni kötelezettségvállalások deklaratív jellegűek* mindaddig, amíg a tényleges érdekellentétek nem oldódnak fel valamiféle kompromisszummal.

Cent és Bréma árnyéka

4. Devizális kérdésekben a bonni csúcs előtt tartott brémai közösségi csúcsértekezlet az Egyesült Államokat voltaképpen befejezett tények elé állította. Mint a londoni Economist megjegyezte: a brémai csúcsnak az a határozata, hogy új erőfeszítést kell tenni a nyugat-európai pénzügyi politika koordinálására — voltaképpen az amerikai ígéretekkel szembeni bizalmatlanságot jelzi. Arról van ugyanis szó, ha az Egyesült Államok nem tudja csökkenteni az olajimportot és ezzel a külkereskedelmi deficitet, akkor a dollár tovább esik, és különösképpen az NSZK (illetőleg a nyugatnémet márka) felé menekül a nemzetközi tőke. Bonn ezt igyekszik megakadályozni egy nyugat-európai pénzügyi unió létrehozásával. A brémai megállapodás szerint az összes közös-piaci devizákat egy „európai elszámási egységnek" nevezett névleges devizához képest fixálnák. A fluktuációs ingadozási egységnek" nevezett névleges devizához képest fixálnák. A fluktuációs ingadozási sávban állapítanák meg, és megfelelő intervenciós mechanizmust hoznának létre. Mint a bonni csúcsértekezlet peremén világossá vált, a kísérletet formailag üdvözlő Washington három feltételt szabott. Először: az új közösségi pénzügyi szisztéma ne csökkentse a nemzetközi pénzügyi alap (IMF) felügyeleti szerepét a nemzetközi árfolyam-politikában. Másodszor: az új európai elszámolási egység ne korlátozza a „rendkívüli lehívási jogok" (SDR) szerepét a nemzetközi pénzügyi rendszerben. Harmadszor: az esetleges intervenciók során tartózkodjanak a dollárban végrehajtott intervenciótól, miután az negatívan hatna ki az amerikai deviza helyzetére.

Mint látható, a konkrét gazdasági tények, valamint a nemzetközi gazdasági tárgyalások a bonni záróközlemény minden fejezetének vonatkozásában megkérdőjelezik a csúcson elhangzott ígéretek realitását.

— ie —

A szovjet bankok szerepe a külgazdasági kapcsolatokban*

A külgazdasági kapcsolatok mostani szakaszának sajátossága — a nagy volumenű és hosszú lejáratú gazdasági együttműködés kibontakozása. Ennek kapcsán mind nagyobb szerephez jutnak a Szovjetunió nemzetközi valutáris és hitelkapcsolatai, nőtt a *szovjet bankrendszer szerepe a külgazdasági kapcsolatokban.*

Az Állami Bank aktívái

A Szovjetunió bankrendszerének fő láncszemei a *Szovjetunió Állami Bankja,* továbbá a beruházásokat finanszírozó *Össz-szövetségi Bank* (Sztrojbank), a *Külkereskedelmi Bank* (Vnyesztorgbank), valamint *a külföldön működő szovjet bankok.*

A Szovjetunió Állami Bankja a világ legnagyobb bankja. Aktívái meghaladják a hét legnagyobb nyugati bank aktíváit. A bank az ország emissziós, pénztári és elszámolási központja.

A Szovjetunió Külkereskedelmi Bankja részvénytársaság formájában működő hitelintézet; a részvények a Szovjetunió Állami Bankjában és más szovjet szervezeteknek tulajdonában vannak. Külföldön lévő partnereinek száma állandóan növekszik, jelenleg 117 ország több mint 1600 bankintézetével tart kapcsolatot. A Szovjetunió Állami Bankjának megbízásából hitelt nyújt a külkereskedelemnek, valutaműveleteket végez, lebonyolítja az exporttal és az importtal, valamint a szolgáltatásokkal kapcsolatos elszámolásokat, szovjet és külföldi valutában eszközöket halmoz fel, külföldi bankokban számlákat nyit és betéteket helyez el.

Folyamatosan növekszik a Külkereskedelmi Bank rubelben történő hitelbefektetése, amely a jelenlegi ötéves tervidőszakban több tízmilliárdot tesz ki. A hitelt gazdasági emelőként aktívan alkalmazzák az exportbevételek és az importáruk áramlásának meggyorsítására, a beruházások kivitelezési idejének betartására, valamint azoknak az új objektumoknak az üzembe helyezésére, amelyek külföldi valutáris eszközök segítségével épülnek.

* V. Ahimovnak, a Szovjetunió Állami Bankja elnökének a Vnyesnyaja Torgovljaban megjelent cikke nyomán.

Együttműködés a KGST-bankokkal

A KGST-országok által 1963-ban létrehozott *Nemzetközi Gazdasági Együttműködési Bank legnagyobb részvényese a Szovjetunió.* A szocialista gazdasági integráció Komplex Programjának megvalósításában fontos szerepet játszik a beruházások — elsősorban az integrációs objektumok — hosszú lejáratú hitelezése. E területen a Szovjetunió Állami Bankja és Külkereskedelmi Bankja *aktívan együttműködik* a KGST-tagországok által 1970-ben alapított *Nemzetközi Beruházási Bankkal.* Az NBB 7 éves fennállása alatt 46— kb. 3 milliárd transzferábilis rubel értékű — létesítményre nyújtott hitelt. Ezekből 30 már megkezdte működését. A hitelek nagyobb részét a fűtőanyag- és az energetikai ipar fejlesztésére nyújtották.

A Bank hiteltevékenységében különleges helyet foglal el az orenburgi gázlelőhely kiépítése, az Orenburg és a Szovjetunió nyugati határa közötti gázvezeték lefektetése. Az *NBB az orenburgi komplexum építésére* 2,270 millió transzferábilis rubel összegű hitelt nyújtott, ebből 1,867 millió transzferábilis rubel összeget konvertibilis valutában.

Az objektum zökkenőmentes hitelellátásának biztosítására a *Bank eszközöket vont be a NGEB-től transzferábilis rubelben és a fejlett tőkésországok bank-konzorciumaitól konvertibilis valutában.* A gázvezeték építése a tervek szerint folyik és 1978 negyedik negyedévében megindul a gázszállítás a Szovjetunióból a baráti országokba. (Ezek az országok a vezetéken keresztül évente 15,5 milliárd köbméter földgázt kapnak, a jelenlegi világpiaci árakon számolva ennek az értéke több mint évi 1 milliárd dollár.)

A Szovjetunió és a KGST-országok hitelkapcsolatai kétoldalú alapon is fejlődnek. A Szovjetunió *az utóbbi években jelentős hiteleket nyújtott* az áruforgalmi elszámolások kiegyensúlyozására Bulgáriának, Magyarországnak, az NDK-nak, Kubának, Mongóliának és Lengyelországnak.

A Szovjetunió számos ázsiai, afrikai és latin-amerikai országnak nyújt önzetlen segítséget — többek között kedvezményes feltételek mellett hosszú lejáratú hiteleket — nemzetgazdaságuk fejlesztésére. A Szovjetunió részvételével a fejlődő országokban több mint 500 különböző objektumot építettek, kb. ugyanennyi létesítmény építése van folyamatban. A hiteleket a fejlődő országok hagyományos exportterméseikkel vagy a Szovjetunió közreműködésével épülő vállalatok termékeivel fizetik vissza. A hitelek elszámolását a Külkereskedelmi Bank a fejlődő országok nemzeti bankjaival közösen végzi.

Kompenzációs üzletek, hitelek

A Szovjetunió és a nyugati országok közötti hosszú lejáratú és nagy volumenű gazdasági együttműködés egyik fontos eleme a *kompenzációs üzlet. A Szovjetunió érdekelt abban, hogy az iparilag fejlett országokból gépeket és berendezéseket vásároljon hitel segítségével* (mint ahogy az az általános a nemzetközi gyakorlatban) abból a célból, hogy feltárja a nyersanyagforrásokat és többletkapacitásokat hozzon létre. A nyugati partnerek viszont érdekeltek a nagy szovjet vásárlásokban, valamint a nyersanyagok és egyéb termékek stabil szállításaiban a nyújtott hitelekért cserében.

A tőkésországokkal való széles körű gazdasági kapcsolatok fejlődésében nagy szerepet játszik a hitel. Az utóbbi években a Szovjetunió több tőkésállamtól 10 milliárd dollár hitelt kapott. E hitelek alapján a szovjet külkereskedelmi vállalatok az NSZK-ban, Angliában, Franciaországban, Olaszországban, Japánban és más országokban helyeztek el megrendeléseket.

Számos, hiteleszközök bevonásával létesített objektum kompenzációs alapon működik. Ezek száma meghaladja az ötvenet. A kompenzációs üzletek kedvező hatását példázza: *A Szovjetunió külföldi hitelekből több mint 3 milliárd dollár értékben vásárol vezetékeket és berendezéseket.* Ez lehetővé teszi, hogy az 1970—80-as években a belső szükségletekre 100 milliárd köbméter gázt biztosítanak és kb. ugyanilyen mennyiségű gázt exportáljanak külföldre. Az exportált gáz biztosítja a hitelek gyors visszafizetését és a konvertibilis valuta bevételek jelentős növelését. Utóbbiak összege az egyezmény időtartama alatt, a jelenlegi szerződéses árak mellett több mint 35 milliárd dollár.

Az iparilag fejlett tőkés- és a fejlődő államokkal való növekvő kereskedelmi-gazdasági kapcsolatok következménye, hogy ezeknek az országoknak kereskedelmi bankjai a Szovjetunió Állami Bankjának és Külkereskedelmi Bankjának állandó partnerei lettek. A külföldi bankok egy része állandó képviselőt akkreditált a Szovjetunió Állami Bankjához, mások akkreditálásért folyamodtak. 1980-ban Moszkvában felépül a nemzetközi kereskedelmi központ és ez megteremti a külföldi cégek és bankok képviseleti hálózata bővítésének technikai alapját.

Külföldi tevékenység

A Szovjetunió külgazdasági kapcsolatainak fejlesztésében figyelemre méltó szerepet játszanak *a külföldön működő szovjet bankok.* Jelenleg 9 országban működik ilyen bank, vagy bankiroda. A külföldön működő szovjet bankok részvénytőkéje állandóan növekszik. Összes forrásuk az elmúlt 6 év alatt megháromszorozódott és elérte a 6 milliárd rubelt. A külföldön működő szovjet bankok konvertibilis valutában eszközöket vonnak be a helyi pénzpiacokról és más országok bankjaitól. Jelentős eszközöket vonnak be a Szovjetunió Külkereskedelmi Bankjától és a szocialista országok bankjaitól. A külföldön működő szovjet bankok egyidejűleg rövid lejáratú betéteket helyeznek el azonnali a bankoknál, amelyekkel levelezői kapcsolatban állnak, közvetlen hiteleket nyújtanak a szocialista országok bankjainak, beleértve a NGEB-et és az NBB-t, hiteleket adnak a Szovjetunió Külkereskedelmi Bankjának, hiteleznek a Szovjetunióval és más szocialista országokkal kereskedelmi kapcsolatban álló fejlett tőkésállamokbeli és fejlődő országokbeli iparvállalatoknak. Néhány külföldön működő szovjet bank nemesfémekkel kapcsolatos műveleteket is végez.

Befektetéssel Kanadát, Hollandiát és Angliát követően a negyedik helyen áll az Egyesült Államok tőkebefektetőinek rangsorában. Jelenleg 208 svájci társaságnak van leányvállalata az Egyesült Államokban.

Acéláremelés az USA-ban

Az United States Steel Corporation, az Egyesült Államok legjelentősebb acélgyártó vállalata bejelentette, hogy termékeinek árát július 30-tól 3 százalékkal emeli.

Norvégia és az OPEC

Az olajexportáló arab országok miniszterei szeptemberben Oslóban tartandó ülésükön Norvégia álláspontját akarják kipuhatolni az Olajexportáló Országok szervezetéhez (OPEC) való csatlakozásról. Az Aftenposten című jelentős norvég lap, hírforrásának megjelölése nélkül a tervezett lépést azzal indokolja, hogy az OPEC a kisebb olajszállítók csatlakoztatásától az árak rögzítésére irányuló politikának alátámasztását reméli.

Svájci tőke az Egyesült Államokban

A svájci monopoltőke jelentős szerepet tölt be az Egyesült Államokban. A sajtóban nyilvánosságra hozott adatok szerint Svájc 2,3 milliárd dolláros tőke-

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Szovjet autógyártás

1978-ban 2 millió 140 ezer gépkocsit gyárt a szovjet autóipar. A X. ötéves tervben évi több mint egymilliárd rubel beruházást irányoztak elő a szovjet autógyártásban. Az Ekonomicseszkaja Gazeta legutóbbi számában arról számol be, hogy 1978-ban a Szovjetunióban 758 ezer teher- és 1 millió 306 ezer személygépkocsit, valamint 76 ezer autóbuszt gyártanak. Sikeresen bővül az együttműködés a Szovjetunió és a többi szocialista ország gépkocsigyártásában.

Spanyolország idegenforgalma

A külföldi turisták az idén — várhatóan — körülbelül 4,7 milliárd dollárt költenek Spanyolországban, ami 20 százalékkal lenne több a tavalyinál.

Az év első négy hónapjában mintegy 7,5 millió külföldi turista kereste fel Spanyolországot. Ezek a turisták 750 millió dollárt költöttek, vagyis 26 százalékkal többet, mint az elmúlt év első negyedében. A már leköttött szállodai és üdülőhelyi szobák száma alapján a spanyolok arra számítanak, hogy az idén mintegy 40 millió külföldi turista fordul meg országukban.

Nemzetközi idegenforgalom

Az idegenforgalom az ezredfordulóra a világ legfontosabb gazdasági tevékenységévé válhat — állapította meg az Egyesült Nemzetek Szervezetének tanulmánya.

Az idegenforgalmi világszervezet által készített jelentés megjegyzi, hogy a turizmus az egyetlen gazdasági szektor, amelyet nem érintett a jelenlegi gazdasági visszaesés.

Az idegenforgalmi „boom" tényezőiként a dokumentum a népességnövekedést, a munkaidő-csökkentést, a hosszabb fizetett szabadságot, és a fiatalság nagyobb utazási hajlandóságát említette. A jelentés a jövő legfontosabb feladataként nem a „turizmus-fogyasztást", a kereslet növelését, hanem a kínálat javítását jelölte meg. Ehhez olyan állami és magánhitelek szükségesek, amelyek nemcsak gazdaságossági kritériumokat mérlegelnek, hanem az idegenforgalom szociális és kulturális hatásait, jelentőségét is.

PERISZKÓP

A minőség ellenőrzése*

A vezetők általában nem becsülik le a minőségellenőrzést, de azon az álláspontonvannak, hogy beosztottjaik megszervezték ezt, korszerű statisztikai eljárásokkal, precízios műszerekkel, számítógépeken alapuló információkkal. A feltevést, hogy e téren nincs szükség további intézkedésekre, megcáfolja, hogy mind többen bírálják a termékek minőségét. Egyre több a rossz minőség miatt kirótt büntetés.

Célszerű lenne tehát, ha az igazgatók friss szemmel felülvizsgálnák a minőség ellenőrzésének programját. A nem megfelelő minőség okozta veszteségek kiküszöbölése érdekében a vezetőknek az eddig megszokott módszereket ki kell egészíteniük *két* továbbival, vagyis azzal, hogy vizsgálják, vajon a termék külső megjelenése megfelel-e a *vásárlók elképzeléseinek* és a *tervezők megtették-e mindent,* hogy a gyártás és elosztás megegyezzék a fogyasztói elvárásokkal.

A minőséget szabályozó sok írásos anyag legfontosabb hiányossága már a tervezésnél megmutatkozik. A tervezők sokszor szem elől tévesztik, hogy voltaképpen milyen célt fog szolgálni az általuk tervezett termék.

A vállalati igazgatóknak módjukban áll a rossz minőség kockázatát csökkenteni, ha kiegészítik az általános minőségi előírásokat:

— ha meghatározzák, hogy mit követel az átlagvásárló az adott cikktől,

— ha olyan előírásokat készíttetnek, amelyekkel a minőség meghatározása, az elvárások, a gyártás és az elosztás szerves kapcsolata biztosítható.

Azt, hogy mit vár egy terméktől a fogyasztó, a *marketing-részlegnek* kell pontosan és minden részletre kiterjedően leírnia. Milyen legyen például egy jelzőlámpa vagy fényescső? Mindenekelőtt esztétikailag szép és könnyen kezelhető, ne legyen nagy a súlya, sokáig újnak hasson. Tartós javaknál azt is megköveteli, hogy karbantartásuk egyszerű legyen és a javító szolgálat kifogástalanul működhessék. Időről időre azonban újra meg kell vizsgálni az elvárásokat is. A fogyasztók, felhasználók szokásai változhatnak, ugyanazon termékkel szemben megváltozhatnak követelmények.

Az elemzés következő lépése a tervezők elgondolásainak pontos ismerete. A tervezők rendszerint nem rögzítik írásban, hogy a termelés során hogyan jutnak kifejezésre a gyártmánnyal szembeni fogyasztói követelések. Márpedig pontosan rögzíteni kell mindent ahhoz, hogy a vásárló végül valóban olyan fényforrást kapjon, ami naradéktalanul kielégíti igényeit.

Hibaforrás lehet az is, ha a *tervező többet akar elérni,* mint amennyit az átlagvevő megtéván adott cikktől. Nem biztos például, hogy a többletmunkát, az átlagtól eltérő, fényűzőbb kivitelt megfizeti a piac.

Pontos gyártási előírásokat és követelményeket tartalmazó, úgynevezett minőségtérkép kellő segítséget nyújt a gyártónak, a marketinggel foglalkozóknak ahhoz, hogy felmérhessék, jónak fogják-e minősíteni a készterméket, azok, akik megveszik.

A gyártás folyamatában sokan vesznek részt, bárkinek a hozzáadott munkája ronthatja a minőséget. De ha pontosak a tervek és a gyártási menetrend egyes utasításai, könnyen ki lehet deríteni, hol a hiba forrása.

A minőségért végső soron egy személynek kell felelnie. E szerepre a legalkalmasabb az igazgató. Ugyanakkor a minőségelemzés nagy szakértelmet igényel. A termelés, tervezés, elosztás valamennyi kérdésében aligha lehet egyetlen ember tudása elegendő. Csoportmunkára van szükség: ennek tagjai a gyártmánytervezők, a gyártástervezők, a minőségellenőrök és konzultálni kell a biztonsági felelőssel, a költségelemzővel, sőt az alkatrész-előállítókkal is. (A gyakoratban minden egyes cikk esetében külön-külön kell dönteni arról, hogy a cikkért felelős csoport kikből tevődjön össze.)

Minden csoportba célszerű olyan személyt is bevonni, akinek feladata az ellenkezés, a kérdezés. Más szóval, ennek a személynek kell közbevetéseivel az esetleg rejtve maradó problémákra ráirányítani a figyelmet.

A csoport döntéseit pontosan kell megfogalmazni. Minden részfeladathoz célszerű kijelölni egy-egy csoporttagot, mint felelőst. Így bárhol észlelnek fennakadást, mindig lesz érdekelt a gyors orvosiásban.

A részletes elemzésnek legfőbb előnye, hogy az egymástól gyakran elszigetelten dolgozó szakemberek közötti láthatatlan válaszfalakat lerombolja. Amíg elkészül a minőség-térkép, a csoport tagjai megtanulják tisztelni egymás munkáját. A tervezők és kivitelezők között termékeny eszmecsere alakulhat ki, amire, míg egymástól elkülönítve dolgoztak nem kerülhetett sor. A jól elkészített minőségtérkép segítségével könnyebben feltárhatók a megtakarítási lehetőségek, menet közben felismerhetők a termelésben jelentkező szűk keresztmetszetek. A csoport tagja lehet egy-egy fontosabb anyag- vagy alkatrészszállító is, így ő is részese lehet a végtermék sikerének.

Illuzió lenne azt gondolni, hogy a minőségtérkép minden problémát megold. Az igazgató feladata az is, hogy állandóan napirenden tartsa a minőség javítását és folyamatosan ellenőrizze, vajon a vevők valóban megfelelőnek ítélik-e az adott cikk minőségét.

* A Harvard Business Review-ben (USA) megjelent cikk alapján

Polgári légiforgalom — árkartell nélkül

A Nemzetközi Polgári Légiforgalmi Társaság július eleji montreáli közgyűlésének határozatai alapvető változást jelentenek a tőkés polgári légiforgalom történetében. Ezzel az IATA megszűnt kartell lenni, a légitársaságok a jövőben szabadon állapíthatják meg az egyes vonalak jegyeinek az árát. Megszűnik az „IATA-viteldíj", melyet korábban a tagtársaságok egymás számára kötelezően megállapítottak és betartását szigorúan ellenőrizték. A jövőben a polgári légiforgalom szabad, szabályozatlanmes piac lesz, a verseny minden elemével. Az utazóközönség nem csupán a valószínűleg olcsóbb viteljdíjakkal nyer majd. Az IATA egy másik kérdésben is feloldotta a kötelező szabályozást. A légitársaságok ezután önállóan határozhatnak a fedélzeti kiszolgálásról, étkezésről, szórakoztatásról, a világszervezet szigorú kódexe nem befolyásolhatja őket. (E fenti két lényeges döntést még az IATA végrehajtóbizottsága is megerősíti, azután a tagországok kormányai elé kerül ratifikálásra. Gyakorlati haszna az utasoknak csupán ezután lesz belőle).

Biztosra vehető, hogy az IATA montreáli döntései mögött az észak-atlanti légijáratok példája áll. A világ polgári légiforgalmának ez a legjelentősebb piaca, és éppen ezért a transzatlanti légiutak szabályozása mindig is az IATA tevékenységének fókuszában állt. Miközben azonban a világszervezet a nagy légitársaságoknak előírta egy London—New York retúrjegy árát 630 dollárban, addig a chartertársaságok, amelyekre semmilyen megkötöttség nem vonatkozott, ennél lényegesen olcsóbb árat is számíthattak. Ebben az egyenlőtlen árversenyben a nagy légitársaságokat komoly árveszteségek érték. Tavaly mar az utasok több mint 60 százaléka chartert vett igénybe, a veszteségek 1970—77 között 2,5 milliárd dollárt tettek ki. Kormányuk támogatásával az amerikai légitársaságok indították meg a küzdelmet az IATA megreformálásáért. Tavaly novemberben az IATA madridi közgyűlésén Hammarksjöld vezérigazgató figyelmeztette a menetrendszerű járatokat üzemeltető társaságokat, hogy a szabályozás összeomlás előtt van. Az idei júliusi közgyűlés előtt pedig a Pan American és a British Airways vezetői kijelentették, hogy készek elhagyni a szervezetet akkor, ha az árkartellt nem szüntetik meg. Nyilvánvalóvá vált, hogy a nemzetközi polgári légiközlekedés egyre szélesülő piacát több fontos légitársaság nem kívánja a kartell kedvéért feláldozni.

A kötött tarifarendszer megszüntetésének persze voltak ellenzői is, elsősorban az ázsiai és közel-keleti légitársaságok, amelyek attól félnek, hogy a növekvő és nemszabályozott verseny piaci részesedésük csökkenéséhez vezet. Montreálban azonban névszerinti szavazás nélkül, nagy többséggel jóváhagyták a reformokat. Ebből a szempontból fontos volt, hogy az USA kormánya határozottan kiállt légitársaságai mellett, és belföldön is erőteljesen szorgalmazza a korábban létrejött árkartellek és fix tarifák megszüntetését.

Az IATA persze nem szűnik meg. Továbbra is ki fog dolgozni személy- és teherszállítási tarifákat, azonban azok alkalmazása már nem kötelező. Emellett a jövőben az IATA kétféle tagsági rendszert ismer majd el. Egyes légitársaságok, amelyek nem veszenek részt a légiközlekedési szolgáltatások szabályozásainak és a tarifákra vonatkozó ajánlásoknak kidolgozásában, a részletproblémák megoldásában (pl. repülésirányítás, biztonsági intézkedések) mégis hallathatják hangjukat.

G. Gy.—Sz. P.

Július 15-től,
amíg a készlet tart!

Hangfalak, hangdobozok

típusonként eltérően		
	D 93	8 Ohm
25–40%-os	DF 202 A	4 Ohm
	DF 202 A	8 Ohm
árengedménnyel	DF 202 E	8 Ohm
	DP 202 A	4 Ohm
	DP 202 A	8 Ohm
	D 402 E	8 Ohm
	DP 202 E	8 Ohm
	D 253 E	8 Ohm
	D 255 A	8 Ohm
	D 255 A	4 Ohm
	D 258	8 Ohm

ELEKTRON

Kaphatók a RAVILL Elektron szaküzleteiben és az áruházakban.

Bécsi Nemzetközi Vásár
1978. szeptember 16–24.
Messegelände, Wien 2

A legátfogóbb tájékoztatást nyújtja az osztrák piacról.

SZAKVÁSÁROK /Kivonatos program/

Juwelia
Bécsi óra–ékszer szakvásár
Messepalast, Wien 7
1978. IX. 8–10.

WDW international
Bécsi Nemzetközi Női Divathét
Messepalast, Wien 7
1978. IX. 24–26.

Interhoga Austria '78 + IKONDA
Nemzetközi szálloda– és vendéglátóipari, valamint üzemi konyhai szakvásár nemzetközi cukrászati kiállítással egybekötve
Messegelände, Wien 2
1978. X. 21–26.

Schule '78 Oktatási segédeszközök szakvására Messegelände, Wien 2
1978. XI. 9–12.

Információ és vásári igazolványok:
Budapesti Osztrák Nagykövetség Kereskedelmi Tanácsa
1068 Budapest VI., Benczúr utca 16.

ELADÓ
Mátrafüred központjában,
az Avar Szálló mellett, nyolc helyiségből álló
KÖZMŰVESÍTETT ÉPÜLET
526 négyszögöl telekkel.
Válaszokat „Kis fenyvesben 5581" jeligére,
a Felszabadulás téri hirdetőbe kérjük.

Műhelynek vagy raktárnak alkalmas helyiséget keresünk

A VI. KERÜLETBEN,
A RUDAS LÁSZLÓ U., LENIN KÖRÚT ÉS BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT KÖZÖTTI SZAKASZON.

Ajánlatokat cím, nagyság, fekvés megjelöléssel kérjük a következő címre:
Fényképész Szövetkezet
Budapest VI., Rudas László u. 5. (üzemeltetés).

Bérbe vennénk
1–2 MIKROBUSZ JAVÍTÁSÁHOZ,
műhelynek alkalmas helyiséget
Budapesten, a XIV. kerületben vagy környékén.
Bábolnai Mezőgazdasági Kombinát Fertőtlenítő Állomása
Levélcím:
1054 Budapest V., Báthory u. 19.
Telefon: 114–620.

Állami vállalatok, szövetkezetek!

Transzportbeton-előállító szabad kapacitással rendelkezünk

hétfőtől péntekig, délután kettő és nyolc óra között, esetenként délelőtt is.

Mindig az érintett hetet megelőző csütörtök délelőtt tudunk a szabad kapacitás pontos mértékéről tájékoztatást adni.

Ekkor adunk felvilágosítást a szállítási lehetőségekről is.

Bizonyos mennyiség megrendelése esetén hét végi teljesítést is vállalunk.

Részletes felvilágosítással készségesen állunk rendelkezésükre.

MÉLYÉPÍTŐ VÁLLALAT ÉSZAKPESTI BETONGYÁR
VEVŐSZOLGÁLAT: Budapest XIII., Cserhalom u. 6.
Telefon: 291–080.

Eladó elektromos targonca

három EP–001-es típusú, 1 tonnás, platós, új

Érdeklődni lehet:
Járási Építő- és Vegyesipari Szövetkezet
Tiszafüred, Somogyi Béla út 54.

Ugyintéző: Kovács L., telefon: 16.

Budapesten, a XI. és a II. kerületben
80–100 m² alapterületű
földszinti raktárhelyiséget keresünk
– lehet udvarban is –, pénzbeli térítés mellett.

ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
Budapest V., Deák Ferenc u. 15. Telefon: 173–028.

VÁLLALATOK, INTÉZMÉNYEK RÉSZÉRE
napi karbantartó takarítást,
NAGYTAKARÍTÁST, ABLAKFELULETEK TISZTÍTÁSÁT VÁLLALJA A DUNAMENTI TAKARÍTÓ ÁGAZAT
BUDAPEST IX., SZAMUELY U. 58. TELEFON: 170–408.

ÁLLANDÓ MEGBÍZÁS ESETÉN ÁRKEDVEZMÉNY.

MEGVÉTELRE FELAJÁNLUNK
húsipari keverőgépet,
húsőrlő gépet és alkatrészeket,
húsipari töltőgépet,
léghűtéses hűtőkompresszort,
csemegepultot,
alumínium hússzállító tálcákat,
sonkaprést, kábítót trafóval,
belker. mérleget,
körszámlapos mérleget
és egyéb húsipari felszereléseket.
VÉTELÁR MEGEGYEZÉS SZERINT.

ZALALÖVŐI „PETŐFI" MGTSZ
Telefon: Zalalövő 21.

Növekedés és struktúrapolitika Franciaországban

Franciaországban a gazdasági válságból való kilábolás egyik fontos feltétele az ipar szerkezetének átalakítása. A struktúrapolitika céljairól és a megvalósítás módszereiről, a magyar—francia gazdasági kapcsolatokról készített interjút *Francois Ceyrac*-kal, a Francia Munkáltatók (gyáriparosok) Országos Tanácsa (Conseil National du Patronat Francais, CNPF) elnökével, párizsi útja alkalmával, *dr. Varga György.*

● *Elnök úr, hogyan ítéli meg Franciaország gazdasági növekedési lehetőségeit 1978-ban és az éptized hátralevő éveiben?*

■ Ami 1978-at illeti, a játszmának lényegében már vége van. A nemzeti jövedelem növekedése nemigen lesz gyorsabb ütemű, mint 1977-ben volt. A francia kormány által 1976-ban elkezdett gazdaságpolitika megvalósításának szakaszában vagyunk, de a gazdasági egyensúly még nem állt helyre a nemzetgazdaság valamennyi fontos területén. Habár a külső egyensúlyt megteremtettük és a frank stabil, az inflációs tendenciákat nem sikerült kellőképpen visszaszorítani.

A kormánynak az a határozata, hogy az állami vállalatok deficitjének csökkentése érdekében bizonyos ár- és tarifaemeléseket hajt végre, az előrevetező hónapokban jelentős hatással lesz a fogyasztói árindexre; de ezt követően a harmadik negyedévben az áremelkedés mérsékl ődésének kellene hogy tanúi legyünk.

A kormány az alacsony európai növekedési ütemre való tekintettel nem tervez intézkedéseket a gazdaság fellendítésére. Az infláció mérsékl ődésének, a frank stabilizálódásának, a külső egyensúlynak azonban lehetővé kellene tennie a nemzeti jövedelem gyorsabb ütemű növekedését 1979-ben és 1980-ban.

● *Melyek a francia ipar strukturális fejlesztésének fő irányai? Mely iparágak bizonyulnak hosszú távon is versenyképesnek, s mely ágazatokban veszít piacából a francia ipar?*

■ Három nagy szektorban végeztünk elemzést:

— *a beruházási javakat* gyártó szektorban tartós fejlődést tapasztaltunk, ami azért jelentős, mert Franciaország a múltban nem állt nagy teljesítményű ország hírében ezen a téren;

— *a fogyasztási javakat* gyártó iparágak lassú ütemben fejlődtek és fejlődnek;

— *az intermediereket előállító iparágak* visszafejlődnek, amit a nyomott belső és külső kereslet és a termelési kapacitások világméretű feleslege okoz.

Az ágazatok versenyképességét illetően nehéz globális ítéletet hozni: valójában minden ágazatban léteznek versenyképes és kevésbé versenyképes vállalatok az általuk gyártott termékektől függően. *Önmagában egyetlen ágazatot sem lehet hátrányban tartani és egyetlen ágazatnak sincs biztosítva problémamentes jövője.* Például itt van egy hagyományos, ám élesversenyfeltételek között működő iparág, a textilruházat: ebben is léteznek versenyképes, hatékony vállalatok, amelyek termelésük jelentős részát exportálják mások viszont — mint például a Boussac cég — nem voltak képesek a követelményeknek megfelelően fejlődni.

Tehát az iparnak vannak olyan ágazatai, amelyeknek fejlődési kilátásai jobbak, mint másoké és amelyekben a francia ipar magas szintű műszaki lehetőségekkel rendelkezik, sőt néha vezető szerepet játszik. Ilyen a nukleáris ipar — különösen a szupergenerátorok —, a repülőgépipar, az új energiafajták, a közlekedési eszközöket — különösen a városi és távolsági vasúti járműveket — gyártó iparág, a távközlési eszközök, a pneumatikák gyártása stb.

Léteznek azonban olyan szektorok is, amelyekben tartósan világméretű kapacitásfeleslleggel kell számolni és amelyekben a verseny különösen erőteljes marad. Ilyen ágazatokat éppen úgy találhatunk olyan alapiparágakban, mint a vas- és acélipar, vagy a műszál és szintetikus alapú textilipar, valamint olyan fogyasztási iparágakban, mint a cipőipar, vagy a széles skálájú elektronika.

Valóban azok a leginkább fenyegetett szektorok, amelyekbe az iparosodás útján haladó országok kevéssé szakképzett munkaerejük segítségével betörhetnek, mégpedig úgy, hogy egyidejűleg előrehaladott és egyszerű technológiát alkalmaznak.

● *Milyen eszközökkel és módszerekkel valósítják meg Franciaországban az ipar strukturális átalakítását?*

■ Úgy gondolom, hogy — mint eddig — elsősorban a vállalatokra hárul az ipar strukturális átalakítása. Az állam azonban nagyon fontos szerepet játszik:

— a vállalati döntések megalapozásában, például a Tervhivatal kutatási eredményeinek felhasználásával, vagy az Iparügyi Minisztérium által nyújtott segítség révén;

— a pénzügyi mechanizmusok javításában, a vállalatok takarékosságra való orientálásában;

— ökos adóügyi politika gyakorlásában, nem sújtva büntetéssel a vállalatokat;

— a vállalatok fejlesztését célzó szerződések, továbbá a vállalati kutatásokhoz való hozzájárulás stb. révén;

— a teljes vezetési szabadság átengedésében a vállalatok számára. Jelentős szakaszt léptünk át az árak felszabadításáról szóló határozattal;

— az ipar tényleges szükségleteivel összhangban álló szakmai képzés fejlesztésében;

— a vállalatok és különösen újító jellegű kis- és közepes méretű vállalatok létrehozásának bátorításában.

● *A francia gazdaságpolitika a liberalizmus, a „szabadverseny" irányában halad. Mennyire reális ez az irányvétel egy olyan ipari struktúrában, amelyben a különösen érzékeny területeken — például az acélgyártásban, az elektronikai berendezések gyártásában, a hűtőgépgyártásban stb. — monopolisztikus, vagy oligopolisztikus helyzet alakul ki? Menynyiben látja Ön reálisnak a viszonylag jelentős állami szubvenciók megszüntetését, vagy legalábbis mérsékl ését?*

■ Az államigazgatási szervek a múltban rendszeresen beavatkoztak a gazdaságba és egyre több előírás, jogszabály született. A kormány jelenlegi politikája *visszatér a vállalati vezetés szabadságának elvéhez*, s ennek első megnyilvánulása, hogy a vállalatok áraikat önállóan határozták meg.

A külgazdasági kapcsolatokban nem mondható el, hogy a francia „dirigista" gazdaságpolitika a liberalizmus felé halad. Ez már régen megtörtént az OECD keretén belüli kereskedelem felszabadítása, az országnak az Európai Gazdasági Közösségbe való belépése és a GATT-on belüli vámok csökkentése révén. Ez reális irányvonal. Ezzel szemben kevésbé lenne reális, ha visszatérnénk a protekcionizmushoz, mégpedig egy olyan korban, amikor Franciaország számára nélkülözhetetlen az export, hogy fizetőképes legyen és energia-, valamint nyersanyagbehozatalának költségeit fedezni tudja.

A francia gazdaságpolitika a piacgazdaságon és a szabad versenyen alapszik. De a piac nem dzsungel, ahol minden megengedett: a piac valójában szabályoknak van alávetve és ezen szabályoknak mindenki számára egyformáknak kell lenniük. Abban az esetben, ha a piacot rendellenes konkurrencia zavarja meg, amely egy iparág felszámolásának a veszélyét hordozza, védőintézkedéseket kell tenni, amilyen például a textil-egyezmény, vagy az Európai Gazdasági Közösség által foganatosított intézkedések az acéliparban.

Ami a „monopolisztikus" és „oligopolisztikus" helyzeteket illeti, a cserék szabadsága és a nemzetközi verseny jelenlegi keretén belül, nem sokat jelentenek. Egy vállalat, amelyik „domináns helyet" foglal el a belső piacon, nem élhet visszaszorítással, mert az a vállalat is alá van vetve a nemzetközi konkurrencia hatásának. Az Európai Közösségben, amely az ilyen problémák megítélésének valódi keretét képezi, nem létezik valódi monopolhelyzet.

A szubvenciókat illetően először az állami vállalatoknak nyújtott szubvenciókról kell szólni. E vállalatok — például a közlekedési vállalatok — társadalmi okokból szolgáltatásaikat a ráfordításoknál alacsonyabb áraikon adják el és így nem rentábilisak. Ez politikai problémákat vet fel. Mégis kívánatos az e fajta szubvenciókat, amennyire csak lehetséges, csökkenteni.

A magánvállalatoknak nyújtott állami támogatás az érdekeltség erősítése és visszatérítendő segítség formájában jelentkezik. A támogatás akkor jogos, ha *egészséges* vállalatot segítenek át egy nehéz időszakon, vagy ha egy vállalat átalakulását, esetleg egy újítás megvalósítását segítik elő. Nem tartom jogosnak az állami támogatást, ha egy kilátástalan piaci helyzetben levő, teljesen versenyképtelen vállalatot akarnak minden erővel megtartani.

● *Hogyan járul hozzá a struktúra átalakítása — amely korszerűsítéssel jár együtt — a munkanélküliség megszüntetéséhez?*

■ E kérdés megválaszolásához szükségünk van az *idő* és a *fejlődés gyorsasága* fogalmának megkülönböztetésére. Ha figyelemmel kísérjük a múltat, megállapíthatjuk, hogy az ipari forradalom óta állandó strukturális átalakulás folyik, amely a szüntelen tudományos újításoknak köszönhető. De ez az átalakulás olyan ütemű volt, hogy az aktív lakosság megfelelően tudott alkalmazkodni hozzá és a felszámolt vállalatoknál megszűnő munkahelyeket különösebb nehézség nélkül kompenzálták nagyobb számú új vállalatoknál létesített munkahelyekkel.

A jelen időszakot a strukturális átalakulás meggyorsulása jellemzi nemcsak Franciaországban, hanem világméretekben is. Néhány ország felgyorsult ütemben iparosodik, holott az európai fellendülés lelassult. Ugyanakkor az olaj árának emelkedése valóságos jövedelemelvonást jelent a nem olajtermelő országoktól és ez csökkenti hazai beruházási lehetőségeiket. A nemzeti jövedelem növekedése nem elégséges ahhoz, hogy a fejlődő, új iparágakban létesített munkahelyek kompenzálják a hagyományos szektorokban megszűnőket. A vállalatok nem rendelkeznek elegendő beruházási erőforrással; márpedig a beruházási javak termelésében foglalkoztatják az aktív lakosság legalább 10 százalékát. *A korszerűsítés a legegyszerűbb munkahelyek gépesítésre és az egyre kvalifikáltabb munkát követelő munkahelyek fejlesztésére irányul:* ez strukturális torzulásokat okoz egyrészt a magas szakképzettséget igénylő állások kínálata, másrészt a szakképzettséget nem igénylő munkahelyek iránti kereslet között.

A munkanélküliségnek más strukturális vetülete is van: például a nők, és különösen a fiatalok tevékenységi arányának fokozatos emelkedése, vagy a munkaerő iránti kereslet és kínálat közötti földrajzi aránytalanságok. Végül, arra is kell gondolni, hogy a vállalatokra nehezedő társadalmi kötelezettségek növelik a munkaerő árát és ez fokozza a foglalkoztatottság növelését. Ilyen körülmények között világos, hogy *egy olyan gyökeres strukturális változás időszakában, amelyben jelenleg is élünk, kezdetben növekszik a munkanélküliség, s ez csak fokozatosan, a jövő iparágainak és szolgáltatásainak fejlődésével szűnhet meg.*

● *Elnök úr, milyen szerepet tölt be a Francia Munkáltatók Országos Tanácsa a szocialista országokkal — közöttük Magyarországgal — kiépítendő gazdasági-műszaki együttműködési lehetőségek jobb kihasználása érdekében?*

■ Bár a francia—magyar gazdasági kapcsolatok sok tekintetben kielégítőek, *kívánatos ezeket tovább javítani.*

A kedvező tényezők, körülmények közül kettőt szeretnék kiemelni: a kereskedelem viszonylag stabil, számos francia vállalatnak állandó árucsere-forgalma van a magyar vállalatokkal. Ezek olyan stabil tényezők, amelyekkel nem mindig találkozunk a gazdasági kapcsolatok rendszerében Franciaország és a szocialista országok között. *A két ország közötti kereskedelmi forgalom volumene azonban sajnos kicsi, s csak nagyon lassan nő.* A mi szempontunkból sajnálatos az is, hogy a francia vállalatoknak, az utóbbi években kifejtett erőfeszítések ellenére sem volt alkalmuk egy-egy nagy magyar létesítmény megvalósítására, illetve az abban való részvételre kírt versenytárgyaláson győzelmet aratni. Tény, hogy a francia—magyar árucsere-forgalomnak nincsenek nagy hagyományai; emellett nincs olyan meggyőző példa, amely képes lenne mind a két országban felkelteni a kölcsönös érdeklődést és megszilárdítani a bizalmat.

Megkísérelve a dolgok orvoslását, a CNPF saját keretében mindenekelőtt egy Franciaország—Magyarország Bizottságot hívott életre. A bizottság a két ország közötti jó kooperációs tapasztalatokat rendelkező francia vállalatokat és az érdekelt szakmai szövetségeket gyűjti egybe. A bizottság elsődleges feladata a kooperáció és a kereskedelem kiszélesítését szolgáló teendők kidolgozása. Ez a testület a CNPF és a Magyar Kereskedelmi Kamara közötti egyezmény keretében üzleti utakat szervez Magyarországra kapcsolatteremtés és piackutatás céljából és a partnerünk által szervezett delegációkat fogadja, fenntartva természetesen a szűkséges kapcsolatokat a magyar kormányszervekkel is. A közelmúltban delegáció érkezett Budapestről, hogy kooperációs témákat kutassanak új francia partnerekkel. Közel ötven tárgyalást szerveztünk a delegáció tagjai részére és reméljük, hogy e tárgyalásoknak konkrét eredményei is lesznek.

Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy az árucsere kétoldalú folyamat és hogy a francia export sem növekedhet nagymértékben, ha a mi országunkba irányuló magyar export nem bővül ezzel arányosan. Ezért az szűkséges, hogy a magyar eljárásokat és feltételeket a francia üzletemberek és szakemberek megismerjék. A CNPF mindig is készségesnek mutatkozott egy Magyar Műszaki Dokumentációs Központ Párizsban történő létesítésére. E központ arra szolgálna, hogy megismertesse a magyar gazdaság lehetőségeit, ugyanúgy, ahogyan azt az 1967 óta Budapesten működő francia központ teszi.

A francia kormány döntést hozott egy magyar központ létesítéséről Párizsban, s most örömmel közölhetem Önnel, hogy *ezt az intézményt a nagyon közeli jövőben felállítják.* A központ tevékenységét nagyrészt a CNPF és annak Franciaország—Magyarország Bizottsága irányítja majd.

VILÁGGAZDASÁGI ***** KISLEXIKON

Countertrade

A countertrade fogalmát a nemzetközi kereskedelem technikájában akkor használják, amikor az exportőr és az importőr „ellentételező" üzletet köt egymással, azaz árukompenzációt bonyolít le. Ebben az ügyletben áru áll áruval szemben, az a cél, hogy az árucsere devizamozgás nélkül bonyolódjék le.

A countertrade típusú ügyletek több formája ismert.

A *barter-üzlet*, amikor szigorúan két termék cserél gazdát, például X ország kakaóbabot szállít Y országnak, zsákok ellenében. Ebben az esetben nincs devizamozgás, sőt gyakran még informatív ár sincs rögzítve, hanem csak az egységnyi kakaóbabért fizetendő zsákmennyiséget írják kölcsönösen elő. A barter-megállapodásokat általában országos szinten kötik meg.

A *kompenzációs ügylet* lényege, hogy X partner az importált termék egy részét (pl. 50 százalékát) a szállító Y partnernek helyi termékkel fizeti ki. Ebben az ügyletben még jelentős szerepe van az áraknak, és devizamozgás is lezajlik.

A *visszavásárlási ügylet* általában beruházási javak szállításánál kerül előtérbe. Lényege, hogy a gépeket és berendezéseket szállító vállalat kötelezettséget vállal arra, hogy az ezeken gyártott termékek egy részét visszavásárolja.

Széles körben előfordulnak a vállalatok közötti olyan együttműködési megállapodások, amelyek során hosszú lejáratú szerződések kötnek a különböző *viszontvásárlásokra.*

A countertrade típusú ügyletek napjainkban a gazdasági és pénzügyi válság elmélyülése között egyre jobban elterjednek, mint a kölcsönös piacterítés és kockázatcsökkentés formái. Az ügyletek elterjedését jelenleg az is ösztönzi, hogy az egyes országokban olyan protekcionista kereskedelempolitikát folytatnak, amely az importot fékezi, abban az esetben, ha annak export ellenértéke nincs meg.

A KGST-országok a countertrade ügyleteket előnyben részesítik, mert ezek jól illeszthetők a vállalati tervezés gyakorlatába, valamint devizahelyzetük javítására irányuló törekvésébe.

A különböző jellegű ellentételező ügyletek azonban csak kiegészítő együttműködési forma a nemzetközi kereskedelemben, s terjedelme szorosan függ a világgazdaság fejlődésének ütemével és irányaival.

Valutáris unió vagy „párhuzamos valuta"?

A dollár árfolyamának folyamatos romlása, amely eddigi mélypontját 1978. március 1-én 1,99 márkás jegyzéssel érte el, újabb reformjavaslatokra indította a nyugati valutaszakértőket. Az európai Közös Piac bizottságai különféle variációkat dolgoztak ki a valutaárfolyamok rendkívüli fluktuációjának megszüntetésére, vagy legalábbis enyhítésére. Az év második felében különösen megélénkült a közös piaci tagországok valutáris együttműködéséről folyó vita. Nemcsak a külügy- és pénzügyminiszterek tárgyaltak erről a témáról, de a francia államfő és Schmidt szövetségi kancellár hamburgi találkozásán is a valutakérdések állottak a véleménycsere középpontjában. A július elején lezajlott brémai tanácskozás konkrét eredménye az volt, hogy elvben jóváhagyták egy *közös valutaalap* létrehozását, melyhez az egyes tagországoknak gazdasági erejüktől függően valuta- és aranytartalékaik 20—30 százalékával kellene hozzájárulniuk. A gyakori felső szintű tárgyalások a nyilvánvaló bizonytalanság jelei ezen a területen.

A „valutakígyó" jövője

Bonyolítja a helyzetet az a körülmény is, hogy három földközi-tengeri ország (Görögország, Spanyolország és Portugália) hosszabb idő óta bebocsátást kér a Közös Piac kapuin. Ezek felvétele esetén a közösség lélekszáma a jelenlegi 260 millióról 315-re emelkedik (Spanyolország 37, Görögország és Portugália 9—9 milliós lakosával). De bármilyen imponálónak tűnik is a növekedés, ez inkább az Európai Közösség gyengülését jelenti. A három ország belépésével ugyanis az új problémák tömege vetődik fel és a már meglevő nehézségek még növekedni fognak. A kilenc tagnak tizenkettőre való emelkedése esetén *a döntési folyamat* a közösségen belül az eddiginél is *nehézkesebb lesz*. További megterhelést jelent a tagországok és a belépésre váró államok lakosságának életszínvonala közötti igen nagy különbség. A Közös Piac lakosságának jelenleg 8,7 százaléka dolgozik a mezőgazdaságban, míg az említett háromnál ez az arány 28 százalék.

A közös piaci csúcsértekezleteken ismétlődő téma a három tagország visszatérése az európai „valutakígyóba". Anglia, Franciaország és Olaszország ugyanis monetáris nehézségeik, főként a nagymértékű infláció miatt kiléptek a „kígyóból" s visszatérésük módjára a tervek egész sorozatát készítették. Mivel mindhárom ország ismételt csatlakozása belátható időn belül nem tekinthető reálisnak, ezért ún. „célövezetekre" vonatkozó megállapodások létrehozását mérlegelik és élénk vita folyik egy kibővített európai valutaszövetségről. Ily módon kívánják a le- és felértékelési tendenciákat csökkenteni és a fizetési mérleg egyensúlyhiányokat egy európai „valuta-pool" révén kiegyenlíteni.

A legnagyobb feltűnést a Közös Piac szakértőtanácsa elnökének, *Roy Jenkins*nek a javaslata és az úgynevezett „párhuzamos valuta" modellje keltette. Ezek az európai valutáris unión keresztül, nevezetesen *egy európai jegybank és közös európai valuta, valamint egységes pénz- és tőkepiac útján szeretnék a gazdasági uniót létrehozni.* Míg Jenkins a nagy institucionális ugrást, a valutaunió létesítését egyszerre képzeli el, a „párhuzamos valutára" vonatkozó javaslatok, vagyis a nemzeti valutáknak egy európai valutával való fokozatos helyettesítését leíró modellek a valutauniót megelőző szakaszra vonatkoznak. *Jenkins* javaslata az európai valutaunió, a monetáris stabilitás övezetének képzeli el. Egyelőre a francia frank, később az angol font térne vissza az európai valutaklubba, majd az olasz líra is csatlakozna a szövetséghez. Ebben a gondolatsorban azonban igen nehezen képzelhető el, hogy az NSZK és Franciaország között belátható időn belül nagyobb konvergencia alakulna ki olyan fontos alapkérdésekben, mint a gazdasági növekedés, az árstabilitás és a munkanélküliség. Mindaddig, amíg általános konszenzus nem jön létre, az európai valutaszövetségre vonatkozó célkitűzések *elméletiek*.

Az egyeztetett gazdaságpolitika igénye

A Welt című nyugatnémet folyóirat szerint azok a tervek, amelyekkel Európában a szorosabb valutapolitikai együttműködést megvalósítani szeretnék — nevezetesen „a kígyó" kibővítése, a valutastabilitást biztosító „célövezetek" kialakítása és közös tartalékokkal egy európai „valuta-alap" létrehozása — a devizaspekuláció elleni harc nem eléggé hatékony eszközei. Az árfolyamok stabilitása ugyanis mindaddig illúzió, amíg a tervezett valutablokkban részt vevő partnerek nem képesek arra, hogy legalább *bizonyos fokig egyeztetett gazdaságpolitikát folytassanak.* A stabil valutaárfolyamokra vonatkozó megállapodásokat a gazdaságpolitika koordinálására irányuló egyetértésnek kell megelőznie. Ezt követően alakulhat csak ki az árfolyamstabilitás.

Időszerű az a kérdés, vajon az egyes országok közötti különbségek miként csökkenthetők. Mint korábban, továbbra is fennáll az a probléma, hogy a közös valutapolitika — még akkor is, ha az csupán az együttes lebegtetés egyszerű formájában funkcionál — nem lehet hosszabb távon hatékony, ha az abban részt vevő államok nem tudnak a gazdaságpolitikai elvekben megállapodni. A „valutakígyó"-val kapcsolatos múlt évi tapasztalatok, amikor fel- és leértékelések formájában újabb és újabb árfolyamkiigazításokra került sor, alátámasztják azt a tézist, hogy elsősorban a gazdaságpolitikát kell harmonizálni, mielőtt közös valutapolitikát kívánnak megvalósítani.

A Nemzetközi Fizetések Bankjának (BIS) ez évi jelentése hangsúlyozta, hogy a fizetési mérleg egyensúlyhiányainak megszüntetéséhez az árfolyamváltoztatások csupán akkor járulhatnak hozzá, ha más erők, nevezetesen az egyes országok belső gazdasági intézkedései is ebben az irányban hatnak. Az elmúlt évek tapasztalataiból a BIS azt a következtetést vonta le, hogy az árfolyamok jelentőségét a nemzetközi kiegyenlítési folyamatban 1971 óta túlértékelték, míg azelőtt — éppen fenntartással kezelték — csekély jelentőséget tulajdonítottak neki és ezért a fizetési mérleg kiegyenlítése során ritkán vagy egyáltalán nem alkalmaztak. Az árfolyamstabilitás sokkal kevésbé függ a rögzített paritásokon alapuló árfolyamrendszertől, mint az egyes országoknak a gazdasági stabilitásra irányuló politikájától. Ez a felfogás tükröződik a Nemzetközi Valuta Alap 1978. április 1-én életbe lépett második módosított alapszabályában is, amely kimondja, hogy minden ország szabadon választhatja meg a számára legmegfelelőbb valutaárfolyam-rendszert.

Tervek és elképzelések

A nemzetközi közgazdászokból álló úgynevezett „Pamphili csoport" — amelynek a Közös Piac valutáris bizottsága elnöke, Ypersele és az Olasz Nemzeti Bank tanácsadója Magnifico is tagja — tanulmányt készített. Ennek keretében az *„Európa" nevű elszámolási egység* bevezetését javasolják, mint az európai valutaunió felé vezető út kezdeti lépését, ami ugyanakkor lehetővé tenné a jelenlegi „valutakígyó" folytatását is. A „párhuzamos valuta" minden tagországban mint *második törvényes fizetési eszköz* cirkulálna. Ez a körülmény a tagországoktól kisebb mértékű lemondást követelne a szuverenitásról, mint a valutaunióba való hirtelen átmenet. A nemzeti jegybankok autonómiája de jure mindaddig fennmaradna, amíg az egyes nemzeti valutákat a „párhuzamos valuta" teljesen ki nem szorítaná.

Az elképzelt valutaegység a közös piaci tagországok egymás közötti hivatalos elszámolásainak kiegyenlítésére szolgálna és a közösségen belüli hiteleket is ebben az egységben fejeznék ki. Mindezek a funkciók helyet biztosítanának számára a nemzetközi tartalékeszközök sorában. Annak érdekében, hogy előkészítsék az utat a magán pénzpiacokon való felhasználásához, a közösség által igénybe vett hiteleket és a közös piaci tagországok által fölvett hivatalos külföldi hiteleket egy részét is *Európa valutában fejeznék* ki. A tagországok kormányai mérlegelhetik „Európa" valutára szóló kölcsönök kibocsátását nemzeti pénzpiacaikon.

Az új egység kamatrátája legalábbis kezdetben el kell érje az „Európát" alkotó nemzetközi valuták súlyozott kamatlábának szintjét. A csoport javaslata szerint az új egységben történő hivatalos hitelfelvételek és hitelnyújtások ügyleteit is ebben a valutaegységben fejeznék ki. Az új valuta bevezetésének fontos feltétele, hogy ne keltsen zűrzavart a pénzpiacokon és a valutauniónra vonatkozó intézkedéseknek elég rugalmasnak kell lenniük ahhoz, hogy az egyes országok közötti gazdasági differenciákat kiegyenlítsék. Az Európa valuta egyik célja az lenne, hogy csökkentse a német márkára nehezedő nyomást, amely abból származik, hogy a márka a második tartalékvaluta szerepét kezdi átvenni. Az említett tervek megvalósítása — a csekély jelentőséget tulajdonítottak neki és ezért a fizetési mérleg kiegyenlítése során ritkán vagy egyáltalán nem alkalmaztak. Az árfolyamstabilitás sokkal kevésbé függ a rögzített paritásokon alapuló árfolyamrendszertől, mint az egyes országoknak a gazdasági stabilitásra irányuló politikájától. Ez a felfogás tükröződik a Nemzetközi Valuta Alap 1978. április 1-én életbe lépett második módosított alapszabályában is, amely kimondja, hogy minden ország szabadon választhatja meg a számára legmegfelelőbb valutaárfolyam-rendszert.

Búzapiaci kilátások 1978—1979-ben

Július végén a Nemzetközi Búzatanács felmérte a termelési kilátásokat, s ennek alapján megállapította, hogy az 1977. évi 385 millió tonnával szemben idén 400—410 millió tonna körüli búzatermés várható. A tanács (I. W. C.) mindenesetre jelezte, hogy ez az előrejelzés bizonyos fokig módosulhat, miután az északi féltekén a prognózis elkészítésekor az aratás még nem fejeződött be.

A Nemzetközi Búzatanács előrejelzése

A Nemzetközi Búzatanács részletes termelési előrejelzése a következőképpen fest.

A világ búzatermelése (millió tonnában)

	1977	1978
Nyugat-Európa	53,3	58— 60
Kelet-Európai szoc. országok	28,6	28— 29
Szovjetunió	92,0	95—103
Kanada	19,7	13— 21
USA	55,1	46— 49
Kína	40,0	41— 43
India	29,1	32
Törökország	16,7	17
Pakisztán	9,2	9
Afrika	8,1	9— 10
Ausztrália	9,6	10— 11
Dél-Amerika	8,7	10— 13

Az összesítéshez még hozzáadandók a kisebb termelők adatai; így alakul ki a végső soron 400—410 millió tonna körüli előrejelzés. Megjegyzendő még, hogy az IWC becslései Jugoszláviát 6 millió tonnás termelési előrejelzésével Nyugat-Európához számítják. Emellett Nyugat-Európán belül a Közös Piac búzatermését a tavalyi 38,3 millió tonna helyett a jelentés 41—43 millió tonnában prognosztizálja.

Általánosságban megállapítható, hogy a tőkés ipari országokban az összetermelés csak mérsékelten lesz magasabb a tavalyinál, nagyrészt agrárpolitikai beavatkozások következtében. Ugyanakkor a szocialista országok közül mindenekelőtt a Szovjetunióban a tavalyinál lényegesen magasabb búzatermés várható, és számottevő termelésemelkedést prognosztizálnak Kína, valamint India vonatkozásában is.

Ellentétes tendenciák

A tőkés ipari országokon belül az Egyesült Államokban és Nyugat-Európában eltérő tendenciák mutatkoznak. Az USA földművelésügyi minisztériuma szerint, az őszi búza 35,6 millió tonnás eredményt hoz, ami 6 millió tonnával alacsonyabb a tavalyinál. A tavaszi búza vetésterületét 8 százalékkal csökkentették, s ennek a két adatnak az összesítése alapján prognosztizál az IWC jelentése 6—9 százalékkal alacsonyabb búzatermést az Egyesült Államokban, mint tavaly. E számadat mögött a búza áraknak stabilizálására irányuló amerikai törekvés húzódik meg, amely elsőrendű politikai kérdés is az Egyesült Államokban. Az USA raktárkészletei ugyanis a tavalyi 30 millió tonnával szemben így is 32 millió tonnát tesznek ki. Az 1978—79-es évadban ily módon az amerikai búza kínálata 78 és 81 millió tonna között lesz a megelőző esztendő 85,5 millió tonnás szintjével szemben.

Miután a belső fogyasztás 22 millió tonnás szint körül stabilizálódik, *exportcélokra és a raktári készletek megfelelő szintjének fenntartására 57—62 millió tonna* áll rendelkezésre.

Bizonyos fokig új jelenség a Közös Piac 10 százalékos termelésnövekedése a múlt évhez viszonyítva. Ez részben a kedvező időjárás, részben a több országban megnövelt vetésterület következménye. Mután a Közös Piac fogyasztása 38 millió tonna körül viszonylag stabilnak tekinthető, a megmaradt készletek és a 4 millió tonnás, már megkötött importszerződések beszámításával *ebben a körzetben 17 millió tonna körüli*, piaci manőverezésre felhasználható *felesleg mutatkozik.*

Kanadában a helyzet gyakorlatilag változatlan. A mindössze öt millió tonnás belső fogyasztás, valamint a megmaradt készletek beszámításával a múlt évhez hasonlóan körülbelül *27 millió tonnás*, a termelésnél 6—8 millió tonnával magasabb *kínálatszint várható.* A harmadik és a negyedik nagy exportőr, Ausztrália és Argentína esetében nem lesz drámai változás. Az ausztráliai termelési szint valamivel magasabb lesz mint tavaly, a világpiaci szempontból rendelkezésre álló mennyiség azonban továbbra is 8—9 millió tonna körül ingadozik. Argentína esetében a jóval több mint 10 százalékos termelésnövekedésből 5 millió tonnát kell számítani a belső fogyasztásra. Miután Argentínában a tavalyi rendkívül kedvezőtlen, 5,3 millió tonnás termés éppen, hogy fedezte a belső szükségletet, a jelenlegi évadban a piaci viszonyoktól függően export célokra és készletezésre összesen 2—4 millió tonna áll majd rendelkezésre.

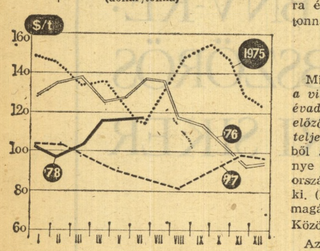

Szűkülő kereskedelem

Mindezek alapján a várakozás az, hogy *a világ búzakereskedelme az 1978—79-es évadban némileg összezsugorodik a megelőző* évad szintjéhez képest. Tavaly a *teljes import 70,5 millió tonna volt.* Ebből a fejlett tőkés országok importigénye 13,1, a fejlődőké 35,7, a szocialista országoké pedig 21,7 millió tonnát tett ki. (Ez a piaci forgalom nem foglalja magába — az IWC közlése szerint — a Közös Piacon belüli búzaforgalmat.)

Az előrejelzés szerint 1978—79-ben *65 és 69 millió tonna között mozoghat a búzakereskedelem volumene.* Ezen belül a fejlett ipari országok importigénye — elsősorban a nyugat-európai, illetve közös piaci termelési szint nagyobb szabású emelkedése miatt —, 11,5-re csökken. A fejlődő országok importigénye a két legnagyobb fogyasztó, Kína és India várható jó termése ellenére sem csökken lényegesen, miután a felhasználás fokozódik. Ezen belül a világ legnagyobb importőre továbbra is Kína lesz. 1978—79-ben a *teljes kínai búzaimportot 7—9 millió tonnára becsülik.* Az eddigi 5,3 millió tonnás importkötésből 3,9 milliót Kanada szállít, a közelmúltban pedig 4 év óta először az Egyesült Államokkal történt 1 millió tonnás kötés. (Kanadával és Argentínával emellett 3 éves időszakra szóló importszerződés is létrejött, mindkét esetben évi 1—1 millió tonnás szinten.

(A szocialista országok import igényére vonatkozóan az IWC-jelentés csak viszonylag nagy „szórással" prognosztizál. 18 és 22 millió tonnás import-előrejelzéssel számol.)

Az árszínvonal alakulása

Mindez természetesen hatással van a búza árszintjének alakulására. *Az elmúlt három esztendőben a búza ára jelentős ingadozásokat mutatott.*

1975-ben a chicagói tőzsdén a búza árszintje tonnánként 150 dollárral indult, és 125 dollárral zárt. (Ezen belül az év minimális árszintje 115, a maximális 155 dollár volt.) A következő esztendőben 1976-ban 130 dollárról indult az árszint és év végére 100 dollár alá esett. 1977-ben valamivel 100 dollár fölött indult, augusztusra leesett 80 dollárra és év végére éppen hogy megközelítette a 100 dollár/os szintet. Mindent összevéve tehát *1975. és 1977. között lényeges árlemorzsolódás következett be.*

1978. első negyedében a nemzetközi búzapiac szilárdabbnak tűnt, mint 1975. harmadik negyede óta bármikor. A chicagói jegyzések 101 dolláros szintről indultak, és áprilisra elérték a 116,8 dolláros tonnánkénti árat. Májusban és júniusban ez a helyzet kezdett kiegyenlítődni. Az áremelkedés addigi ritmusa lelassult és júliusban 117 dollár körül volt Chicagóban a búza tonnánkénti ára.

Ennek a magyarázata az, hogy az első évnegyed árfolyam-alakulását a jelentős megrendelések határozták meg. A második negyedben bekövetkezett szezonális csökkenést pedig már a Nemzetközi Búzatanács folyamatosan befutó termelési előrejelzései és az import várható szűkülése befolyásolta.

Ami az árfolyamot illeti, a Nemzetközi Búzatanács arra is felhívja a figyelmet, hogy a gabonafélék teljes kínálata a múlt szezonhoz képest tovább növekszik, és eléri a 700 millió tonnát. A teljes gabonatartalékok a megelőző évadhoz képest 17 millió tonnáról 54 millió tonnára nőttek. Ráadásul a világ rizstermelése 1977-ben 372 millió tonnával rekordszintet ért el és a várakozás szerint ezt a szintet tartani fogja. Végül a szójababtermés a prognózisok szerint 5 százalékkal magasabb lesz a tavalyi 72 millió tonnánál.

Mindez együttesen természetszerűen nyomja a búzapiacot. A Nemzetközi Búzatanács szakértői az előrejelzés ideiglenessége, valamint a meteorológiai tényezők bizonytalansága miatt csak óvatosan foglalnak állást. Prognózisuk szerint azonban a vázolt adottságok következtében *1978. második felében a világ-tőzsdéken a búza árszintjének a jelenleginél képest alacsonyabb színvonalával kell számolni.*

— ie —

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

KGST—EGK tárgyalások

Nem történt haladás a KGST és az EGK szakértői szintű megbeszélésein, amelyek kedden kezdődtek és pénteken fejeződtek be Brüsszelben, a Közös Piac központjában. Közös piaci vélemény szerint ennek ellenére az eszmecserék „nagyon komolyak és barátiak" voltak.

A moszkvai tárgyalásokon kialakított, egyelőre szűk körű megbeszélést nem lehetett kiterjeszteni a kereskedelempolitikai kérdésekre. A Közös Piac mereven tartja magát ahhoz az állásponthoz, hogy kereskedelmi kérdésekről nem tárgyal a KGST-vel, hanem csak külön-külön az egyes tagországokkal.

A KGST véleménye szerint a két szervezet megállapodásának mindenekelőtt a tagországok közötti kereskedelmi kapcsolatok elveire és szabályozására kellene kiterjednie egyéb kérdések mellett.

A KGST delegációját *Velkov* helyettes titkár, az EGK-ét pedig *Denman*, a bizottság külkapcsolatokkal foglalkozó igazgatóságának főigazgatója vezette. Brüsszeli értesülések szerint októberben a jelenleginél magasabb szinten újabb tárgyalásokra kerül sor.

A Közös piac és a fejlődő országok

A Közös Piac tagországainak, valamint 53 afrikai, karib-tengeri és Csendes-óceáni ország külügyminiszterei Brüsszelben tanácskozásokat kezdtek az 1975-ben megkötött úgynevezett „Loméi Konvenció" megújítására. (Ez a megállapodás 1976 márciusában lépett életbe, és érvényes 1980. áprilisában jár le.)

A fejlődő országok képviselői azt sürgették, hogy az új megállapodás tegyen jelentős lépést egy új gazdasági rend megteremtése felé.

Irán újabb atomerőműveket vásárol

Irán részben olajjal egyenlíti ki annak a négy új atomerőműnek az árát, amelynek vásárlásáról a francia kereskedelemi miniszter teheráni látogatása során egyeztek meg.

A nyugatnémet K. W. V. cég most fejezi be a két erőmű építését a Perzsa-öböl partján, és további négy építéséről írt alá szerződést. Nem fejeződtek még be Irán és az Egyesült Államok között 8 reaktor eladására vonatkozó tárgyalások. A franciákkal kötendő szerződés egyébként egyenként 1200 megawatt teljesítményű erőművekre vonatkozna.

A portugál gazdaság válságos helyzetben

A portugál kormányzat, miután a Nemzetközi Valuta Alappal kötött szerződés értelmében 17 tőkés ország konzorciumától 750 millió dolláros hitelt kap, az Egyesült Államok és az NSZK magánbankjaitól igyekezett újabb 450 millió dolláros hitelt szerezni.

A Nemzetközi Valuta Alappal kötött szerződésnek megfelelően benezetett intézkedések nemhogy javították volna a fizetési mérleg hiányát, de tovább rontották. Nem teljesültek az escudónak 1978 tavaszán történt 6,1 százalékos leértékeléséhez fűzött várakozások sem. A drága külföldi nyersanyag és beruházási javak importjától erőteljesen függő portugál ipar versenyképessége tovább romlott. Végzetes hatású volt a lisszaboni kormányzatnak a kamatláb és az árak emelésére vonatkozó intézkedése is, amely a bérnövelési korlátozásokkal együtt, drasztikusan korlátozta a beruházási lehetőségeket, és csökkentette a lakosság vásárlóerejét.

Energiatakarékosság Franciaországban

Azzal, hogy Franciaország 1977-ben kétszerte több energiát takarított meg, mint 1976-ban, 14,5 millió tonna olajjal kevesebbet kellett importálnia — jelentette az energiatakarékossági hivatal igazgatója. Különösen a lakás- és a szolgáltatási szektorban volt eredményes a takarékosság: összességében ugyanis 8 százalékkal, 7 milliárd frankkal csökkentette az energiafogyasztást.

Az EGK apparátusa

A Brüsszelben nyilvánosságra hozott adatok szerint az Európai Közösségek Bizottsága Brüsszelben, Luxembourgban és a Közös Piac tagországainak más városaiban összesen 11 676 személyt foglalkoztat. Közülük 7297-en működnek Brüsszelben a Bizottság 20 részlegében, a főtitkárságon, a jogi szolgálatban és a statisztikai hivatalban. A személyi és igazgatási ügyekkel foglalkozó részlegnél 2682 személy dolgozik. E részleghez tartoznak a tolmácsok és a fordítók, akik hat nyelven (német, francia, angol, olasz, dán és holland) tevékenykednek.

Az Európai Közösségek Bizottsága a világ 19 városában — közöttük Washingtonban, New Yorkban, Otawában, számos latin-amerikai városban, Tokióban és Berlinben — tart fenn kirendeltségeket. Ezeknek személyi állománya összesen 348 főből áll.

Az NSZK tőkekivitele

Növekszik az NSZK tőkekivitele: a hosszú lejáratú tőkebefektetések értéke a múlt évben 15 milliárd márkát ért el. A külföldi beruházások növekedésének folyamata hozzájárul a foglalkoztatottság feszültségeinek éleződéséhez. A Siemens-konszern 1970. és 1976. között 26 ezer munkahelyet szüntetett meg, ugyanakkor a vállalat külföldi leányvállalatai 30 ezerrel növelték a foglalkoztatottságot.

PERISZKÓP

A multik nemzetközi szabályozása

Az új gazdasági világrend célkitűzéseinek meghirdetése óta a multinacionális (transznacionális) vállalatok állandóan a nemzetközi gazdasági testületek vitáinak középpontjában vannak. E vitákat a fejlődő országok kezdeményezték, és törekvésük értelmező. A multinacionális vállalatok a régi típusú, kolonialista gazdasági együttműködés szimbólumai, az új gazdasági világrend gyakorlati megvalósításában tehát részt kellene venniük. Ezt a részvételt kívánják az ENSZ keretében folytatott munkálatok (ECOSOC, ILO, UNIDO, UNCTAD stb.) kikényszeríteni.

Tagadhatatlan, hogy ebben a politikai küzdelemben a multinacionálisok deffenzívába szorultak és néhány kérdésben megpróbáltak engedményeket is tenni. Régi vitatéma például a dél-afrikai beruházások kérdése. Az apartheidellenes szakszervezeti világkongresszus arra szólított fel, hogy a tőkés országok szüntessék meg beruházásaikat Dél-Afrikában. A nemzetközi tőke egyik érdekképviseleti szerve, a Munkaadók Nemzetközi Szervezete eddig nem volt hajlandó elmenni, az általa kidolgozott irányelvek csupán azt célozzák, hogy a külföldi beruházásoknál ne történjék diszkrimináció. (Például egyenlő bért kapjon az azonos munkakört betöltő fehér és színes munkaerő.)

Több éve folyik — elsősorban az UNIDO keretei között — a vita a technológiaátadás feltételeiről is. A fejlődő országok nézetei szerint a fejlett tőkés országokban felhalmozódott műszaki ismereteket ingyen (esetleg igen kedvezményesen) és korlátozások nélkül kellene átadni. (Tehát a technológiát birtokló nem kötheti ki például, hogy az átadott technológiával termelt árut csak bizonyos piacokon lehet eladni.) A tárgyalásokon hangsúlyozták azért nem lehetett elérni, mivel a fejlett tőkés országok kormányai arra hivatkoztak, hogy a technológia végső soron magánvállalatok tulajdona, azok nevében ők kötelezettséget vállalni képtelenek.

Történtek aztán kísérletek arra is, hogy a multinacionális vállalatok számára valamilyatja általános szabálykönyvet dolgozzanak ki. A transznacionális vállalatok külföldi beruházásai 1976 végére ENSZ-adatok szerint 287 milliárd dollárt értek el, ennek az összegnek egynegyede található fejlődő országokban, nem kis részben éppen a politikailag igen érzékeny nyersanyag-kitermelő szektorban. Mivel a fejlett tőkés országokban a külföldi beruházással összefüggő kérdések általában rendezettek, a tervezett szabálykönyv a fejlődő országok vonatkozásában merült fel. A fejlődő országok kormányainak magatartását e téren bizonyos kettősség jellemzi. Nemzetközi fórumokon a 77-ek egységesen és élesen lépnek fel a multinacionális vállalatok ellen, nemzeti gazdaságpolitikájukban azonban gyakran nem tudják magukat függetleníteni attól, hogy a gazdasági növekedésnek, a fizetési mérleghelyzetnek és az exportnak a magánforrásból származó beruházás fontos tényezője. (Érdemes ebből a szempontból idézni Henry Kissingert, aki utalt arra, hogy a fejlődő országoknak gazdasági növekedésük meggyorsítására tőkére van szükségük és hogy ezt a szükségletet a fejlett tőkés országok kormányai csak igen kis részben képesek kielégíteni. Ilyen körülmények között — ajánlotta — a fejlődő országok kormányai a multinacionális vállalatok elrettentése helyett inkább arra kellene, hogy gondoljanak, miként tudnak a magánberuházásokat országaikban jobban ösztönözni.)

A multinacionális vállalatok problémáival való foglalkozásra az ECOSOC-on belül az ENSZ már 1974-ben bizottságot hozott létre, mely legutolsó ülését a közelmúltban Bécsben tartotta. A testület közzétett munkaprogramja újabb nemzetközi vitákat váltott ki, a közeljövőben ugyanis a multinacionális vállalatokról adatbank létrehozását tervezik és irányelveket adnának ki könyvelési és tájékoztatási tevékenységükre is. Ezen utóbbi törekvéseknek az a célja, hogy e vállalatok működésükről a közvéleményt a jelenleginél részletesebben legyenek kénytelenek tájékoztatni és így — feltehetően — elkerülhetők lennének az ITT és a Lockheed botrányaihoz hasonló esetek.

Erre a javaslatra a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara élesen reagált. A tisztázatlan metodika mellett a fő problémát itt az jelenti, honnan származnak az adatok és kik számára lehet az adatbank tartalma hozzáférhető. A multinacionálisok képviseletében az NKK véleménye az, hogy a bank csakis maguktól a vállalatoktól, illetve kormányoktól és kormányközi szervezetektől származó adatokat tárolhat. (Ilyenformán a magán kutatóintézetek és újságok által készített anyagok a vállalat jóváhagyásának híján nem kerülhetnének be a nyilvántartásba.) Ugyancsak kéri az NKK azt is, hogy a multinacionálisok megtudhassák, milyen adatokat tartalmaz a bank róluk és szükség esetén véleményt mondhassanak az adatok valódiságáról és felhasználhatóságáról. További vita folyt arról, milyen széles körben váljon hozzáférhetővé az adatbank anyaga.

A bizottság tisztviselőinek véleménye szerint 1979 tavaszára első tervezetben az asztalon lesznek azok az irányelvek is, melyek a multinacionális vállalatok külföldi tevékenységét hivatottak szabályozni. Ezekben olyan kérdéseket kíván a bizottság rendezni, mint a befogadó ország belügyeibe való be nem avatkozás, az államosítás és a kártérítés.

(G. Gy.—Sz. P.)

Marokkó gazdasági nehézségei

A hetvenes évek „árrobbanása", amely Marokkó fő exportcikkének, a foszfátnak árát 11 dollárról 60 dollárra emelte, váratlan segítséget biztosított Marokkó gazdasági fejlődéséhez. Úgy látszott, hogy a fejlődés töretlen lesz. Nem számoltak azonban a Polisario mozgalom szívós ellenállásával, ami megnövelte a királyság hadi kiadását. Közben a foszfát ára is esett, igaz az új ár — 30 dollár — jóval felülmúlja az 1972. évit, de a fejlesztési terveket nem ezen az áron kalkulálták, úgyhogy az 1977. évi külkereskedelmi mérleg passzívuma elérte az 1,7 milliárd dollárt.

A magas foszfátárakra számítva jelentős iparfejlesztést határoztak el: a nyers foszfát feldolgozását szolgáló üzem, új, 120 millió dollárba kerülő kikötő, a kikötőben épülő acélkombinát, amelynek költségelőirányzata meghaladja az 1,2 milliárd dollárt, cukorgyár, cementgyár, valamint az öntözés bevezetése a mezőgazdaságban.

A beruházások finanszírozására nagy kölcsönöket vettek fel, amelyeknek összege 1976 végére meghaladta a 3 milliárd dollárt. Ez 40 százaléka az 1976-os GDP-nek. Bankkörökből (Chase Manhattan) származó információk szerint az adósságszolgáltatás ma 20—22 százalékos, hisz az 1975. évben felvett első kölcsönök most lesznek esedékesek.

Rosszabbodott a helyzet a szárazság miatt, amely a terméskilátásokat és az ellátást rontotta, úgyhogy az infláció, amely 1976 közepén 8 százalékos volt, 1977-ben 17—18 lett. A gazdasági helyzet romlása oda vezetett, hogy az 1977—82-es ötéves tervet felfüggesztették és egy „átmeneti" 3 éves tervvel helyettesítették. Az új terv beindításakor a király szigorú takarékosságot sürgetett. Az importot a devizatakarékosság érdekében 20 százalékkal csökkentették. Felszólították a bankokat, hogy emeljék fel a kamatot, ezzel is segítsék elő a takarékoskodást. Nem csökkentették viszont a hadi kiadásokat, a hadsereg fenntartása ez évben 722 millió dollárba fog kerülni. Ami a beruházásokat illeti, azok egy részét elhalasztották, úgy, hogy a beruházási kiadások ebben az évben 30 százalékkal csökkennek.

(H. R.)